

KRAMFORS KOMMUN ÖVERSIKTSPLAN 2013

ÖVERSIKTSPLAN FÖR KRAMFORS KOMMUN 2013

Grafisk layout

Ann-Cathrin Granbäck, Ordpilot Höga Kusten

Fotografier framsida

Kramfors kommun och Höga Kusten Airport

För information om övriga fotografier i översiktsplanen, se bilaga i slutet.

Förord

Samhällsplanering handlar om att skapa en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för kommunens invånare och besökare. Kramfors kommun har alla dessa möjligheter. Översiktsplanen är ett av de verktyg som finns för att förstärka en önskvärd utveckling av vår kommun för dem som lever och verkar här nu, men även för generationer efter oss.

I snart 10 000 år har människor bott och verkat i det område som idag är Kramfors kommun. För dåtidens Kramforsbor var Ångermanälven den stora transportleden genom landskapet. Mellan Veda och Hornö fickresenärerna längs Norrstigen åka roddbåt över älven. Norrstigen är idag ersatt av E4 och rodden över älven med Högakustenbron.

På södra sidan av älven går Ådalsbanan, som vid Höga Kusten Airport ansluter till Botniabanan, ett av de största järnvägsprojekteten i modern tid. Botniabanan är en viktig länk mellan norra och södra Sverige samt för järnvägsnätet i Europa. Höga Kusten Airport, med dess järnvägsstation, har ett bra läge i regionen.

Detta tillsammans med Kramfors kommuns centrala läge i ett av Norrlands befolkningstätaste områden skapar nya möjligheter till utveckling. Städer, orter och kommuner är en del av större helhet, ett expanderande arbetsmarknadsområde i Mellannorrland. För att ta tillvara denna nya möjlighet bör planeringshorisonten vidgas så att det totala regionala utbudet kan göras tillgängligt för så många som möjligt.

I Kramfors kommun finns både Ådalen och världsarvet Höga Kusten. Den storslagna naturen och det historiska arvet har inspirerat vetenskapsmän, kulturutövare och besökare under årens lopp och gör så än idag.

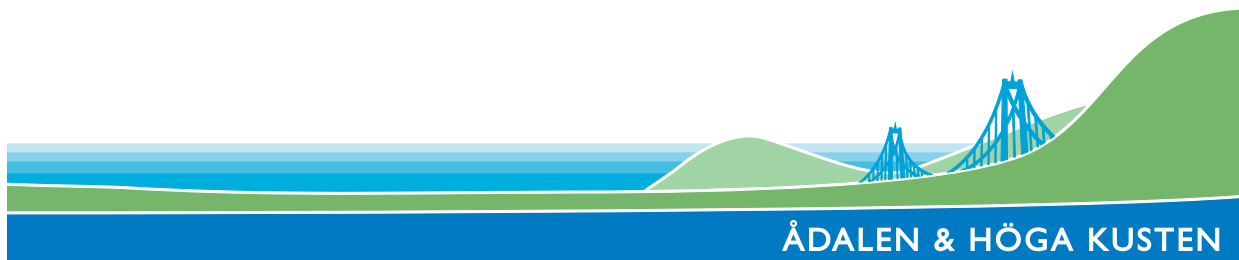
Kramfors erbjuder möjligheten till ett attraktivt boende med goda och trygga uppväxtmiljöer där det är nära, både geografiskt i kommunen och i regionen och mellan människor. En trivsamt plats centralt belägen i en ny spännande region.

Micael Melander
Kommunalråd

Andreas Gylling
Utvecklingssekreterare

1.0 INLEDNING

1.1 Vad är en översiktsplan	10
1.2 Arbetet med översiktsplanen	10
Organisation	
Medborgardeltagande	
1.3 Vad styr översiktsplanen	11
Plan- och bygglagen	
Miljöbalken	
Miljömål	
Miljökvalitetsnormer	
Transportpolitiska mål	
Folkhälsopolitiska mål	
Vägledande dokument och strategier	
1.4 Allmänna utgångspunkter för den fysiska planeringen	16
Hållbar utveckling	
Barn och ungdomar	
Jämställdhet	
Folkhälsa	
Tillgänglighet	
1.5 Hur ska översiktsplanen läsas	18

2.0 KRAMFORS KOMMUNS PROFIL

2.1 Beskrivning av Kramfors kommun	20
Tidiga Kramfors	
Dagens Kramfors	
Nästa Kramfors	
2.2 Kramfors kommuns roll i regionen	22
2.3 Framtiden i Kramfors kommun	23

3.0 GENERELLA STÄLLNINGSTAGANDEN

3.1 Inledning	27
3.2 Folkhälsa, trygghet, säkerhet	27
3.3 Demokrati	27
3.4 Miljömässig hållbarhet	28
3.5 Boendemiljö	28
3.6 Kommunikation	29
3.7 Arbetsmarknad	29

4.0 ALLMÄNNA INTRESSEN OCH RIKSINTRESSEN

4.1 Inledning	31
Vad är ett allmänt intresse? Vad är ett riksintresse?	
4.2 Beskrivning av riksintressen	32
Särskilda hushållningsbestämmelser för Höga Kusten enligt miljöbalken kapitel 4 Redovisning av riksintressen enligt miljöbalken kapitel 3 Ställningstaganden riksintressen Karta riksintressen	
4.3 Boende och bostadsförsörjning	38
Inledning Nuläge Trender och bedömningar Nya bostadsområden Ställningstaganden boende och bostadsförsörjning	
4.4 Naturvård	41
Inledning Riksintresse naturvård enligt miljöbalken kapitel 3 Områdesskydd enligt miljöbalken kapitel 7 Världsarvet Höga Kusten Naturvårdsobjekt Nyckelbiotop Naturvårdsavtal Sjöar och vattendrag Internationella nätverk av värdefulla marina områden Kust- och marininventeringar Ställningstaganden naturvård Karta naturvård	
4.5 Kulturmiljövård	50
Riksintresse kulturmiljövård enligt miljöbalken kapitel 3 Områdesskydd enligt miljöbalken kapitel 7 Byggnadsminnen Fornlämningar Kulturmiljövårdsprogram Kramfors kommun Ställningstaganden kulturmiljövård Karta kulturmiljövård	
4.6 Kommunikation	56
Inledning Riksintresse kommunikationer enligt miljöbalken kapitel 3 Kommunalt/regionalt intresse kommunikation Vägar Järnväg Flyg	

Sjöfart och hamnverksamhet
Kollektivtrafik
Pendlarparkeringar
IT
Ställningstaganden kommunikation
Karta kommunikationer

4.7 Teknisk försörjning **65**

Inledning
Energiförsörjning
Övrig energiproduktion
Energidistribution
Vatten och avlopp
Vattenskyddsområden enligt miljöbalken kapitel 7
Avfall och avfallshantering
Ställningstaganden teknisk försörjning
Karta teknisk försörjning

4.8 Rekreation och friluftsliv **70**

Inledning
Riksintresse friluftsliv enligt miljöbalken kapitel 3
Jakt
Fritidsfiske
Gästhamnar
Leder och spår
Idrotts- och fritidsanläggningar
Tätortsnära natur och grönområden
Närnaturområden vid skolor
Skogar med höga sociala värden
Ställningstaganden rekreation och friluftsliv
Karta rekreation och friluftsliv

4.9 Areella näringar **77**

Inledning
Riksintresse areella näringar enligt miljöbalken kapitel 3
Jord- och skogsbruk
Yrkesfiske och vattenbruk
Rennäring
Ställningstaganden areella näringar
Karta areella näringar

4.10 Näringsliv och service **81**

Inledning
Industri och produktion
Tjänstesektor
Transport
Gröna näringar
Kreativa näringar
Handel
Turism
Ställningstaganden näringsliv och service

4.11 Miljö, säkerhet och beredskap	87
Inledning	
Ras och skred	
Översvämning och höga flöden	
Förorenade områden	
Buller	
Verksamheter och farligt gods	
Radon	
Riksintresse totalförsvaret enligt miljöbalken kapitel 3	
Kommunal beredskap	
Ställningstaganden säkerhet och beredskap	
Karta säkerhet och beredskap	

5. BESTÄMMELSER OCH REKOMMENDATIONER

5.1 Inledning	95
5.2 Gällande planer och områdesskydd	95
Område med gällande detaljplan (D)	
Skuleskogens nationalpark (N1)	
Natura 2000 (N1-N9, N24)	
Naturreservat (N2-N23)	
Djur- och växtskyddsområden (N25-N27)	
Biotopskyddsområden (N28-N61)	
Område med utökat strandskydd (Ns)	
Kulturresevat Marieberg (K1)	
Vattenskyddsområde (Vs1-Vs14)	
5.3 Föreslagna planer och områdesskydd	97
Område där detaljplan föreslås (Df)	
Område som förelås skyddat som naturreservat (Nf)	
5.4 Gällande områdesskydd som föreslås upphävas	98
Nordingrå naturreservat (Nru)	
Områden med skydd för landskapsbilden (Nlu)	
5.5 Rekommendationer för utrednings- och utvecklingsområden	99
Utvecklingsområden för boende (Ub1-4)	
Utredningsområde för energiproduktion (Ue)	
Utvecklingsområden för verksamheter (Un 1-3)	
Utvecklingsområden för turism och rekreation (Ur 1-7)	
5.6 Generella rekommendationer	102
Landsbygdsområden (RI)	
Skogsområden (Rs)	
Samhällsområden (S)	
Vattenområden (Rw)	

5.7 Särskilda rekommendationer	104
Område för energiproduktion (Re)	
Skyddszon runt flygplatsen (Rfl)	
Skyddszon längs järnvägen (Rjvg)	
Kulturlandskap och andra större områden med särskilda kulturvärden (Rk)	
Områden med särskilt värdefull natur (Rn)	
Skyddszon längs större allmän väg (Rv)	
Vattenområde av särskilt värde för naturvård och yrkesfiske (Rwn)	
Vattenområde för sjöfart (Rwt)	
Militärt skjutområde (Rwm)	

6.0 MILJÖ- OCH HÄLSOKONSEKVENSER

6.1 Inledning	108
6.2 Miljökonsekvensbeskrivning	108
Bakgrund och syfte	
Avgränsning	
Alternativredovisning	
Planförslagets miljöaspekter	
Befintliga miljöproblem	
Betydande miljöpåverkan	
Miljö kvalitetsnormer	
Samlad miljöbedömning	
6.3 Hälsokonsekvensbedömning	120
Hållbar utveckling och analys av sociala konsekvenser	
Vad betyder översiktsplanen för folkhälsan?	
Metod	
Avgränsningar och antaganden	
Val av befolkningsgrupper	
Val av målområden och tillhörande indikatorer	
Samlad miljöbedömning av det sociala perspektivet	
Social analys hälsomatriser	

7. GENOMFÖRANDE

7.1 Inledning	129
7.2 Genomförande	129

Bilagor

- Bilaga 1 Lista över naturmiljöer med områdesskydd enligt miljöbalken kapitel 7
- Bilaga 2 Lista över vattenskyddsområden med områdesskydd enligt miljöbalken kapitel 7
- Bilaga 3 Länsstyrelsens granskningsyttrande
- Bilaga 4 Antagande Kramfors kommunfullmäktige, protokollsutdrag
- Bilaga 5 Förteckning över fotografierna
- Karta befolkningens geografiska spridning i Kramfors kommun 2013
- Karta översiktsplan (Bestämmelser och rekommendationer)

1.0 INLEDNING

1.1 Vad är en översiktsplan

En översiktsplan kan ses som kommunens politiska viljeyttring för framtiden och är vägledande för beslut gällande användningen av mark- och vattenområden. Översiktsplanen ska underlätta för kommunen och andra myndigheter vid beslut i enskilda ärenden som gäller planering, byggande och resurshushållning.

Översiktsplanen är också vägledande när beslut ska fattas enligt annan lagstiftning, till exempel miljöbalken, väglagen och järnväglagen. Slutligen fungerar översiktsplanen som hjälpmedel i dialogen mellan kommunen och länsstyrelsen gällande riksintressen. Varje mandatperiod ska kommunfullmäktige ta ställning till om översiktsplanen är aktuell.

1.2 Arbetet med översiktsplanen

Organisation

En arbetsgrupp (ÖPL-grupp) med representanter från Kramfors kommuns miljö-

och byggförvaltning, tekniska avdelningen och tillväxtavdelningen har ansvarat för att arbeta fram en ny översiktsplan. För att ytterligare bredda kompetensen i ÖPL-gruppen har personer från kommunens organisation adjungerats in i vissa sakfrågor samt att externa föreläsare har bjudits in till ÖPL-gruppens möten.

Den politiska förankringen av arbetet med översiktsplanen har skett genom en politisk styrgrupp bestående av kommunstyrelsens arbetsutskott samt två ledamöter från miljö- och byggnämnden. Information om processen med översiktsplanen har lämnats till kommunfullmäktige, kommunstyrelsen samt miljö- och byggnämnden.

Information om arbetet med översiktsplanen har även lämnats till bland annat ledningsgruppen och brottsförebyggande rådet (BRÅ). Ledningsgruppen består av kommunchefen, förvaltningscheferna samt kommunens ledande politiker.

Medborgardialog

Säg det till mig, jag glömmmer.

Visa mig, jag minns.

Involvera mig, jag förstår.

Gammalt kinesiskt ordspråk

Citatet ovan är talande. Det är genom deltagande som förståelse nås och det är något som Kramfors kommun har tagit fasta på vid arbetet med översiktsplanen. Processen med att ta fram en ny översiktsplan för Kramfors kommun inleddes med att ett informationspaket samt en arbetsstruktur togs fram tillsammans med medborgarna.

Ett arbete som resulterade i att nya byalag och intresseföreningar bildades, vilka har fortsatt att utveckla sin bygd och bredda sin verksamhet. Samtliga delar av kommunen fick ta del av informationspaketet genom lokala möten samt möjlighet att delta i framtagandet av en ny översiktsplan för Kramfors kommun.

Utifrån egna förutsättningar har varje bygd, tätort eller by själv valt hur gruppstrukturen skulle se ut. De lokala grupperna har sedan arbetat med att beskriva behoven, problemen och möjligheterna med sin egen bygd. Under processen har de lokala grupperna haft en kontinuerlig och öppen dialog med kommunen.

Processen med framtagandet av en ny översiktsplan har även integrerats i undervisningen på Ådalsskolan. Samarbetet har resulterat i flera elevarbeten, vilka har använts som underlag vid framtagandet av översiktsplanen. Elevernas visioner och förslag på hur Kramfors kommun bör utvecklas har även bidragit till andra insatser, vilka har stärkt den lokala livsmiljön. Genom kommunens aktiva arbete med att stimulera till en förbättrad medborgardialog har kännedomen om vad en översiktsplan är och dess betydelse ökat samtidigt som den lokala kunskapen har tagits till vara.

En väl förankrad översiktsplan gör att alla drar åt samma håll, något som skapar kraft och dynamik i kommunens framtida utveckling.

1.3 Vad styr översiktsplanen

Plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen (PBL) innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten samt om byggande. Enligt PBL har kommunen planmonopol och alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunens yta.

I översiktsplanen ska allmänna intressen redovisas. Dessa bör beaktas vid beslut om användning av mark- och vattenområden. Utpekade riksintressen enligt miljöbalkens kapitel 3 och 4 ska anges särskilt.

I översiktsplanen ska det framgå:

- Grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden.
- Kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.
- Hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljö kvalitetsnormer.
- Hur kommunen i den fysiska planeringen tänker ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål samt med planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.
- Redovisning av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden enligt miljöbalken 7:18.

Översiktsplanens innebörd och konsekvenser ska kunna utläsas utan svårighet.

Miljöbalken

Miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling, vilket innebär att nuvarande och kommande generationer ska garanteras en hälsosam och god miljö. I miljöbalken behandlas bland annat riksintressen, miljökonsekvensbeskrivningar samt skydd av värdefulla områden, som till exempel nationalparker, kulturresevat och vattenskyddsområden. Miljöbalken beaktar även människans hälsa genom att reglera bland annat miljöfarlig verksamhet.

Miljö kvalitetsnormer

I miljölagstiftningen finns även miljö kvalitetsnormer som ska följas av kommuner och andra myndigheter. De luftmätningar som har gjorts hittills underskrider nivåerna. I planläggning och tillståndsprövning kommer också miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten att väga tungt.

Miljömål

Sveriges riksdag har antagit 16 miljömål, vilka ska vara uppfyllda senast år 2020 och består av olika delmål. På regional nivå (det vill säga länet) anpassas, konkretiseras och specificeras de nationella miljömålen efter länets egna förutsättningar. Några av de regionala miljömålen är utsedda till profilmål för Västernorrlands län.

Regionala miljömål

- Begränsad klimatpåverkan*
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö*
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag*
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Geologisk mångfald**
- God bebyggd miljö*
- Ett rikt växt- och djurliv

* *Profilmål för länet*

** *Profilmål för länet, eget regionalt tilläggs mål*
Översiktsplanen ska verka för att främja antagna miljömål, vilket granskas i bland annat miljökonsekvensbeskrivningen för översiktsplanen.

Transportpolitiska mål

Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i landet.

För att stödja det övergripande målet finns ett funktionsmål (tillgänglighet) och ett hänsynsmål (säkerhet, miljö och hälsa).

Funktionsmål

Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Hänsynsmål

Transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas så att ingen dödas eller skadas allvarligt samt bidra till att miljömålen uppnås och till ökad folkhälsa.

Folkhälsopolitiska mål

Folkhälsopolitikens övergripande mål är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Respektive målområde bygger på vad som kallas hälsans bestämningsfaktorer, vilka är de faktorer som har betydelse för svenska folkets hälsa. Det övergripande folkhälsomålet med tillhörande målområden är vägledande för nationellt, regionalt och lokalt folkhälsoarbete.

Folkhälsans målområden

- Delaktighet och inflytande i samhället
- Ekonomiska och sociala förutsättningar
- Barns och ungas uppväxtvillkor
- Hälsa i arbetslivet
- Miljöer och produkter
- Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård
- Skydd mot smittspridning
- Sexualitet och reproduktiv hälsa
- Fysisk aktivitet
- Matvanor och livsmedel
- Tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel

Vägledande dokument och strategier

Vid ett informellt ministermöte i Potsdam 1999 antogs ESDP (European Spatial Development Perspektiv).

Den bärande idén är att rumslig och funktionell utveckling i ett territoriellt perspektiv måste gå hand i hand. Det innebär att fysisk planering av infrastruktur liksom mark- och vattenanvändning ska harmoniera med övrig utveckling och med beaktande av de tre hållbarhetsdimensionerna i socialt, ekonomiskt och ekologiskt avseende. Synsättet som har utvecklats genom Lissabonstrategin (ekonomisk tillväxt) och Göteborgsstrategin (hållbarhetsperspektiv) är också tillämpligt såväl regionalt som lokalt.

För att främja en hållbar utveckling finns en nationell strategi, som har identifierat fyra strategiska utmaningar, nämligen att bygga samhället hållbart, stimulera en god hälsa på lika villkor, möta den demografiska utmaningen och främja en hållbar tillväxt.

På nationell nivå finns *En strategi för regional konkurrenskraft och sysselsättning 2007-2013*, som också ligger till grund för de regionala strukturfondsprogrammen.

För vår del (Jämtland/Västernorrland) gäller *Utvecklingskraft för ett hållbart Mittsverige*. Detta dokument styr våra olika mål 2-projekt.

På länsnivå finns den *Regionala Utvecklingsstrategin 2011-2020 (RUS)*, som är vägledande för regionala sektorsprogram och strategier.

Några exempel är det regionala tillväxtprogrammet (RTP) för Västernorrland, kulturarv i utveckling, arena landsbygd och den regionala transportplanen. Det regionala utvecklingsprogrammet med tillhörande sektorsprogram har inverkan och betydelse för översiktsplanen samtidigt som översiktsplanen kan påverka innehållet vid framtida revideringar.

Kommunfullmäktige har beslutat om övergripande mål inom de fyra fokusområdena:

- *Medborgare och intressenter*
Övergripande mål: "Nöjda medborgare"
- *Verksamhetsprocesser*
Övergripande mål: "God verksamhet"
- *Medarbetare*
Övergripande mål: "Attraktiv arbetsgivare"
- *Ekonomi*
Övergripande mål: "God ekonomisk hushållning"

Översiktsplanen berörs främst av fokusområdet medborgare och intressenter där följande framgångsfaktorer och mål är uppsatta:

- Livsmiljön är god
- Kommuninvånarna är nöjda med den kommunala servicens kvalitet och omfattning
- Kommuninvånarna är nöjda med möjligheten att påverka
- Företagsklimatet är gott

Kommunens styrdokument är på många områden relevanta för översiktsplanens ställningstaganden och rekommendationer.

Kommunens styrande dokument är indelade i fem politikområden:

- Styrning och ledning
- Hälsa och omsorg
- Samhällsbyggnad
- Barn- och utbildning
- Näringsliv och arbetsmarknad

Inom varje politikområde finns en policy där kommunens förhållningsätt till området beskrivs. Policyn är av övergripande karaktär och antas av kommunfullmäktige.

I policyn för politikområdet samhällsbyggnad finns följande inriktningsmål:

- Samhällsutvecklingen i Kramfors kommun ska vara hållbar ur ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv.
- Kommunen ska ta ansvar för en balanserad och hållbar utveckling inom samhällsplaneringen som ska ge kommande generationer en hälsosam och god miljö.
- Kommunen ska i samverkan med andra ansvariga tillgodose invånarnas och företagens behov av goda kommunikationer.
- Kommunen ska verka för attraktiva och varierande boendemiljöer samt möjligheter till ändamålsenliga lokaler för näringslivet.
- Kommunen ska arbeta för en hög tillgänglighet till offentliga miljöer för alla medborgare och besökare.

Översiktsplanen berörs inte bara av politikområdet samhällsbyggnad. Flera av inriktningsmålen för de andra politikområdena är relevanta för översiktsplanens ställningstaganden och rekommendationer.

För varje mandatperiod upprättas ett antal program för varje politikområde. Dessa följs upp efter mandatperiodens slut. Kommunstyrelsen och övriga nämnder fastställer utifrån sina uppdrag planer och riktlinjer som nämnden vill ska styra verksamheterna.

Kommunfullmäktige antog under 2011 en ny struktur för kommunens styrdokument. Tidigare antagna styrande dokument kommer att omarbetas enligt den nya strukturen. Översiktsplanen utgår från de styrande dokument som gäller år 2012, vilket innebär att det finns styrdokument, till exempel policys som enligt den nya strukturen är en riktlinje.

Kommunala styrdokument med mera som har använts som underlag till översiktsplanen:

- Barn- och ungdomspolicy, antagen 2008-02-25
- Folkhälsoplan 2010-2013, antagen 2010-05-04
- Handlingsprogram för skydd mot olyckor, Kramfors kommun 2012-2015, antaget 2011-12-19
- Handikappolitiskt program 2007, antaget 2007-11-26
- Klimatstrategi och energiplan 2006-2012, antagen 2006-10-30
- Kompletterande kustinventering i Kramfors kommun 2005
- Kulturmiljövårdsprogram 1990, antaget 1990-11-26
- Kulturpolitiskt program, antaget 2009-04-27
- Miljöpolicy, antagen 2003-03-11
- Plan för bostad med särskild service enligt LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) och SoL (socialtjänstlagen), antagen 2012-03-01
- Plan för kollektivtrafiken, antagen 2012-05-08
- Plan för särskilt boende enligt SoL (socialtjänstlagen), antagen 2012-03-01
- Renhållningsordning och avfallsplan 2008-2012, antagen 2008-03-10
- Riktlinje för medborgardialog, antagen 2012-06-12
- Strandinventering 2011
- Vindkraft i Kramfors, tematiskt tillägg till översiktsplan, antaget 2011-11-21
- Övergripande risk- och sårbarhetsanalys 2011

1.4 Allmänna utgångspunkter för den fysiska planeringen

Planeringen för användning av mark- och vattenområden kallas fysisk planering och regleras i plan- och bygglagen. Den fysiska planeringen ska bland annat främja en hållbar utveckling. Kommunens fysiska planering regleras i översiktsplan, detaljplaner och områdesbestämmelser.

Hållbar utveckling

”En utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.” Detta är definitionen på hållbar utveckling enligt Brundtlandrapporten från 1987.

Hållbar utveckling utgår från en helhetssyn på människans och samhällets behov, förutsättningar och problem. Begreppet hållbar utveckling består av tre dimensioner som är beroende av varandra och ska samspela för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling.

Den ekologiska dimensionen handlar om att långsiktigt bevara vattnens, jordens och ekosystemens produktionsförmåga och att minska den negativa påverkan på naturen och människan samt ekosystemets resurser.

Den sociala dimensionen handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls. Dessa behov berör bland annat samspelet mellan människor där begrepp som jämställdhet, folkhälsa, trygghet och samhörighet är viktiga beståndsdelar.

Den ekonomiska dimensionen handlar om att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt. En hållbar ekonomi bygger på att varken sociala eller ekologiska resurser överutnyttjas.

Den fysiska planeringen i Kramfors kommun ska verka för ett samspel mellan samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling.

Barn och ungdomar

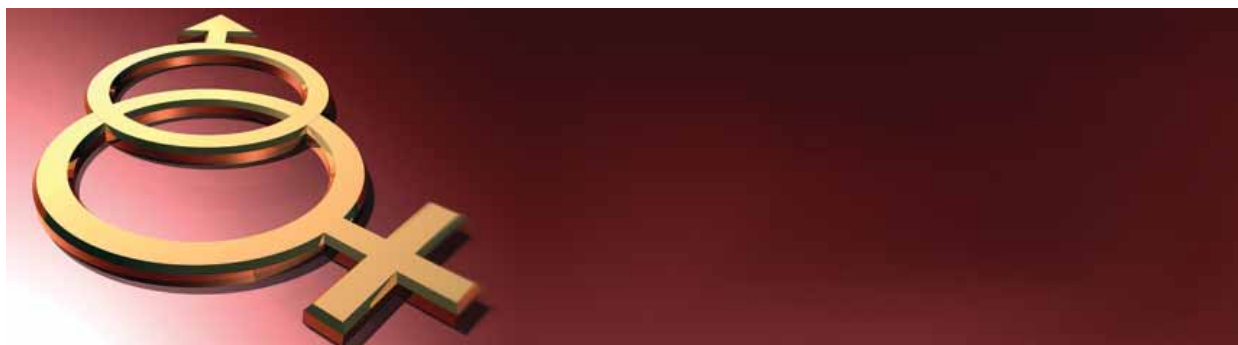
Barn och ungdomar har särskilda behov som ska beaktas i den kommunala planeringen. Genom att skapa en god livsmiljö för barn och ungdomar, gärna där de själva har bidragit, i planeringen uppnås även positiva effekter för övriga kommunmedborgare.

Sverige har undertecknat FN:s barnkonvention, som i Sverige avser varje människa under 18 år. I februari 2008 antog Kramfors kommunfullmäktige en barn- och ungdomspolicy, som bygger på barnkonventionen.

Av de fastställda målen i barn- och ungdomspolicyn kan främst följande mål stärkas genom ställningstaganden och rekommendationer i översiktsplanen:

- Skapa en trygg, stimulerande och utvecklande livsmiljö för dem som växer upp i Kramfors kommun
- Barn och ungdomars kraft och engagemang ska tas tillvara
- Stimulera ungdomar att själva komma med idéer samt öka deras inflytande i kommunala beslut

Jämställdhet

En av de faktorer som krävs för att skapa en hållbar utveckling är jämställdhet. Förutsättningen för att Kramfors kommun ska kunna erbjuda en god livsmiljö för alla är att genusperspektivet är integrerat i alla beslut. När ett jämställdhetsperspektiv integreras i samhällsbyggandet innebär det att kartlägga och analysera arbetsområdet på kvinnors och mäns villkor i nuläget och vilka konsekvenser olika beslut i arbetsprocessen kan få för kvinnor respektive män.

Kramfors kommun ska arbeta utifrån de nationella mål och riktlinjer som finns, vilka syftar till att förändra system som konserverar stereotypa normer och orättvis fördelning av makt och inflytande. Det övergripande målet för den svenska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Dessutom finns det fyra delmål uppsatta, vilka alla kan stärkas genom ställningstaganden och rekommendationer i översiktsplanen.

- En jämn fördelning av makt och inflytande
- Ekonomisk jämställdhet
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Folkhälsa

Det finns en tydlig koppling mellan folkhälsa och hur livsmiljön är utformad. Forskning visar att god hälsa i befolkningen leder till ekonomiskt tillväxt och utveckling. Därmed är det viktigt att inte enbart se folkhälsan, som ett mål, utan även som medel för kommunens

utveckling. I detta sammanhang utgör den fysiska planeringen en viktig del av kommunens folkhälsoarbete. Översiktsplanen har därmed betydelse för att uppfylla de mål som anges i Kramfors kommuns folkhälsoplan.

Av folkhälsomålen är det främst följande mål som kan stärkas genom ställningstaganden och rekommendationer i översiktsplanen:

- Delaktighet och inflytande i samhället
- Barn och ungas uppväxtvillkor
- Miljöer och produkter
- Fysisk aktivitet

Tillgänglighet

Hur livsmiljön är utformad har betydelse för personer med funktionshinder. Det ska vara möjligt att kunna förflytta sig, förstå sin omgivning och kunna vistas i den offentliga miljön utan besvär. Eftersom funktionshinder skiljer sig åt krävs inte bara ett utan flera olika synsätt på en och samma plats. Krav på tillgänglighet preciseras närmare i detaljplaner och bygglov.

Av de fastställda målen i handikappolitiska programmet kan främst följande mål stärkas genom ställningstaganden och rekommendationer i översiktsplanen:

- Ökad medvetenhet och kunskap
- Tillgänglighet
- Utbildning
- Familjeliv och personlig integritet
- Kultur, rekreation och idrott samt religion

Barn- och ungdomar, jämställdhet, folkhälsa och tillgänglighet utgör tillsammans en helhet och ska beaktas vid all kommunal planering.

1.5 Hur översiktsplanen ska läsas

Planhandlingen är indelad i sju kapitel, vilka kan läsas i valfri ordning beroende på intresse.

1. Inledning
2. Kramfors kommuns profil
3. Generella ställningstaganden
4. Allmänna intressen och riksintressen
5. Bestämmelser och rekommendationer
6. Miljö- och hälsokonsekvenser
7. Genomförande

Kapitel 1 Inledning

Kapitlet inleds med att beskriva vad en översiktsplan är och hur planhandlingen har tagits fram. Vidare redovisas vad som styr översiktsplanen till exempel när det gäller lagar och olika nationella mål. Kapitlet avslutas med allmänna utgångspunkter för kommunens fysiska planering.

Kapitel 2 Kramfors kommuns profil

Beskriver Kramfors kommuns utveckling och roll i regionen. Kapitlet avslutas med en framtidstanke för Kramfors kommun.

Kapitel 3 Generella ställningstaganden

De generella ställningstagandena lyfter fram faktorer som är viktiga för att stärka livsmiljön i såväl Kramfors kommun som regionen.

Kapitel 4 Allmänna intressen och riksintressen

Kapitlet inleds med att beskriva vad som är ett allmänt intresse respektive ett riksintresse. I kapitlet skildras de allmänna intressen som finns i kommunen med tillhörande ställningstaganden. Vidare sker en redovisning av förekommande riksintressen i kommunen enligt miljöbalken kapitel 3 och 4 samt hur kommunen förhåller sig till dessa.

Kapitel 5 Bestämmelser och rekommendationer

Redovisar bestämmelser och rekommendationer för mark- och vattenanvändningen i kommunen.

Kapitel 6 Miljö- och hälsokonsekvenser

Enligt miljöbalken ska alla översiktsplaner miljöbedömas. I kapitlet redovisas en bedömning av planhandlingens miljö- och hälsokonsekvenser.

Kapitel 7 Genomförande

Beskriver hur översiktsplanens intentioner ska genomföras samt vilka fördjupningar och tillägg som ska tas fram framöver.

2.0 KRAMFORS KOMMUNS PROFIL

2.1 Beskrivning av Kramfors kommun

Tidiga Kramfors

Ända sedan inlandsisen lämnade vårt område för snart 10 000 år sedan har det bott och verkat människor i den trakt som nu är Kramfors kommun. Många lämningar från tidiga kulturer under sten-, brons- och järnåldern bär vittnesmål om detta.

Mycket tyder på att trakten tidigt blev kristnad och under tidig medeltid byggdes flera kyrkor i vårt område. Många finns kvar än idag och vittnar om att bygden då var folkrik och välbärgad. Jordbruk, handel, jakt och fiske var näringar som dåtidens "Kramforsbor" ägnade sig åt. Under denna tid var området vid Ångermanälvens mynning det unga svenska rikets nordligaste administrativa utpost med fästen i Styresholm och Bjärträ.

Under århundraden utvecklades mänskliga aktiviteter, i ett harmoniskt samspel med naturens goda förutsättningar, till välmående byar och samhällen. En småskalig industrialisering tog sin början med järnbruk och mindre ramsågar. Befolkningen i det område som idag motsvarar Kramfors kommun ökade sakta men säkert till omkring 15-16 000 vid tidpunkten för industrialismens stora genombrott. Under senare delen av 1800-talet och fram till mitten på 1930-talet präglades Ådalen av en industriell expansion utan motstycke i landet. Investeringskapital och människor strömmade till, trä- pappers- och massaindustrin utvecklades i snabb takt och en stor del

av Ångermanälvens stränder togs i anspråk för industriella anläggningar. Befolkningen inom nuvarande Kramfors kommun ökade till över 40 000. De framväxande industri-samhällena formades till stora delar efter industrins krav och någon samhällsplanering i dagens mening förkom inte.

Dagens Kramfors

Som central plats och största ort i Industriådalen fick Kramfors sina stadsrättigheter 1947 och kommunen fick efter flera sammanslagningar med mindre kommuner sin nuvarande geografiska omfattning 1974.

Dagens kommun med nästan 20 000 invånare och en yta på cirka 1700 kvadratkilometer är präglad och formad av 1900-talets industriella epok med tillhörande socialt välfärdsbygge. Under seklets första hälft låg tonvikten på stora investeringar i industriell infrastruktur och under den senare hälften på offentliga anläggningar och bostäder.

Dagens arbetsmarknad har sina rötter i den strukturella omvandling av skogsindustrin, som bland annat inleddes med bildandet av SCA i spåren efter Krügerkraschen på 1930-talet. Trots nedläggningar och strukturförändringar har den industriella produktionsvolymen ökat sedan dess, medan antalet arbetstillfällen i de traditionella basnäringarna visar en drastisk minskning. Till viss del har detta kompenserats dels av en framväxande småindustri och nyetablerade företag inom andra branscher än skog, trä och papper, dels

av den offentliga sektorns tillväxt under några decennier från seklets mitt. Den totalt sett stora förlusten av arbetstillfällen återspeglas dock i den befolkningsminskning, som i varierande takt har skett sedan 1930-talets mitt. Industrins omstrukturering har dessutom sammanfallit med de allmänna urbaniseringstendenser som rått sedan 1950-talet. Ungdomar har i en ökande utsträckning sökt sig mot större städer.

Under 1960- och 70-talen gjordes i Kramfors, liksom på många andra håll, försök att med statligt stöd skapa ”ersättningsindustrier” inom en mängd olika branscher; golvmattor, textil- och gummindustri, hydraulik, elapparater med mera. Många av dessa satsningar blev kortlivade, men ett antal relativt funktionella industribyggnader blev kvar och utgör i dag en viktig resurs för många nya verksamheter.

Specifikt för Kramfors kommun är den utspridda bebyggelsestrukturen, med ett stort antal mindre samhällen och byar och en relativt liten centralort, Kramfors stad. Enligt Glesbygdsvverkets statistik (från 2008) bor 63 procent av kommunens invånare i vad som benämns ”tätortsnära landsbygd” och endast 37 procent i ”tätort” (ort med mer än 3 000 invånare).

En stor del av Höga Kusten med tillhörande Unesco-världsarv ligger inom Kramfors kommun och är en viktig del av kommunen. Området vid kusten har inte samma industrihistoriska bakgrund som övriga kommunen. Kännetecknande är en lugnare befolkningsutveckling och ett näringsliv präglad av entreprenörskap och småskalighet, ofta inom helt andra branscher än älvdalens skogsindustri. En starkt framväxande turism- och besöksnäring är av stor betydelse liksom områdets attraktionskraft för fritidsboende och rekreation.

En demografisk utmaning för Kramfors kommun är ett markant underskott av människor i åldern 20-40 år. Problematiken delas med de flesta mindre landsbygdskommuner vilket stärker konkurrensen om de attraktiva åldersgrupperna.

Nästa Kramfors

De ansträngningar som under flera decennier har gjorts för att bredda näringslivet och stimulera tjänstesektorn har i många aspekter varit framgångsrika. Kramfors är idag en företags tät kommun. Det ger ett bra utgångsläge inför framtiden att stora strukturella grepp redan är tagna. Under senare år har också en smärtsam men nödvändig anpassning gjorts av den offentliga infrastrukturen till aktuell folkmängd.

I den regionalekonomiska forskningen lyfter man ofta fram tre områden som viktiga förutsättningar för att en ort eller region ska utvecklas väl: arbetsmarknad, boende och kommunikationer. Genom Ådals- och Botnibanans tillkomst öppnas helt nya möjligheter för Kramfors kommun. Arbetsmarknadsområdet växer med möjlighet till arbetstillfällen inom en stor region. Företagen får på motsvarande sätt ett betydligt större regionalt rekryterings- och marknadsområde. Tillgången på service och rekreation kommer att bli bättre. För att utnyttja dessa möjligheter till ett bra liv i eller med utgångspunkt från Kramfors kommun måste den kommunala planeringen ta fasta på att erbjuda attraktiva och varierande boendemiljöer. Järnvägen kommer att bli den nya pulsåder som möjliggör ett efterlängtat trendbrott och positionerar Kramfors kommun som ett intressant alternativ för boende och företagande i 2000-talets samhälle.

2.2 Kramfors kommuns roll i regionen

Kramfors ligger centralt i ett av Norrlands befolkningstätaste områden. Inom 10 mil från Kramfors nås 250 000 människor och inom 20 mil över en halv miljon. Ett sådant läge är unikt för Norrland och ger Kramfors kommun möjlighet att spela en viktig roll i den regionala utvecklingen. Effekterna kommer att förstärkas ytterligare nu när Ådalsbanan/Botniabanan tagits i bruk.

Kramfors kommun, liksom länet och regionen, är till stor utsträckning påverkad av globala trender och utvecklingslinjer. Våra företag och arbetsplatser är, på gott och ont, en integrerad del av den pågående globaliseringen. Vårt näringsliv och regionens invånare är i ökande grad berörda av beslut och förutsättningar som inte är regionalt eller lokalt påverkbara.

Klimatförändringar kan komma att påverka planeringsförutsättningar och människors attityder och beteendemönster. Genom en fram-synt planering och ett relevant förhållningssätt till omvärlden kan globaliseringens positiva effekter förstärkas och de negativa begränsas.

En tydlig trend är ökad rörlighet bland människor och företag. Företag är inte bundna till en viss plats och människor är inte knutna till en viss arbetsgivare på samma sätt som tidigare. Lokal råvarutillgång och arbetskraftsutbud är inte längre helt avgörande för ett företags lokalisering. Unga människor bor inte kvar hela livet på samma plats och äldre är mer flexibla i sitt val av bostadsort. Livskvalitet i form av trygghet, småskalighet och hälsa prioriteras allt högre. I dag flyttar människor inte alltid till den ort där det nya arbetet finns, utan lika ofta till en plats där man trivs och kan bedriva ett arbete oavsett om arbetet finns där man bor, i grannbyn eller i regionen. Där människor vill bo, där vill också företag etablera sig.

För att en region, ett arbetsmarknadsområde eller en kommun ska utvecklas krävs attraktiva boendemiljöer som i kombination med goda kommunikationer lägger grunden till en väl fungerande arbetsmarknad.

Vår region, Västernorrland eller mellersta Norrland, har alla förutsättningar att leva upp till detta. Kramfors kommun med sitt centrala läge, oavsett vilket regionbegrepp man använder, ska kunna erbjuda det som människor förväntas efterfråga i form av boendemiljöer, samhällsservice och arbetstillfällen. Då krävs att planeringshorisonten vidgas så att det totala regionala utbudet kan göras tillgängligt för så många som möjligt.

Genom de avsevärt förbättrade eller helt nya rese- och pendlingsmöjligheterna kommer de enskilda kommunernas roll i regionen att förändras. Det gäller också Kramfors.

Städer, orter och kommuner kommer att utvecklas från egna lokalsamhällen till delar av en större helhet, den funktionella arbetsmarknadsregionen.

Utbudet av arbetstillfällen, utbildningar, handel och samhällsservice kommer att öka och bli mer tillgängligt. Det stärker vår gemensamma konkurrenskraft i förhållande till andra regioner. Allt kommer inte, och behöver inte, finnas inom den egna kommunen, staden eller byn. Ett regionalt samspel bör ligga till grund för fysisk planering, näringslivsutveckling och investeringar i infrastruktur.

Ett belysande exempel är Höga Kusten Airport med sitt strategiska läge kopplat till tre kommuncentra, i Kramfors, Sollefteå och Örnsköldsvik. Flygplatsen är tillgänglig via tåg, buss och bil och kommer att vara till nytta för näringsliv och boende såväl regionalt som nationellt. För att dra fördel av det regionala utbudet bör den lokala planeringen ta sikte på att skapa och tillgängliggöra kommunikationsnoder och resecentra samt utveckla miljöerna i anslutning till dessa.

2.3 Framtiden i Kramfors kommun

I Kramfors kommuns utvecklingsstrategi, antagen i december 2001, uttrycks en vision om en kommun i balans. Kommunen var då inne i en mödosam omställningsperiod som omfattade allt från den egna ekonomin till infrastruktur i form av bostäder, skolor och det kommunala serviceutbudet i stort. Visionen syftade också till att nå balans inom områden som arbetsmarknad, demografi, näringslivsstruktur med mera. I många avseenden har vi nu nått dithän att det är dags att ta nästa steg. Från balans till offensiv!

En given utgångspunkt för en sådan offensiv är det trendbrott som kan bli möjligt genom ny kommunikationsinfrastruktur Ådals- och Botniabanan kan komma att radikalt stärka förutsättningarna för en hållbar utveckling i vår kommun.

En planering som tar fasta på den potential som ett förstorat arbetsmarknadsområde inne-

bär lägger grunden för den nya offensiva visionen.

Det är inte realistiskt att tro att Kramfors stad eller kommun inom överskådlig tid kommer att kunna erbjuda allt som en modern människa efterfrågar. Inom rimligt avstånd finns dock det mesta. Allt från elithockeyarenor till stora köpcentrum, högre utbildning och framför allt arbetstillfällen.

Det Kramfors kommun kan erbjuda är den goda livsmiljön, det attraktiva boendet, närhet till natur- och kulturmiljöer, det småskaliga och specialiserade serviceutbudet, trygghet, hälsa och barnvänlighet. En trivsamt belägen i en spännande region.

Med andra ord: ”ett bra kvarter i den stora staden”. På motsvarande sätt ska kommunens landsbygd och samhällen kunna utvecklas på sina premisser för att bli trivsamma kvarter inom en större helhet.

En vital del av Kramfors kommun är Höga Kusten, som på egna förtjänster har byggt ett starkt varumärke. I Höga Kusten finns många av de värden som kan förväntas bli framgångsfaktorer: möjligheter till naturskönt och miljövänligt boende, kulturupplevelser, rekreations- och fritidsaktiviteter, förutsättningar för en växande turism- och besöksnäring, ett bra företagsklimat. Dessa värden ska lyftas fram och synliggöras i den kommunala planeringen.

Ådalen är ett begrepp som är känt utanför Kramfors kommun och ett varumärke med utvecklingspotential. Längs Ångermanälvens stränder ligger flera av kommunens tätorter samt dess centralort, Kramfors stad. Ådalen med dess kulturmiljöer och kulturarv samt möjligheter till rekreation och friluftsliv är en tillgång för bland annat turismnäringen.

Kommunikationerna är goda till exempel genom satsningen på Ådals- och Botniabanan med ett centralt beläget resecentrum i Kramfors stad. I Ådalen ligger även Höga Kusten Airport med närbelägen station.

Möjligheten till arbetspendling är därmed god samtidigt som det finns attraktiva boendemiljöer med närhet till service och rekreation, vilket skapar goda förutsättningar för insatser som syftar till att stärka livsmiljön samt positionera varumärket Ådalen.

Samspelet mellan Höga Kusten, Ådalen och kommunens centralort ska bygga på komplettering och inte på konkurrens.

De nya kommunikationerna går inte bara i en riktning. Vi kan också se fram emot inpendling för arbete till förmån för våra företag, som därmed ges en större rekryteringsbas, för handel till glädje för våra köpmän, för besök till glädje för vår turismnäring.

I den lilla staden i den stora regionen finns inte allt, men det som finns är av högsta kvalitet oavsett om det gäller handelns utbud, kommunal service, boende, företagsklimat eller kvalificerade utbildningar. Inom de nischer där kommunen profilerar sig gäller höga ambitioner.

En angelägen uppgift för Kramfors kommun är att planera för barn och unga. En trygg, stimulerande och utvecklade livsmiljö för barn och unga är en viktig framtidsfråga. I arbetet med att skapa goda miljöer att bo och leva i är det viktigt att kvaliteten är hög på alla utbildningsnivåer. Barn- och ungdomsperspektivet ska genomsyra kommunens planeringsarbete.

Sammanfattning:

Kramfors kommun ska vara en trygg och nära kommun i en attraktiv region.

Ökade möjligheter till resande och pendling ger fler möjligheter att ta del av regionens växande utbud och arbetsmarknad. De förbättrade kommunikationerna minskar avstånden inom regionen och lägger grunden för en gemensam styrka.

På samma sätt som Kramfors kommun gynnas av en expansiv region, gynnas kommunens orter, landsbygd och skärgård av en välmående centralort.

Stadsmiljö, tätorter, landsbygd och skärgård ska växa fram i ömsesidig nytta.

Ett stort regionalt utbud och en attraktiv lokal livsmiljö gör hela kommunen intressant som bostadsort för en växande andel yngre människor.

Ett gott lokalt företagsklimat och ett ökat regionalt samspel skapar tillväxt inom näringslivet.

Fler och växande företag stärker den ekonomiska basen i kommunen och möjliggör fortsatta offensiva satsningar.

Framtidens Kramfors

Kramfors kommun ingår som en livskraftig kommun i en vital region. Varje dag pendlar hundratals personer till och från kommunen med tåg. Kramfors stads centrum har förvandlats till en attraktiv handels- och mötesplats, ett resmål värt att återkomma till även för personer bosatta utanför kommunen.

Höga Kusten har ökat intresset för regionen och lockar varje år tusentals turister med unika naturupplevelser och levande kulturmiljöer. Turismnäringen för såväl sommar- som vinterturister fortsätter att expandera.

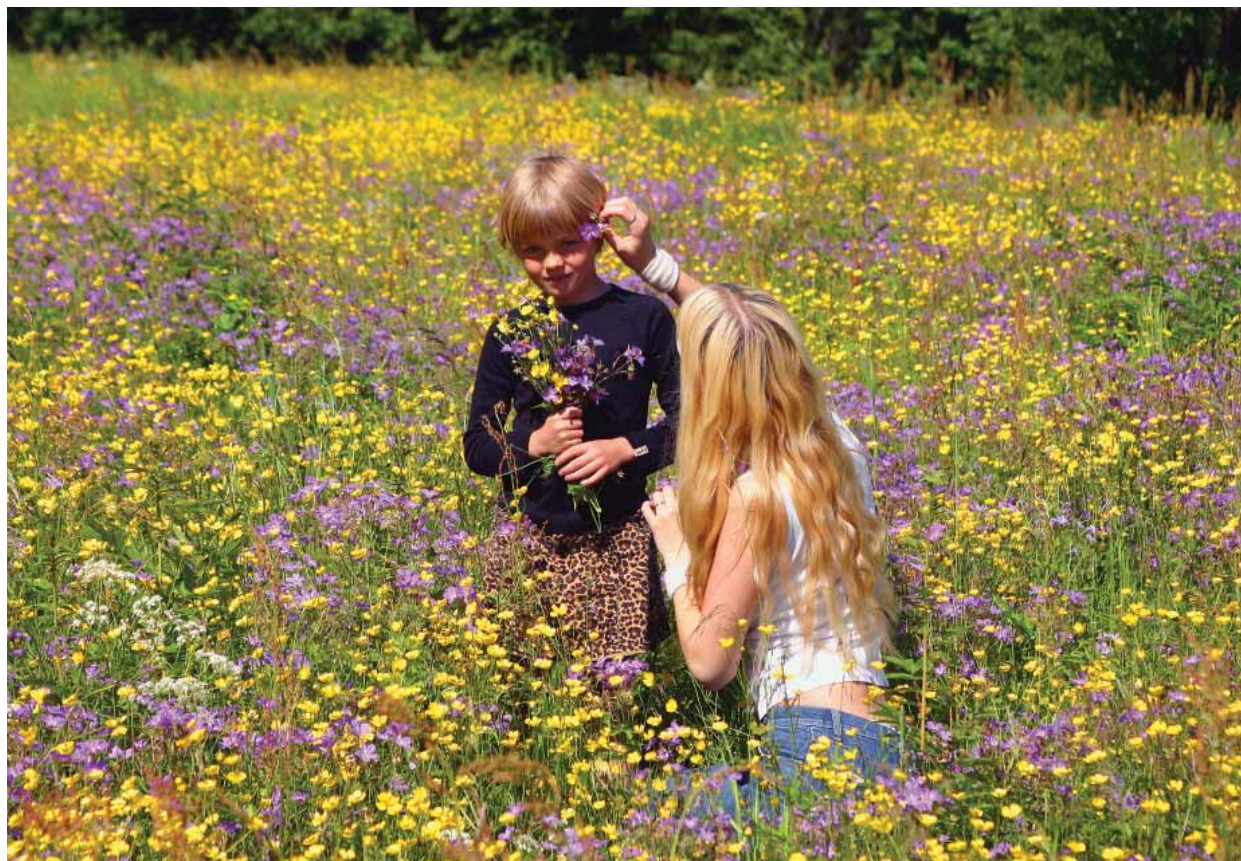
Ådalen har stärkt sin position som en vital del av Kramfors kommun genom attraktiva boendemiljöer och goda kommunikationer.

Nya och tidigare etablerade företag i kommunen har genom breda nätverk och ett bra företagsklimat fått konkurrensfördelar. Den regionala arbetsmarknaden är dynamisk och det finns ett varierat utbud av jobb.

Bostadsbyggandet sker främst i tätorterna och i små bybildningar på landsbygden. Små pittoreska fritidshusområden har byggts vid kusten och några av kommunens insjöar. Det finns gott om service, många boendialternativ, aktiviteter, restauranger och upplevelser för såväl ung som gammal.

Många barnfamiljer har flyttat till kommunen. Inflyttningen har främst skett från tätbefolkade länder i Europa och svenska storstäder, men även utflyttade Kramforsbor har återvänt.

Den kommunala servicen har utvecklats ytterligare tack vare hög kvalitet på barnomsorg, skolor och nischade utbildningar.

3.0 GENERELLA STÄLLNINGSTAGANDEN

3.1 Inledning

Kramfors kommun har goda förutsättningar att utvecklas till en trivsamt belägen i en ny och expansiv arbetsmarknadsregion i Mellannorrland. Detta är utgångspunkten för de generella ställningstagandena.

De generella ställningstagandena gäller för hela översiktsplanen även när det inte finns något specifikt ställningstagande eller rekommendation.

3.2 Folkhälsa, trygghet, säkerhet

För att stärka livsmiljön samt främja en hållbar utveckling ska Kramfors kommun upplevas som en trygg och säker kommun.

För kommunens befolkning ska förutsättningar skapas för en bättre fysisk och psykisk hälsa.

Generellt ställningstagande

Den fysiska planeringen ska bidra till att Kramfors kommun upplevs som en trygg och säker plats för såväl kvinnor som män, unga som gamla. Livsmiljön ska möjliggöra att människor uppnår och bibehåller en god hälsa.

3.3 Demokrati

En samverkan inom hela samhället bidrar till att utveckla en hållbar och attraktiv livsmiljö. Genom att stimulera till ökad medborgardialog där breda kontaktytor skapas mellan människor av olika kön, ålder och erfarenhet ges goda förutsättningar för att bibehålla och utveckla en god livsmiljö i kommunen.

Generellt ställningstagande

En öppenhet och tydlighet ska eftersträvas i den fysiska planeringen. Vid framtagandet av planer och program ska Kramfors kommun verka för att öka dialogen med såväl kvinnor som män, unga som gamla.

3.4 Miljömässig hållbarhet

Kommunens natur- och kulturmiljöer har ett stort egenvärde. De är också viktiga pusselbitar i en god livsmiljö för både kvinnor och män oavsett ålder. Natur- och kulturmiljöerna är även av betydelse när det gäller medborgarnas identitet och hur man relaterar till olika platser. Natur- och kulturmiljöerna i kommunen är en resurs för lokal och regional utveckling.

Generellt ställningstagande

Värdefulla natur- och kulturmiljöer ska identifieras och tillvaratas för kommande generationer. Den fysiska planeringen ska främja ett hållbart nyttjande av ekosystemens resurser.

3.5 Boendemiljö

En attraktiv boendemiljö kännetecknas av möjligheterna till ett bra och varierat boende men även av faktorer som utbudet av service, rekreation och aktiviteter.

I detta sammanhang har samhällsplaneringen en avgörande betydelse när det gäller till exempel lokalisering av bostäder, mötesplatser samt gång- och cykelstråk.

Generellt ställningstagande

Den fysiska planeringen ska bidra till att skapa trygga och attraktiva boendemiljöer för såväl kvinnor som män, unga som gamla. Kommunikationer, service samt rekreativsmöjligheter ska vara tillgängliga och i rimlig närhet till boendemiljön.

3.6 Kommunikation

För att en kommun eller region ska utvecklas väl är goda kommunikationer av stor betydelse. I takt med ökad regionförstoring och globalisering ökar människans behov av väl fungerande möjligheter till arbetspendling, snabba transporter och utbyte av information över större geografiska områden. Goda kommunikationer är en tillgång för såväl kvinnor som män.

i Generellt ställningstagande

För att stärka Kramfors kommuns attraktivitet är goda kommunikationer inom såväl kommunen som regionen av stor betydelse. Den fysiska planeringen ska ligga till grund för hållbara kommunikationer i alla aspekter. Miljöanpassade transportsätt prioriteras, till exempel gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik.

3.7 Arbetsmarknad

Ådals- och Botniabanan tillsammans med satsningen på centrala stationslägen skapar goda möjligheter för ett expansivt arbetsmarknadsområde i Mellannorrland. Ett större arbetsmarknadsområde bidrar till ökat utbud av arbetstillfällen samtidigt som näringslivet får ett större marknads- och rekryteringsområde. En mångfacetterad arbetsmarknad är en tillgång för såväl kvinnor som män oavsett ålder.

i Generellt ställningstagande

Kramfors kommun ska vara en integrerad och attraktiv del av en dynamisk och expanderande arbetsmarknadsregion i Mellannorrland. Den fysiska planeringen ska ge näringslivet goda etablerings- och expansionsmöjligheter samt underlätta arbetspendling med liten klimatpåverkan.

4.0

ALLMÄNNA INTRESSEN OCH RIKSINTRESSEN

4.1 Inledning

Vad är ett allmänt intresse?

Ett allmänt intresse är ett intresse som bedöms vara gemensamt för majoriteten av kommunens invånare. Några exempel är försörjning av dricksvatten, tillgången till kommunikationer och möjligheterna till rekreation. När beslut ska tas vid planläggning av ett område eller vid till exempel lokalisering av ny bebyggelse ska de allmänna intressena beaktas. Några av de allmänna intressena är bedömda som riksintresse, vilket innebär att de har ett starkare skydd.

Allmänna intressen som redovisas i översiktsplanen:

- Boende och bostadsförsörjning, s 38
- Naturvård, s 41
- Kulturmiljövård, s 50
- Kommunikation, s 56
- Teknisk försörjning, s 65
- Rekreation och friluftsliv, s 70
- Areella näringar, s 77
- Näringsliv och service, s 81
- Miljö, säkerhet och beredskap, s 87

Vad är ett riksintresse?

I tredje kapitlet i miljöbalken behandlas sektoriella riksintressen ur olika aspekter. Ett riksintresse är ett mark- eller vattenområde, som är av nationell betydelse när det gäller

bevarande eller utveckling. Det kan vara områden med värdefulla natur- och kulturmiljöer eller områden som är av stor vikt för yrkesfisket, industrin eller våra kommunikationer. Ansvaret för att peka ut vilka områden som är av riksintresse görs av ett antal centrala verk, som till exempel Naturvårdsverket (naturmiljöer, friluftsliv), Riksantikvarieämbetet (kulturmiljöer) och Trafikverket (till exempel vägar, järnvägar, flygplatser och farleder). Boverket ska verka för samordning av de olika sektorsintressena. Länsstyrelsens roll är att samordna de olika allmänna intressena och att bevaka de riksintressen som finns på regional nivå.

Ett område som är utpekad som riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värde. Ett av syftena med översiktsplanen är att visa hur kommunen ser på dessa områden.

Vid tillståndsprövning eller upprättande av detaljplan ska, i de fall riksintresse berörs, en bedömning göras av om åtgärden eller planen kan genomföras utan att påtagligt skada uppkommer på det berörda intresset. Översiktsplanen ska kunna användas som underlag när kommunen och andra myndigheter ska tolka olika intressen och bedöma om en planerad förändring påverkar eller skadar ett riksintresse.

Avgränsningen av riksintresseområdena framgår av karta *Riksintressen* (s 37), på vilken alla riksintressen i kommunen finns sammanställda.

Riksintressen som redovisas i översiktsplanen

- Särskilda hushållningsbestämmelser för Höga Kusten, s 31
- Yrkesfiske och rennäring, s 32, 77
- Naturvård, s 32, 41
- Friluftsliv, s 33, 70
- Kulturmiljövård, s 34, 51
- Kommunikationer, s 34, 56
- Totalförsvaret, s 35, 89

4.2 Behandling av riksintressen

Särskilda hushållningsbestämmelser för Höga Kusten enligt miljöbalken kapitel 4

I miljöbalkens fjärde kapitel utpekas vissa områden i landet som med hänsyn till sina natur- och kulturvärden i sin helhet är av riksintresse, däribland ”kustområdet och skärgården i Ångermanland, från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde”, det kustområde, som brukar benämnas Höga Kusten.

Enligt miljöbalken 4:2, ska ”... *turismens och friluftslivets, särskilt det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön...*” Detta innebär att man ska utgå från de samlade värden, som finns i området som helhet. Områdets natur- och kulturvärden får inte påtagligt skadas. Dock ska de särskilda hushållningsbestämmelserna inte utgöra hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet.

Höga Kusten är av riksintresse ur flera synpunkter: det rörliga friluftslivet, den vetenskapliga naturvården och kulturmiljövården. Det är kombinationen av olika förutsättningar i kustområdet som skapar det höga värdet. Det handlar i korthet om den ursprungliga karaktären, de särskilda natur- och kulturvärdena samt en särskild attraktivitet för turism och friluftsliv just på grund av de mycket höga samlade värdena. Tyngdpunkten i dessa värden ligger i det säregna landskapet som helhet. Havskontakten, de mäktiga dalgångarna, kulturlandskapet och de skogklädda bergsryggarna utgör alla karakteristiska och värdefulla inslag i den landskapsbild som präglar området.

Sedan år 2000 är Höga Kusten uppförd på UNESCO:s World Heritage List. Motiveringarna till UNESCO:s beslut är i första

hand den stora landhöjningen. Det geologiska underlaget ska i allt väsentligt bevaras intakt för kommande generationers förståelse av landhöjningen och de processer som skapat, och skapar, områdets geologiska bildningar.

För att tillgodose riksintressena i Höga Kusten är det generellt sett angeläget att åtgärder som kan inverka negativt på naturmiljön och landskapsbilden inte tillåts. De branta och orörda stränderna är väsentliga för upplevelsen av landet som stiger ur havet. Det öppna odlingslandskapet behöver hävdas och jordbruket stödjas i största möjliga utsträckning. Till detta kan läggas att en levande bygd är en del av förutsättningarna för Höga Kusten som riksintresse för turism och friluftsliv.

I övrigt tillgodoses riksintressena i Höga Kusten genom bland annat följande förslag och rekommendationer i denna översiktsplan:

- En i huvudsak oförändrad markanvändning eftersträvas
- Ny bebyggelse tillåts som regel endast som komplettering till befintlig bebyggelse eller där det är uppenbart att bevarandointresset inte motverkas
- Nya byggnader ska anpassas till landskapsbild och befintlig bebyggelse vad gäller placering och utformning
- Nya dragningar av permanenta bilvägar bör undvikas

Världsarvet Höga Kusten är unikt och ska vårdas och utvecklas så att dess speciella karaktär bevaras.

Kommunens syn på utvecklingen inom Höga Kusten är att ny bebyggelse ska kunna tillkomma inom föreslagna utvecklingsområden utan att det innebär skada på bevarandointressena. Inom övriga delar av Höga Kusten vill kommunen slå vakt om natur- och kulturmiljön som helhet och vara mer restriktiv vad gäller ny bebyggelse.

Redovisning av riksintressen enligt miljöbalken kapitel 3

Nedanstående sammanställning av riksintressen i Kramfors kommun redovisar hur dessa har behandlats i översiktsplanen. I fortsättningen av detta kapitel är riksintressena närmare redovisade för respektive sektor.

Yrkesfiske och rennäring

Enligt miljöbalken 3:5 ska områden av riksintresse för yrkesfisket eller för vattenbruk eller för rennäringen skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringarnas bedrivande.

Kramfors kommun berörs av Bottenhavets fångstområde för lax och sik, där Högbonden, Storön och Ångermanälven är av riksintresse för yrkesfisket. Riksintresset tillgodoses genom rekommendationer i översiktsplanen (kapitel 5).

En del av Styrnäs berörs av kärnområdet Näsåker (15004) som är en del av Voernese (före detta Frostvikens norra) sameby och som har utpekats som ett riksintresse för rennäringen. Denna tämligen extensiva markanvändning bedöms inte stå i konflikt med andra intressen inom området, och har inte föranlett några särskilda rekommendationer eller andra åtgärder i översiktsplanen.

Naturvård

Enligt miljöbalken 3:6 ska områden av riksintresse för naturvården skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Inom Kramfors kommun är hela Höga Kusten, Ångermanälven nedströms Sollefteå samt Svartnäsudden av riksintresse för naturvården. Inom Höga Kusten har följande 23 delområden särskilt avgränsats:

- 42:1 Skuleskogen
- 42:2 Skuleberget
- 42:3 Hästråberget
- 42:5 Villmyran
- 42:10 Storön
- 42:11 Bråtan
- 42:12 Barstaön med omgivande öar
- 42:13 Rotsidan
- 42:14 Halsviksravinen
- 42:15 Omneberget
- 42:16 Ringkalleberget-Sörleviken
- 42:17 Högklinten
- 42:18 Norasundet-Sursundet
- 42:21 Norrfällsviken
- 42:22 Valaberget
- 42:23 Vågsfjärden
- 42:24 Norafjärden
- 42:25 Gaviksfjärden
- 42:26 Omnefjärden
- 42:28 Rävstjärnen och Kindborgstjärnen
- 42:29 Ängs- och hagmarker i Berghamn
- 42:31 Hackslått i Lid
- 42:34 Bölestaberget

Natura 2000-områden är också av riksintresse. De tio Natura 2000-områdena inom Kramfors kommun är: Skuleskogen, Omneberget, Gnäggen, Svartnäsudden, Halsviksravinen, Sör-Lappmyran, Villmyran, Högbonden, Älgberget-Björnberget samt Lidängen. Av dessa ligger sju inom det större området Höga Kusten, som är av riksintresse för naturvården enligt miljöbalken 3:6. Skuleskogen, Omneberget, Gnäggen, Halsviksravinen, Villmyran och Lidängen ingår i de 23 delområden, som särskilt har utpekats inom Höga Kusten. Högbonden ingår inte i denna grupp.

För det större området Höga Kusten samt för Ångermanälven nedströms Sollefteå tillgodoses riksintresset genom rekommendationer i översiktsplanen (kapitel 5).

Av de 23 särskilt utpekade delområdena inom Höga Kusten är Skuleskogen nationalpark. Ytterligare åtta har skydd som naturreservat, nämligen Skuleberget, Villmyran, Storön, Rotsidan, Halsviksravinen, Omneberget, Högklinten och Norrfällsviken. Skuleskogen, Omneberget, Halsviksravinen, Villmyran och Lidängen är även Natura 2000-områden. Sammantaget bedöms detta innebära tillräckligt skydd.

Länsstyrelsen har föreslagit naturreservatsbildning för Bråtan. Kommunen ansluter sig till detta förslag.

För vattenområdena Norasundet-Sursundet, Vågsfjärden, Norafjärden, Gaviksfjärden och Omnefjärden ger gällande strandskyddsbestämmelser ett skydd, som kompletteras med rekommendationer i översiktsplanen (kapitel 5). Motsvarande kan sägas gälla för Barstaön med omgivande öar, Sörleviken samt för Rävstjärnen och Kindborgstjärnen.

För övriga särskilt utpekade delområden inom Höga Kusten, det vill säga Hästråberget, Ringkalleberget, Valaberget, ängs- och hagmarker i Berghamn samt Bölestaberget, tillgodoses riksintresset genom rekommendationer i översiktsplanen (kapitel 5).

Svarnäsudden, Sör-Lappmyran och Älgberget-Björnberget ligger inte inom Höga Kusten. Dessa tre områden har skydd som naturreservat och är även Natura 2000-områden. Sammantaget bedöms detta utgöra tillräckligt skydd.

Friluftsliv

Enligt miljöbalken 3:6 ska områden av riksintresse för friluftslivet skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Inom Kramfors kommun är hela Höga Kusten samt Nedre Ådalen av riksintresse för friluftslivet. Inom Höga Kusten har sex delområden särskilt avgränsats:

- Lövviklandet i Norafjärden
- Vågsfjärden
- Bönhamn
- Norrfällsviken
- Docksta, Skuleberget, Skuleskogen
- Mjältön

För hela det större området Höga Kusten samt för Nedre Ådalen tillgodoses riksintresset genom rekommendationer i översiktsplanen (kapitel 5).

Kulturmiljövård

Enligt miljöbalken 3:6 ska områden av riksintresse för kulturmiljövården skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Inom Kramfors kommun är följande elva områden av riksintresse för kulturmiljövården: Nora-Rossvik, Gallsäter, Norrfällsviken, Värns-Sund-Fanön, Bönhamn, Ytterlännäs gamla kyrka, Svanö, Bollstabruk, Pannsjön, Högbonden och Norum.

Fornlämningsmiljöerna Nora-Rossvik, Gallsäter, Norrfällsviken och Värns-Sund-Fanön, har ett starkt skydd genom kulturminneslagen, som också innehåller bestämmelser till skydd för kyrkorna. Detta kompletteras med rekommendationer i översiktsplanen (kap 5).

Bland bebyggelsemiljöerna har Norrfällsviken, Bönhamn och delar av Bollstabruk ett visst skydd genom gällande detaljplaner.

Kommunen avser att se över och revidera kulturmiljövårdsprogrammet som är antaget 1990. I samband med en sådan översyn bör också en närmare geografisk avgränsning av riksintressena samt en beskrivning av deras värden göras. Detta ska gälla som underlag för fortsatt planering och åtgärder. Till dess att ett nytt program är antaget betraktar kommunen de utvalda områdena och miljöerna som kulturhistoriskt värdefulla.

Kommunikationer

Enligt miljöbalken 3:8 ska områden av riksintresse för anläggningar för kommunikationer skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

- Väg
Vägarna E4, 90, 333, 786 och 796 är av riksintresse. Dessa är befintliga, allmänna vägar, som är säkerställda genom väglagens bestämmelser, bland annat om byggnadsfritt avstånd.

- Järnväg
Ådals- och Botniabanan är av riksintresse. Riksintresset tillgodoses genom rekommendationer i översiktsplanen (kapitel 5).

- Flyg
Höga Kusten Airport är av riksintresse. Riksintresset tillgodoses genom rekommendationer i översiktsplanen (kapitel 5) för det höjdbegränsande området.

Alla föremål över 20 meter utanför tätort respektive 45 meter i övrigt meddelas Transportstyrelsen luftfartsavdelning som beslutar om och, i förekommande fall, hur föremålet ska markeras.

- Sjöfart
Farlederna 661A, 663 och 670 med tillhörande sjösäkerhetsanordningar vid kusten och i Ångermanälven är av riksintresse. Riksintresset tillgodoses genom rekommendationer i översiktsplanen (kapitel 5).

Totalförsvaret

Enligt miljöbalken 3:9 ska områden av riksintresse för totalförsvarets anläggningar skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Kramfors kommun berörs av Härnön R70 – ett skjutområde till havs, som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Riksintresset tillgodoses genom rekommendationer i översiktsplanen (kapitel 5).

I övrigt finns inga riksintressen som kan redovisas öppet. De eventuella övriga riksintressena påverkas framför allt av uppförande av höga byggnadsobjekt, som master och vindkraftverk. I ärenden som gäller objekt högre än 20 meter utanför tätort eller högre än 45 meter inom tätort ska samråd ske med Försvarsmakten i tidigt skede.

**** Hänvisning till karta ****

För riksintresse enligt miljöbalken kapitel 4 samt riksintressen enligt miljöbalken kapitel 3, se karta riksintressen eller webbkarta (www.kramfors.se).

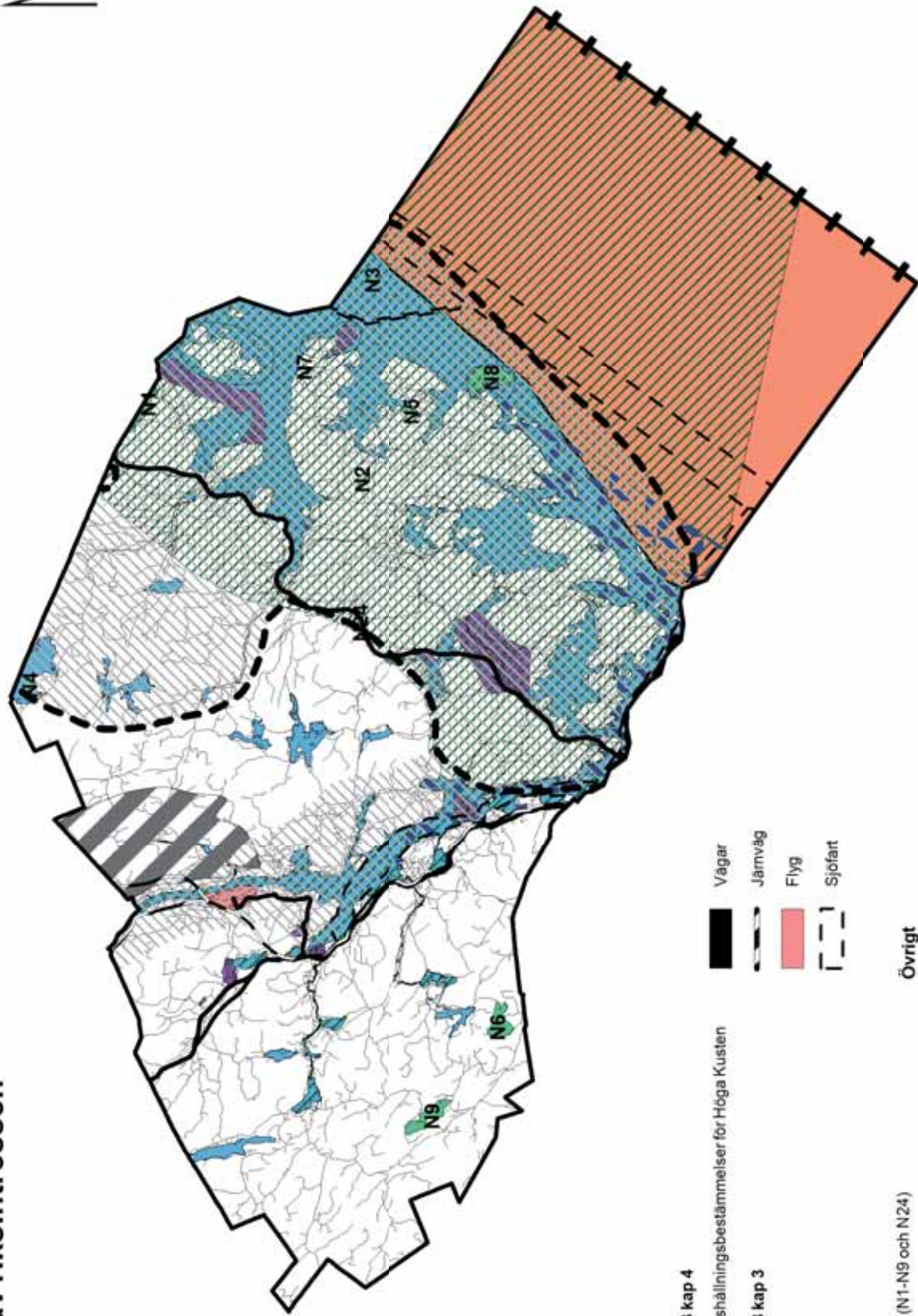
Ställningstaganden riksintressen

I Höga Kusten är riksintressena för naturvård och friluftsliv enligt miljöbalken kapitel 3 mycket omfattande. Riksintresset för friluftsliv motsvarar i princip riksintresset enligt miljöbalkens kapitel 4 och omfattar även stora delar av Ullångersfjället. Kramfors kommun anser att riksintressena för naturvård och friluftsliv enligt miljöbalken kapitel 3 ska koncentreras till kärnområden och att riksintresset enligt miljöbalken kapitel 4 bör begränsas till världsarvsområdet Höga Kusten.

Kramfors kommun anser att en översyn och bearbetning bör ske av områdesgränser för riksintresset friluftsliv i Ångermanälven med närområde.

Kramfors kommun anser att riksintresset för rennäringen inte ska beröra kommunen. Detta med hänvisning till Botniabanan, bebyggda områden och närheten till Höga Kusten Airport i kombination med det perifera läget i kärnområdet Näsåker (15004).

Behandling av riksintressen

Teckenförklaring

Riksintressen enligt MB kap 4

MB Särskilda hushållningsbestämmelser för Håga Kusten

Riksintressen enligt MB kap 3

Rennäring

Yrkesfiske

Naturvård

Natura 2000 (N1-N9 och N24)

Friluftsliv

Kulturmiljövård

Militärt skjutområde

Vägar

Järnväg

Flyg

Sjöfart

Övrigt

Kommungräns

Territorialgräns

Vatten

Skala: 1:400 000

4.3 Boende och bostadsförsörjning

Inledning

Folkmängden i kommunen har minskat kontinuerligt under en lång tid. Denna trend fortsätter, men i utplanande takt. En viktig uppgift för kommunen, för att kunna vända den negativa trenden, är att skapa attraktiva boendemiljöer. Sådana bedöms finnas, dels i nära anslutning till service och kollektiva kommunikationer, där den nya järnvägen utgör en viktig faktor, dels i strandnära lägen, vid kusten, vid älven och vid insjöar.

Enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska kommunen planera för bostadsförsörjningen, i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Kommunfullmäktige har tidigare beslutat om riktlinjer för bostadsförsörjningen, men numera finns inte något aktuellt sådant beslut. Med hänsyn till befolkningsutvecklingen finns för närvarande inte något reellt behov av ett nettotillskott av bostäder.

Situationen innebär ändå krav på kommunala insatser för bostadsförsörjningen och för att uppnå balans i bostadsmarknaden. Behovet av kommunala insatser för bostadsförsörjningen kan numera gälla frågor som seniorbostäder och äldreboende, bostäder för ungdomar och studenter, bostäder för inflyttare inklusive

flyktingar, bostäder för betalningssvaga grupper med mera. Det kan också gälla bostadsområdenas kvaliteter i stort och tillgång till bostadskomplement, boendeservice och kommunikationer. Särskilt boende för äldre är ett särskilt ansvar för bistånds-, arbetsmarknads- och sociala servicenämnden (BAS-nämnden) enligt socialtjänstlagen. Andra former av boende för äldre, exempelvis trygghetsboende, är ett kommunövergripande ansvar.

Bostadsförsörjningen fungerar numera på marknadsmässiga grunder och kommunen har begränsade möjligheter att reglera bostadsbyggandet. Kommunen kan med planmonopolet styra var planläggning får ske, men genomförandet är beroende av marknaden. Kommunen kan också genom markinnehav, planeringsinsatser, infrastrukturinvesteringar och aktivt agerande på andra sätt påverka genomförandet.

När det gäller bostadsbyggande på kommunägd mark har kommunen större möjligheter att styra kvaliteter i bostadsområdet, som till exempel upplåtelseform, lägenhetsstorlekar, hustyper, materialval, ekologiska satsningar, uppvärmningsformer med mera. Självklart med beaktande av vad som är gångbart på bostadsmarknaden.

Sedan många år tillbaka pågår omvandlingar, både från helårsbostäder till fritidshus men även omvänt. Detta är omvandlingar, som samhället inte har möjlighet att styra eller kontrollera.

Nuläge

I kommunen finns cirka 10 000 helårsbostäder (2011), fördelade på cirka 8 000 småhus och cirka 2 000 lägenheter i flerbostadshus. Dessutom finns cirka 4 000 fritidshus.

De flesta bostäder utgörs således av friliggande, styckebyggda småhus med äganderätt och av hyreslägenheter i flerbostadshus. Bostadsrätter förekommer i begränsad omfattning. Gruppbyggda småhus förekommer i viss utsträckning i Kramfors, Bollstabruk och Nyland, men knappast alls i övriga samhällen.

Det kommunala bolaget Krambo Bostads AB är den helt dominerande aktören på bostadsmarknaden i Kramfors kommun. Krambo äger i dag bostäder i Kramfors stad, i Bollstabruk, Nyland, Ullånger och Nordingrå. Förutom rollen som allmännyttigt bostadsföretag, som agerar på marknadens villkor,

bygger och förvaltar Krambo även byggnader för vård- och omsorgsboende på uppdrag av den kommunala BAS-nämnden.

Ett stort antal bostäder har försvunnit under den senaste tioårsperioden. Cirka 400, eller 20 procent, av lägenheterna i flerbostadshus har rivits eller fått annan användning genom den statliga "bostadsakuten".

Ett stort antal bostäder, de flesta i småhus, har också rivits i samband med järnvägsbygget. Många småhus på landsbygden har övergått till att bli fritidshus.

Under den senaste tioårsperioden har det byggts i genomsnitt femton nya hus per år, varav två à tre permanentbostäder. Av de senare har de flesta byggts som ersättning för äldre, rivna, brunna eller förstörda hus. De nya fritidshusen har till helt övervägande del byggts inom Höga Kusten.

Trender och bedömningar

Nedan redovisas några förutsättningar och bedömningar som har betydelse för den fortsatta utvecklingen.

Avvecklingen av ett stort antal bostäder genom rivningar har inneburit att tidigare överskott av bostäder har jämnats ut och anpassats till den minskade befolkningen. Det kan nu i stort sett sägas vara balans på bostadsmarknaden i kommunen.

Även om det i nuläget inte finns något behov av ett nettotillskott av bostäder, behövs ändå nya bostäder i viss utsträckning, som ersättning för äldre och för att möjliggöra omflyttning.

De stora 1940-talskullarna är nu i pensionsåldern och inte längre beroende av arbetstillfällena inom pendlingsavstånd. Detta kan dels höja intresset för attraktiva och bekväma bostäder i centrala lägen, dels också på boende

i attraktiva, strandnära lägen. Möjligheten att flytta ut och bo permanent i fritidshuset utnyttjas redan nu av många. Prisnivån på bostäder i kommunen är lägre än riksgenomsnittet, vilket kan stimulera till en återflyttning av tidigare utflyttade.

När trafiken nu åter har öppnats på järnvägen kommer detta att innebära att främst lägen i anslutning till de båda resecentren, i Kramfors stad och vid flygplatsen, blir attraktiva boendemiljöer som kan erbjuda goda möjligheter till pendlingsresor.

Det bedöms således finnas en efterfrågan på centralt belägna lägenheter i Kramfors stad, både hyresrätter och bostadsrätter och även på småhustomter i attraktiva, helst strandnära lägen.

Eftersom behovet av nyproduktion är litet och uppträder närmast slumpmässigt fördelat över kommunen, är styckebyggda småhus med äganderätt den bostadsform som bedöms som mest gångbar och genomförbar. Gruppbyggda småhus har inte någon tradition i kommunen och efterfrågan bedöms som liten.

Många småhus byggs på landsbygden, utanför planlagda områden. Det ger den enskilde möjlighet att skapa sin egen bostad i den miljö som önskas. Kommunens ambition är att tillgodose sådana önskemål om bosättning, så långt lagar och bestämmelser medger.

På 50-60-talen byggdes äldreboenden på olika ställen i kommunen dels i form av flerbostadshus, dels som markbostäder. Majoriteten av dessa har avvecklats. Vissa har rivits, medan andra numera är i enskild ägo och bedöms fylla ett behov av mindre hyreslägenheter för bland annat ungdomar och andra enpersonshushåll.

Kommunfullmäktige har fastställt en policy för hälsa och omsorg. Av denna framgår bland annat att kommunen ska tillhandahålla social trygghet och en god livsmiljö för medborgar-

na i livets olika skeden. Omsorg och stöd ska vara av god kvalitet och tillgodose brukarens behov och önskemål på ett rättssäkert och lagligt sätt till en rimlig kostnad.

Bistånds-, arbetsmarknads- och sociala servicenämnden (BAS-nämnden) har fastställt dels en plan för särskilt boende enligt socialtjänstlagen (SoL), dels en plan för bostad med särskild service enligt LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) och SoL (socialtjänstlagen).

Enligt BAS-nämnden bör vård- och omsorgsbostäder koncentreras till de områden, som efterfrågas av målgruppen, nämligen centrala Kramfors och Ullånger. Där finns närhet till vårdcentral, affärer, apotek, goda kommunikationer och övrig service. Solsidan i Bollstabruk är ett tidigare servicehusboende, som ur tillgänglighetssynpunkt inte uppfyller kravet på den boendestandard som idag krävs för omfattande omvårdnadsbehov eller för personer med demenssjukdomar. BAS-nämnden avser att på sikt avveckla Solsidan som ett särskilt boende.

Standarden på gruppboende och serviceboenden varierar och lever inte upp till gällande bestämmelser. Tillgänglighet till boendet har inte varit i fokus vid inrättandet av gruppboendena, och underhållet är i flera fall eftersatt. Lokaliseringen av gruppboendena behöver ses över med hänsyn till de önskemål framtida brukare har.

Nya bostadsområden

I nuläget är behovet litet av nya bostadsområden inom kommunen. I de flesta samhällena finns kommunala småhustomter, vilka kan tillgodose den efterfrågan, som kan uppkomma.

Den privata tomtmarknaden kan också erbjuda småhustomter, bland annat i Höga Kusten. Det finns även goda möjligheter att bygga enstaka småhus i spridd form på landsbygden.

Ställningstaganden boende och bostadsförsörjning

För att skapa goda förutsättningar för invånarna i livets alla skeden av ska Kramfors kommun kännetecknas av en blandad bebyggelse med varierande upplåtelseformer.

Kramfors kommun ser positivt på omvandling av fritidsboende till delårs- eller helårsboende eftersom människor då kan vistas allt längre tider av året i bostäder i attraktiva lägen. Kommunen vill möjliggöra detta, bland annat genom generösa byggrätter vid planläggning av nya områden vid Höga Kusten.

Kramfors kommun har ambitionen att ha planberedskap för en positiv utveckling, vilket förväntas bli resultatet av att järnvägen åter har börjat trafikeras. I det fortsatta arbetet med fördjupning av översiktsplanen för Ådalen kommer därför lämpliga utbyggnadsområden för bostäder, främst i Kramfors stad och Nyland, att redovisas.

4.4 Naturvård

Inledning

Naturen i Kramfors kommun är omväxlande med Höga Kustens starkt kuperade topografi, Ångermanälvens älvdalslandskap, stora områden med skogsmark samt ett mosaikartat odlingslandskap. Kommunens naturmiljöer har ett stort egenvärde samtidigt som de ger goda förutsättningar för friluftsliv och naturturism. Därmed är det en kommunal angelägenhet att bevara dessa värden för kommande generationer.

Höga Kusten utsågs till världsnaturarv år 2000 av FN-organet UNESCO. Det unika är landhöjningen, som påbörjades under den senaste istiden för cirka 10 000 år sedan. Landhöjningen är numera 8 millimeter per år och påverkar därmed ännu landskapet.

Ångermanälven är landets tredje största älv. Från kommungränsen mot Sollefteå flyter älven fram i en bred dalgång med ett omgivande odlingslandskap.

Från Nyland övergår älven till en mynningsvik med mer flodkaraktär och nedtill Sandöbron når bergslandskapet ända fram till älven. Nedströms Hornö-Veda vidgar sig älven ytterligare till en bred mynningsvik med ett flertal öar. Ångermanälvens biflöden Strinneån, Loån, Kramforsån är viktiga lekområden för havsöring, harr och sik.

I de västliga och nordliga delarna av kommunen finns skogsområden och berg som har höga naturvärden med bland annat den rödlistade och sällsynta långskägglaven. I skogarna finns vattendrag med utter och flodpärlmussla. En annan naturtyp som är typisk för kommunen är brandpräglad skog.

Riksintresse naturvård enligt miljöbalken kapitel 3

Områden som är av riksintresse för naturvården ska representera vad som anses vara huvuddragen i den svenska naturen. Detta innebär att de ska innehålla olika landskaps- och naturtyper, som utgör värdefulla områden ur ett nationellt perspektiv. Områden av riksintresse för naturvården ska enligt miljöbalken 3:6 skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

I Kramfors kommun finns fem områden av riksintresse för naturvården:

- Ångermanälven nedströms Sollefteå, som förutom älvens huvudfåra innefattar biflödena Strinneån, Gålån, Loån, Svedjeån, Bollstaån samt Kramforsån
- Höga Kusten med flera mindre delområden
- Svartnäsudden
- Sör-Lappmyran
- Älgberget-Björnberget

De särskilt angivna delområdena inom Höga Kusten är följande:

- 42:1 Skuleskogen
- 42:2 Skuleberget
- 42:3 Hästråberget
- 42:5 Villmyran
- 42:10 Storön
- 42:11 Bråtan
- 42:12 Barstaön med omgivande öar
- 42:13 Rotsidan
- 42:14 Halsviksravinen
- 42:15 Omneberget
- 42:16 Ringkalleberget-Sörleviken

- 42:17 Högklinten
- 42:18 Norasundet-Sursundet
- 42:21 Norrfällsviken
- 42:22 Valaberget
- 42:23 Vågsfjärden
- 42:24 Norafjärden
- 42:25 Gaviksfjärden
- 42:26 Omnefjärden
- 42:28 Rävstjärnen och Kindborgstjärnen
- 42:29 Ängs- och hagmarker i Berghamn
- 42:31 Hackslått i Lid
- 42:34 Bölestaberget

I Kramfors kommun finns tio Natura 2000-områden. Dessa är också av riksintresse.

De tio Natura 2000-områdena inom Kramfors kommun är: Skuleskogen, Omneberget, Gnäggen, Svartnäsudden, Halsviksravinen, Sör-Lappmyran, Villmyran, Högbonden, Älgberget-Björnberget samt Lidängen. Av dessa ligger sju inom det större området Höga Kusten, som är av riksintresse för naturvården enligt miljöbalken 3:6. Skuleskogen, Omneberget, Gnäggen, Halsviksravinen, Villmyran och Lidängen ingår i de 23 delområden, som särskilt har utpekats inom Höga Kusten. Högbonden ingår inte i denna grupp. Svartnäsudden, Sör-Lappmyran samt Älgberget-Björnberget ligger inte inom Höga Kusten.

** Hänvisning till karta **

För riksintresse naturvård enligt miljöbalken 3:6 och Natura 2000, se karta naturvård eller webbkarta (www.kramfors.se).

Områdesskydd enligt miljöbalken kapitel 7

Nationalpark

Syftet med en nationalpark är att bevara ett större sammanhängande område av en viss landskapstyp i sitt naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick. Beslutet att bilda en nationalpark tas av riksdagen och verkställs av regeringen. En nationalpark ägs av staten.

I Västernorrlands län finns en nationalpark, Skuleskogen. Nationalparken ligger i såväl Kramfors som Örnsköldsviks kommun.

** Hänvisning till karta **

För nationalpark, se karta översiktsplan, karta naturvård eller webbkarta (www.kramfors.se). Nationalparken har nummer N1.

Natura 2000

Natura 2000 är ett europeiskt ekologiskt nätverk som styrs av EU:s fågel- och habitatdirektiv. Syftet är att bevara särskilda arter och naturtyper för framtiden. Det är länsstyrelsen som föreslår vilka områden som ska utses till Natura 2000 och regeringen som tar beslutet. Ett Natura 2000-område är av riksintresse.

Vid ingrepp inom eller i närheten av ett Natura 2000-område är det förbjudet att utan

tillstånd från länsstyrelsen bedriva någon typ av verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka områdets utpekade värde. Tillståndsplikt kan även gälla för verksamheter som bedrivs eller vidtas utanför området. Det är inte var verksamheten är lokaliserad utan vilken effekt den har på Natura 2000-området som är av betydelse.

Samtliga Natura 2000-områden ska ha en bevarandeplan, som beskriver syftet med skyddet samt ligger till grund för beslut om till exempel skötsel och tillståndsprövningar. Ett Natura 2000 område kan även vara skyddat som nationalpark, naturreservat eller liknande. I Kramfors kommun finns tio Natura 2000-områden.

** Hänvisning till karta **

För Natura 2000-områden, se karta översiktsplan, karta naturvård eller webbkarta (www.kramfors.se). Natura 2000-områden har nummer N1-N9 och N24. Se bilaga 1 för namn och nummer.

Naturreservat

Syftet med ett naturreservat är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Beslutet att bilda ett naturreservat tas av länsstyrelsen eller kommunen. Ett naturreservat kan omfatta såväl privat som statlig eller kommunal mark. Föreskrifterna för markägaren och allmänheten bestäms utifrån vilka motiv som ligger till grund för reservatsbildningen och varierar därför från reservat till reservat. I Kramfors kommun finns 22 naturreservat.

** Hänvisning till karta **

För naturreservat, se karta översiktsplan, karta naturvård eller webbkarta (www.kramfors.se). Naturreservaten har nummer N2-N23. Se bilaga 1 namn och nummer.

Djur- och växtskyddsområde

I vissa fall krävs särskilt skydd för djur och växter. Länsstyrelsen eller kommunen kan i sådana fall besluta om särskilda föreskrifter, vilka inskränker rätten till jakt och fiske samt allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området. Denna skyddsform används när syftet med skyddet är begränsat i tid och rum, till exempel för att skydda enstaka djur- eller växtarter under viss tid på året. Samtliga djur- och växtskyddsområden i Kramfors kommun är fågelskyddsområden.

I Kramfors kommun finns tre fågelskyddsområden.

** Hänvisning till karta **

För djur- och växtskyddsområden, se karta översiktsplan, karta naturvård eller webbkarta (www.kramfors.se). Växt och djurskyddsområden har nummer N25-N27. Se bilaga 1 för namn och nummer.

Biotopskyddsområde

Ett mindre mark- eller vattenområde som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefull livsmiljö för hotade djur- och växtarter eller som är särskilt skyddsvärda kan förklaras som biotopskyddsområde. Inom ett biotopskyddsområde får inte verksamheter eller åtgärder bedrivas som kan skada naturmiljön.

I Kramfors kommun finns 34 biotopskyddsområden.

** Hänvisning till karta **

För biotopskyddsområden, se karta översiktsplan, karta naturvård eller webbkarta (www.kramfors.se). Biotopskyddsområden har nummer N28-N61. Se bilaga 1 för namn och nummer.

Strandskyddsområde

Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Strandskyddet är ett generellt skydd och gäller vid alla kuster, sjöar och vattendrag oavsett storlek. Det skyddade området är normalt 100 meter från strandkanten såväl på land som i vattenområde och omfattar även undervattensmiljön. Området kan utvidgas högst till 300 meter om det behövs för att tillgodose något av strandskyddets syften. I Kramfors kommun har strandskyddet utvidgats till 200 meter i delar av Höga Kusten.

Om det finns särskilda skäl och åtgärden inte strider mot strandskyddets syften får dispens ges från strandskyddet, vilket söks hos Kramfors kommun. De särskilda skälen finns preciserade i miljöbalken. Vid strandskyddsdispenser inom skyddade områden enligt miljöbalken kapitel 7 prövas dessa av länsstyrelsen.

Från februari 2010 finns möjlighet att som särskilt skäl för upphävande eller dispens från strandskyddet beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden (LIS-område). Enligt miljöbalken kapitel sju får inte bestämmelserna om LIS-områden tillämpas i kust- eller skärgårdsområdet från Klockestrand till Skataudden vid Näskefjärden.

** Hänvisning till karta **

För område med utökat strandskydd 200 meter, se karta översiktsplan, karta naturvård eller webbkarta (www.kramfors.se)

Världsarvet Höga Kusten

Höga Kusten utsågs till världs naturarv år 2000 av FN-organet UNESCO. Det unika är landhöjningen, som påbörjades under den senaste istiden för cirka 10 000 år sedan. Inlandsisen var som tjockast med sina 3000 meter över Höga Kusten och pressade ner landskapet med sin tyngd. När isen började smälta reste sig landskapet och idag är landhöjningen 8 millimeter per år.

Naturen och vegetationen är starkt präglade av landhöjningen i Höga Kusten med bland annat klapperstensfält, avsnörda havsvikar och kalottberg. På Skuleberget finns den högsta kustlinjen i världen, 286 meter över nuvarande havsnivå.

Det finns ingen särskild svensk lag för världsarv. Sådana ska enligt världsarvskonventionen skyddas med nationell lagstiftning. I Sverige kan detta ske främst genom miljöbalken och för bebyggda miljöer genom plan- och bygglagen. Världsarvet Höga Kusten utgör i sin helhet riksintresse enligt miljöbalken kapitel 3 och 4.

År 2006 utvidgades världsarvet Höga Kusten med Kvarkens skärgård i Finland. Tillsammans bildar områdena en geologisk helhet och utgör ett gränsöverskridande världsarv.

** Hänvisning till karta **

För världsarvet Höga Kusten, se karta naturvård eller webbkarta (www.kramfors.se).

Naturvårdsobjekt

Ett naturvårdsobjekt är ett område med kända höga naturvärden. Naturvårdsobjekten är klassificerade med en 3-gradig skala där 1 är ”högsta naturvärde”. Klassificeringen ska ses som underlag eftersom naturvärdena kan ha förändrats sedan bedömningen gjordes.

** Hänvisning till karta **

För naturvårdsobjekt, se webbkarta (www.kramfors.se).

Nyckelbiotop

En nyckelbiotop är ett skogsområde med mycket höga naturvärden. Ett utpekat skogsområde har egenskaper som är av betydelse för hotade eller missgynnade djur och växter. Nyckelbiotoperna är därmed viktiga för att bevara den biologiska mångfalden samt för att uppnå regeringens uppsatta miljömål.

** Hänvisning till karta **

För nyckelbiotop, se webbkarta (www.kramfors.se).

Naturvårdsavtal

Ett naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal som tecknas mellan Skogsstyrelsen eller länsstyrelsen och markägaren. Avtalet kan tecknas upp till 50 år och syftet är att bevara eller utveckla områden med höga naturvärden. Ett naturvårdsavtal räknas in i arealmålen för långsiktigt skydd i miljömålet ”Levande skogar”.

** Hänvisning till karta **

För naturvårdsavtal, se webbkarta (www.kramfors.se).

Sjöar och vattendrag

I Kramfors kommun finns det cirka 140 sjöar. Ett antal av dessa är klassificerade som naturvårdsobjekt, till exempel Lesjön och Storåkersjön. Några av kommunens sjöar, till exempel Vågsfjärden, innehåller även istidsrelikter. En istidsrelikt är en växt- eller djurart, som lever kvar sedan inlandsisen smälte

och numera är avskild från sin huvudföremkomst. Kramfors kommun har under 2011 inventerat stränderna vid Vågsfjärden, Storsjön, Saltsjön, Nästvattnet och Stortvattnet.

Det största vattensystemet (vattendraget) i Kramfors kommun är Ångermanälven med biflödena Strinneån, Gållån, Loån, Svedjeån, Bollstaån och Kramforsån. Ångermanälvens huvudfåra utgör ett viktigt vandringsstråk för havsöring och vissa biflöden fungerar som reproduktionsområden. Exempel på andra vattendrag med höga naturvärden är Inviksån, Backeån och Dockstaån. I vattendragen i Kramfors kommun finns bland annat flodpärlmusslan som Västernorrlands län har ett särskilt ansvar att bevara. Ångermanälvens stränder inventerades 2005 i samband med att Kramfors kommun genomförde en kompletterande kustinventering.

För att motverka försurningen och höja pH-värdet i kommunens sjöar och vattendrag har kalkning genomförts sedan 1980-talet. Detta gör att känsliga arter kan överleva och återvända till de vatten där de ursprungligen fanns.

Idag är verksamheten utökad med biologisk återställning till exempel genom att ta bort vandringshinder och återintroducera utslagna arter med en omfattande resultatuppföljning.

** Hänvisning till karta **

För utpekade områden i kustinventeringarna samt inventeringen av sjöar, se webbkarta (www.kramfors.se).

Internationella nätverk av värdefulla marina områden

Länderna runt Östersjön har genom HELCOM (Helsingfors konventionen) åtagit sig att skydda ett representativt nätverk av marina livsmiljöer, Coastal and Marine Baltic Sea Protected Areas (BSPA-områden). Samtliga BSPA-områden ska ha en samverkansplan för hållbart nyttjande och bevarande av den marina miljön.

Höga Kusten är utsett till BSPA-område och avgränsningen är densamma som för världsarvsområdet. Detta innebär att BSPA Höga Kusten berör såväl Kramfors som Örnsköldsviks kommun. Under våren 2011 blev samverkansplanen klar och utgör ett kunskaps- och planeringsunderlag för den marina miljön inom BSPA Höga Kusten.

Samverkansplanen ska verka för att den framtagna visionen uppnås, ”Höga Kusten – Friskt hav med levande skärgård”. Ett friskt hav är starkt förknippat med livskraftiga bestånd av växter och djur samt välmående ekosystem i balans. En levande skärgård innebär en levande miljö för människor med boende, näringsliv, service, turism, infrastruktur med mera.

** Hänvisning till karta **

För BSPA Höga Kusten, se karta naturvård eller webbkarta (www.kramfors.se).

Kust- och marina inventeringar

Länsstyrelsen har genomfört flera kustinventeringar, vilka omfattar landområdet till maximalt 300 meter från stranden samt ut i vattnet till cirka 1 meters djup. Under 2005 genomförde Kramfors kommun en kompletterande kustinventering. Samtliga kustinventeringar är klassificerade enligt en 4-gradigskala där 1 är högsta naturvärde.

** Hänvisning till karta **

För utpekade områden i kustinventeringarna, se webbkarta (www.kramfors.se).

Länsstyrelsen har genomfört flera marina inventeringar av havet inom Höga Kusten samt pekat ut ett antal områden som värdefulla marina miljöer. Inventeringarna är ett led i det regionala miljömålsarbetet.

I Gaviksfjärden och dess närhet bedrivs såväl regional som nationell miljöövervakning av en rad olika parametrar i havet. Denna miljöövervakning har pågått under flera år och värdefulla mätserier har byggts upp. Gaviksfjärden utgör via miljöövervakningen ett referensområde för övriga Bottenhavet.

Ställningstaganden naturvård

Den biologiska mångfalden ska bevaras och gärna stärkas. Kramfors kommun har ett speciellt ansvar för att skydda länets ansvarsarter, till exempel flodpärlmussla och långskägglav.

Naturmiljöer som bedöms vara skyddsvärda ska inventeras och analyseras när det gäller såväl bevarande som tillgängliggörande.

Med fokus på barn- och ungdomar ska Kramfors kommun bidra till att öka förståelsen för och kunskapen om värdefulla naturmiljöer.

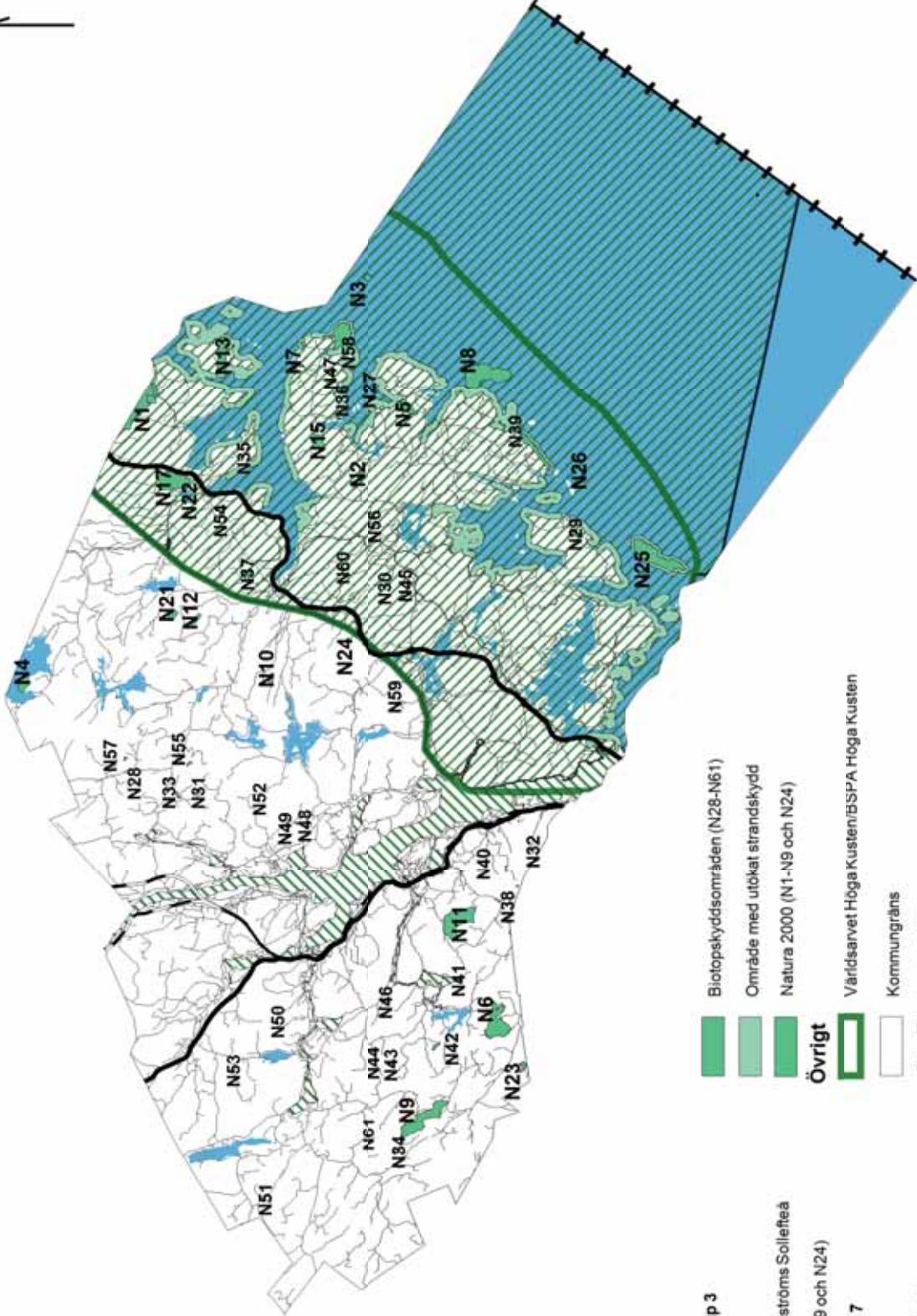
Världsarvet Höga Kusten är unikt och ska bevaras och skyddas samtidigt som boende, friluftsliv och näringsliv tillåts utvecklas.

Kramfors kommun ska delta i vattenmyndighetens arbete med statusklassning av sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten samt åtgärdsplaner för att nå god status på vattenkvalitén.

I planering av mark- och vattenanvändning i Höga Kusten och vid prövning av bygglov, miljötillstånd med mera bör de uppgifter som redovisas i samverkansplanen för BSPA Höga Kusten beaktas och eventuell påverkan redovisas.

Kramfors kommun anser att riksintresse naturvård i Höga Kusten enligt miljöbalken kapitel 3 ska koncentreras till kärnområden.

Naturvård

Teckenförklaring

Riksintresse naturvård MB kap 3

- Höga Kusten
- Angemånälven nedströms Sollefteå
- Natura 2000 (N1-N9 och N24)
- Områdesskydd enligt MB kap 7
- Nationalpark (N1)
- Naturreservat (N2-N23)
- Djur- och växtskyddsområden (N25-N27)

- Biotopskyddsområden (N28-N61)
- Område med utökat strandskydd
- Natura 2000 (N1-N9 och N24)
- Övrigt**
- Världsarvet Höga Kusten/BSPA Höga Kusten
- Kommungräns
- Territorialgräns
- Vatten

Skala: 1:400 000

4.5 Kulturmiljövård

Inledning

Det kulturlandskap som omger oss och som formats av människor genom tiderna har inte bara ett kulturhistoriskt värde utan också en stor social betydelse. Det berättar om gångna tiders samhälle, om sociala villkor, arbetsförhållanden, byggnadsskick, estetiska ideal med mera och hjälper oss att uppleva kontinuitet och förankring i tillvaron. Kulturmiljövården har därmed stor betydelse i arbetet med att skapa en god livsmiljö och livskvalitet för såväl kvinnor som män oavsett ålder.

För att skapa dessa förutsättningar måste kulturmiljövården belysa samhällets utveckling så allsidigt som möjligt. Därför är det viktigt att man är medveten om och uppmärksammar vad som väljs att bevaras, förmedlas och synliggörs, men även på vilket sätt detta görs och vilka som gör det. Genom att lyfta fram det unika och specifika för ett område och samtidigt erbjuda kunskap skapas förutsättningar för att utveckla kulturturism och entreprenörskap.

De äldsta fynden av mänsklig verksamhet som har hittats inom det område som idag

är Kramfors kommun är från den äldre stenåldern. Fynden beräknas vara 8500 år gamla och hittades nära ingången till Skulegrottan.

Från den yngre stenåldern finns bland annat en stenåldersboplats i Överveda, vilken är daterad till cirka 3500 före Kristus. Även från bronsåldern finns det flera lämningar, till exempel gravrösen vid Gallsäter och Fanön från cirka 1500 före Kristus.

Ångermanlands största bevarade gravhög ligger i Frånö. Gravhögen är från äldre järnåldern cirka 600 efter Kristus och är därmed samtida med fornborgen på Borgberget. Fornborgen ligger på en mycket strategisk plats med god utsikt över Ångermanälven.

I Kramfors kommun finns det flera medeltidskyrkor, till exempel Ytterlännäs gamla kyrka. Kyrkan uppfördes under tidig medeltid och har bland annat mycket välbevarade valv- och väggmålningar från 1500-talet. Antalet medeltidskyrkor tyder på att området var rikt och betydelsefullt, vilket stärks av den medeltida fogdeborgen vid Styresholm från 1390. Fogdeborgen tillsammans med Styrnäs gamla befästa kyrka skapade då ett effektivt försvar av Ångermanälven.

I Torsåkers kyrka hölls 1675 en dompredikan inför vad som skulle bli den enskilt största häxbränningen i Sverige. Från kyrkan går det en vandringsled till Häxberget där de anklagade halshöggs och sedan brändes.

Jord- och skogsbruket samt fisket har historiskt varit viktiga näringar. I kommunen finns flera ångermanländska gårdar från 1800-talet och vid Pannsjön finns en av landets största och mest välbevarade miljöer från 1930-talets nyodlingsepok. I Höga Kusten finns flera fiskelägen med tillhörande kapell från 1600-talet.

Ådalen är en av de platser som har haft stor betydelse för den svenska industrialiseringen. Kännetecknande för Ådalen var flottningen, sågverken samt massa- och pappersindustrin. Exempel på industrihistoriska kulturmiljöer i Ådalen är Västernorrlands läns första kulturreservat, Marieberg samt Sandslån, som har varit världens största skiljeställe för flottat timmer.

Den händelse som Ådalen är mest känd för är Ådalen 31, vilken hade sin grund i en arbetskonflikt. Den 14 maj 1931 utgick ett demonstrationståg från Frånö Folkets Hus och i Lunde mötte demonstranterna militären. Sammanstötningen resulterade i att fem människor sköts till döds.

Ådalen 31 är en omdiskuterad händelse, som påverkade den politiska utvecklingen i Sverige.

Riksintresse kulturmiljövård enligt miljöbalken kapitel 3

Områden som är av riksintresse för kulturmiljövården utgör viktiga delar av ett områdes lokala karaktär och kvalitet, som ska kunna avläsas tydligare än på andra motsvarande platser i landet. Det kulturhistoriska innehållet kan vara av mycket varierande karaktär, vilket även gäller områdets geografiska yta.

Områden av riksintresse för kulturmiljövården ska enligt miljöbalken 3:6 skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

I Kramfors kommun finns elva områden av riksintressen för kulturmiljövården:

- *Nora-Rossvik*

Sockencentrum i anslutning till en av de tätaste järnåldersbygderna norr om Medelpad.

- *Gallsäter*

Fornlämningsmiljö med bronsåldersrösen i bevarad strandkontakt.

- *Norrfällsviken*

Fiskeläge med välbevarat kapell från 1646. Fornlämningsmiljö med stråk av kuströsen från järnåldern.

- *Värns – Sund – Fanön*

Fornlämningsmiljö, representativ och mycket åskådlig kuströsemiljö i karaktäristiskt bronsåldersläge med några av Ångermanlands förnämligaste gravmonument.

- *Bönhamn*

Före detta säsongsfiskeläge som under århundraden spelat stor roll för Nordingrås näringsliv med bofast befolkning sedan 1700-talet.

- *Ytterlännäs gamla kyrka*

Medeltidskyrka med utomordentligt rik interiör, kyrkplatsens dominerande, älvanknutna läge i bygden är fortfarande tydligt.

- *Svanö*

Industrimiljö, träindustrisamhälle som i väl avgränsat koncentrat belyser olika utvecklingsfaser av den norrländska träindustrins samhällsbyggande.

- *Bollstabruk*

Bruksmiljö framvuxen runt 1737, anlagd masugn med teknikhistoriskt värdefulla lämningar från 1800-talets masugns- och ångsågsepok.

- *Pannsjön*

Torpmiljö med arbetarsmåbruk (Per Albin-torp), en av landets största och mest välbevarade miljöer från 1930-talets nyodlingsepok.

- *Högbonden*

Kommunikationsmiljö, fyrplats med en av landets högst belägna fyrar.

- *Norum*

Bymiljö med struktur och bebyggelse från 1800-talet i välbevarat skick.

**** Hänvisning till karta ****

För riksintresse kulturmiljövård enligt miljöbalken 3:6, se karta kulturmiljövård eller webbkarta (www.kramfors.se).

Områdesskydd enligt miljöbalken kapitel 7

Kulturresevat

Syftet med ett kulturresevat är att vårda och bevara värdefulla kulturpräglade landskap. Detta kan innefatta byggnader, lämningar, verksamheter, traditioner med mera som är kopplade till resevatet. Ett kulturresevat kan ha privata ägare med syfte att bevara miljöerna i befintlig ägoform, vilket kan ses som en del av det kulturhistoriska värdet.

Ett kulturresevat bildas efter beslut av kommunen eller länsstyrelsen. I beslutet bestäms syftet med skyddet och vilka föreskrifter som ska gälla i resevatet. Dessa kan variera från resevat till resevat. I Kramfors kommun finns kulturresevatet Marieberg, som består av två arbetarkaserner med tillhörande ekonomibyggnader.

**** Hänvisning till karta ****

För kulturresevat, se karta översiktsplan, karta kulturmiljövård eller webbkarta (www.kramfors.se). Kulturresevatet har nummer K1.

Byggnadsminnen

Syftet med ett byggnadsminne är att bevara en kulturhistoriskt värdefull byggnad, kulturmiljö eller anläggning. Ett byggnadsminne är skyddat enligt lagen om kulturminnen (1988:950) och skydds föreskrifter tas fram tillsammans med ägaren. Skydds föreskrifterna ska så långt som möjligt säkerhetsställa byggnadens kulturhistoriska värden samtidigt som ägaren har en rimlig möjlighet att använda byggnadsminnet.

I Kramfors kommun finns nio byggnadsminnen, Barsta kapell, före detta missionskyrkan i Hornö, IOGT-lokalen Babelsberg, en korsbyggnad i Salum, en korsbyggnad i Kungsgården, en korsbyggnad i Skoved, en rundloge i Styrnäs, Sandöbron samt Wästerlunds konditori i Lunde.

**** Hänvisning till karta ****

För byggnadsminnen, se webbkarta (www.kramfors.se).

Fornlämningar

En fornlämning är ett spår efter mänsklig verksamhet, som skett under forna tider och som inte längre används. Det kan till exempel vara stenåldersboplatser, hållristningar, gravhögar, fornborgar och gruvor.

Fornlämningar med närområde är skyddade enligt lagen om kulturminnen (1988:950).

I Kramfors kommun finns cirka 2500 fornlämningar.

**** Hänvisning till karta ****

För fornlämningar, se webbkarta (www.kramfors.se).

Kommunens kulturmiljövårdsprogram

Syftet med Kramfors kommuns kulturmiljövårdsprogram är att skapa ett intresse för och öka kunskaperna om den lokala kulturmiljön, redovisa kulturmiljövårdens intressen, välja ut och skydda särskilt kulturhistoriskt värdefulla miljöer och objekt samt upprätta ett åtgärdsprogram.

Kulturmiljövårdsprogrammet är antaget 1990. Det består av två delar där den första allmänt redogör för programmet. Den andra delen behandlar utvalda kulturmiljöer i Kramfors kommun. Del två består av elva separata häften, vilka är indelade efter socknar.

**** Hänvisning till karta ****

För utpekade områden eller objekt i programmet, se webbkarta (www.kramfors.se).

Ställningstaganden kulturmiljövård

Kulturmiljöer som bedöms vara skyddsvärda ska inventeras och analyseras när det gäller såväl bevarande som tillgängliggörande.

Med fokus på barn- och ungdomar ska Kramfors kommun bidra till att öka förståelsen för och kunskapen om värdefulla kulturmiljöer.

I områden med höga kulturvärden ska ny bebyggelse anpassas till den lokala byggnadstraditionen och kulturlandskapet.

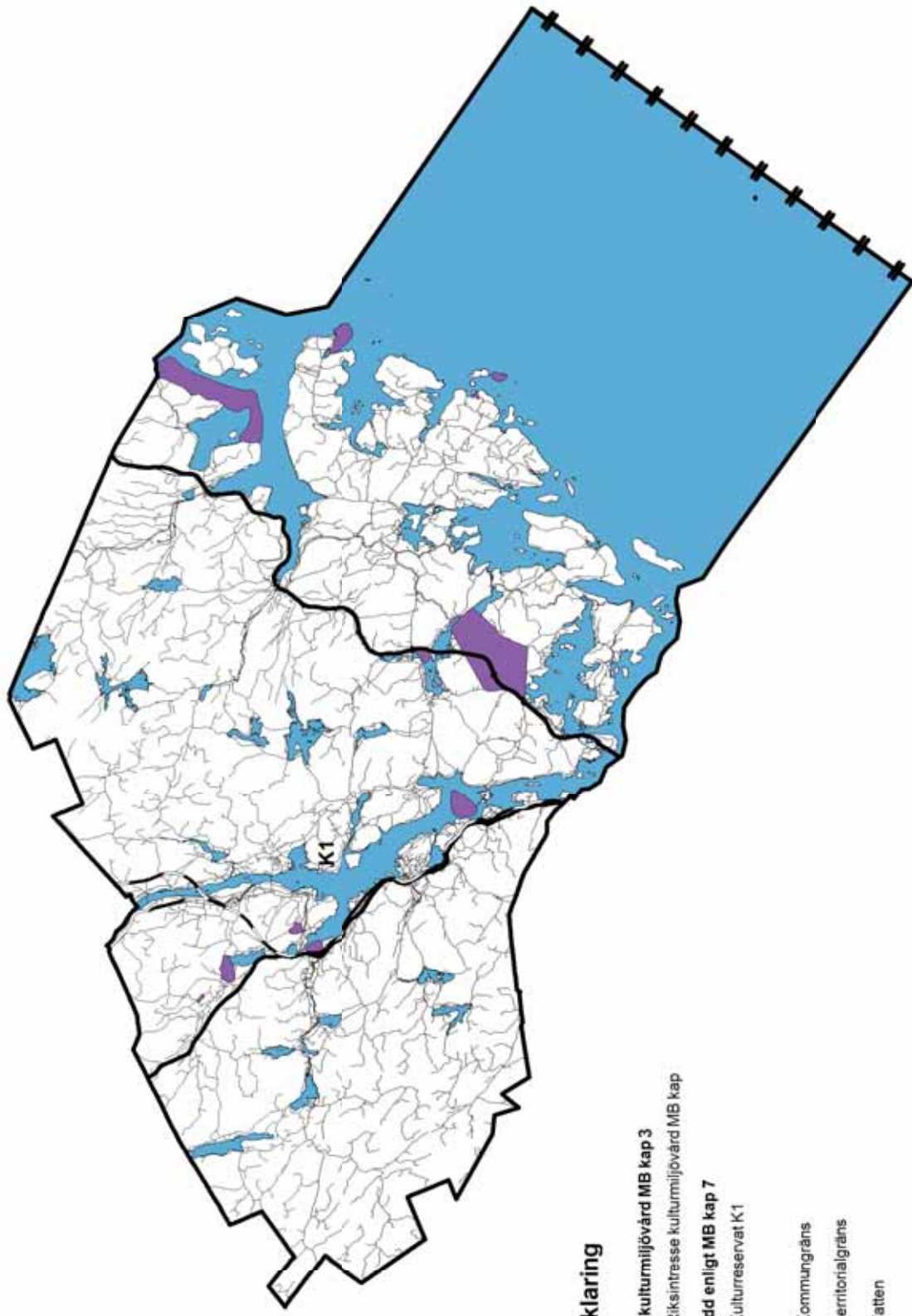
Värna och verka för en ökad och allsidig profilering av kommunens industrihistoria och dess koppling till kulturlandskapet. Värna och utveckla kulturlandskapet i Ångermanälvens dalgång och mynningsvik.

Värna om karaktären på fiskelägena. De fiskelägen som är av riksintresse (Bönhamn och Norrfällsviken) är reglerade med detaljplan, vilket ligger i linje med miljömålen för Västernorrlands län. I övriga fiskelägen där det bedöms lämpligt bör bebyggelsestrukturen regleras via detaljplan eller områdesbestämmelser i plan- och bygglagen eller skyddsföreskrifter enligt miljöbalken.

För att hålla värdefulla kulturmiljöer levande bör ett fortsatt bruk och boende eftersträvas.

Kulturmiljövårdsprogrammet för Kramfors kommun ska revideras. Till dess att ett nytt program är antaget betraktar kommunen utvalda områden och miljöer som kulturhistoriskt värdefulla enligt miljöbalken 3:6 och plan- och bygglagen 8:13.

Kulturmiljövård

Teckenförklaring

- Riksintresse kulturmiljövård MB kap 3
- Riksintresse kulturmiljövård MB kap
- Områdesskydd enligt MB kap 7
- Kulturresevat K1
- Övrigt
- Kommungräns
- Territorialgräns
- Vatten

Skala: 1:400 000

4.6 Kommunikation

Inledning

För att en ort, kommun eller region ska utvecklas är goda kommunikationer av stor betydelse. Transportsystemets utformning påverkar möjligheterna för medborgarna att kunna ta sig mellan bostaden och arbetsplatsen till service och fritidsaktiviteter med mera. Ett jämställt och tillgängligt transportsystem är en viktig faktor för individens ekonomiska försörjning. Trygghet och säkerhet är andra viktiga aspekter att beakta, vilket till exempel påverkar barn- och ungdomars möjligheter att kunna ta sig till och från skolan och fritidsaktiviteter.

Goda kommunikationer ger näringslivet tillgång till ett större marknads- och rekryteringsområde samt är av stor betydelse för besöksnäringen och kommunens exportinriktade näringsliv.

Transporter av människor och gods är den snabbast växande källan till koldioxidutsläpp. Genom att underlätta transporter med

liten klimatpåverkan, som till exempel gång-, cykel- och kollektivtrafik minskas utsläppen av växthusgaser. Ett väl fungerande gång- och cykelnät bidrar även till ökad folkhälsa.

Ådals- och Botniabanan öppnar helt nya möjligheter till utveckling för Kramfors kommun. Satsningen på centrala stationslägen, ökad samverkan mellan olika trafikslag samt ett väl fungerande kollektivtrafiksystem utgör viktiga attraktionsfaktorer för såväl Kramfors kommun som för en ny expansiv arbetsmarknadsregion längs Norrlandskusten.

E4 går i nord-sydlig riktning genom kommunen och väg 90 i öst-västlig riktning. Från väg 90 finns förbindelse med Höga Kusten, som ligger väl placerad genom sin närhet till järnvägen och tre kommuncentra.

Närheten till havet och Ångermanälven har haft stor betydelse för kommunikationerna inom Kramfors kommun. I stort sett samtliga sågverk och massfabriker har varit lokaliserade i närheten av älven. Än idag är den betydelsefull som transportled för industrin.

Riksintresse kommunikation enligt kapitel 3 miljöbalken

Områden av riksintresse för anläggningar för kommunikationer ska enligt miljöbalken 3:8 skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Väg av riksintresse

För att skydda och säkerställa kvalitén på speciellt viktiga vägar ur ett nationellt perspektiv klassificeras några vägar som ”vägar av riksintresse”. Exempel på vägar av riksintresse kan vara viktiga handels- eller transportvägar, förbindelsevägar mellan regioncentrum samt vägar som ingår i det ”Transeuropeiska Nätverket”, till exempel E4. I Kramfors kommun är följande vägar av riksintresse: väg E4, väg 90, väg 333 samt Y 786 och Y 796, som är anslutningsvägar till Kramfors/Sollefteå flygplats.

Järnväg av riksintresse

Mark- och vattenområden av betydelse för spår och spåranslagningar som tillhör stomnätet samt vissa länsjärnvägar klassificeras som ”järnväg av riksintresse”.

Avgränsningen inkluderar stationer för resandeutbyte och bangårdar för godshantering och övriga spåranslutningar som behövs för att säkerställa transporten. I Kramfors kommun är Botniabanan och Ådalsbanan av riksintresse. Den äldre delen av Ådalsbanan mellan Bollstabruk och Norr Nyland är inte utpekad som riksintresse enligt beslut av Trafikverket 2011-11-23.

Flygplats av riksintresse

Markområde vid en flygplats som direkt används eller kommer att användas för luftfartens behov kan klassificeras som riksintresse. Detta innefattar till exempel rull- och taxibanor, terminaler, trafikangöring till flygplatsen och parkeringsplatser. I anslutning till flygplatsen finns ett så kallat influensområde, som är ett område där bebyggelse eller anläggningar påtagligt kan skada riksintresset. Höga Kusten Airport är av riksintresse.

Sjöfart av riksintresse

Syftet med ”sjöfart av riksintresse” är att klassificera hamnar, farleder eller övriga områden som har viktiga funktioner för sjötransportssystemet i Sverige. Detta kan vara både mark- eller vattenområden och vara av såväl befintlig som planerad karaktär. I Kramfors kommun är farlederna vid kusten och i Ångermanälven av riksintresse.

** Hänvisning till karta **

För riksintresse kommunikation enligt miljöbalken kapitel 3, se karta kommunikation eller webbkarta (www.kramfors.se).

Kommunalt/regionalt intresse kommunikation

Höga Kusten Airport

Höga Kusten Airport ligger strategiskt i regionen med närhet till tre kommuncentra. Flygplatsen är en av två i Sverige med hållplats för tåg, vilket ger god tillgänglighet och samordningsmöjligheter mellan olika trafikslag. De goda kommunikationerna ökar områdets attraktivitet för näringslivetableringar. Därmed är det angeläget att mark reserveras vid Höga Kusten Airport för att möjliggöra en kraftfull utveckling när det gäller samordning av trafikslagen flyg, tåg, bil och buss samtidigt som näringslivetableringar tillåts i området.

** Hänvisning till karta **

För kommunalt/regionalt intresse kommunikation, se karta översiktsplan, karta kommunikationer eller webbkarta (www.kramfors.se).

Vägar

Vägnätet i Kramfors kommun består av statliga, kommunala och enskilda vägar. Den sammanlagda längden på vägnätet uppgår till cirka 2800 kilometer, varav cirka 720 kilometer är statligt och cirka 90 kilometer är kommunalt, vilket innebär att större delen av vägnätet utgörs av enskilda vägar (2005).

För varje vägtyp finns en väghållare som ansvarar för vägen samt ser till att vägen sköts och underhålls. För de statliga vägarna är Trafikverket väghållare medan Kramfors kommun är väghållare för de kommunala vägarna. På enskilda vägar är det ofta vägföreningar, samfälligheter eller andra organisationer som är väghållare.

I Höga Kusten finns Turistvägen, som är skyltad med den brunvita turistvägskylten. Turistvägen knyter på ett ändamålsenligt sätt samman landskapet och de många besöksmålen i området. Vägen har stor betydelse för näringslivet och de boende, inte minst under sommarhalvåret.

Nätet av gång- och cykelvägar är främst koncentrerat till Kramfors stad och finns i varierande utsträckning i övriga tätorter. Gång- och cykelbanor som är trygga, säkra och förbinder viktiga målpunkter, som exempelvis bostäder, arbetsplatser, skolor och grönområden, bidrar till ökad folkhälsa, förbättrar trafiksäkerheten samt minskar belastningen på miljön.

För att stärka satsningen på centrala stationslägen i anslutning till Ådals- och Botniabanan är nätets av gång- och cykelvägar av stor betydelse. Ett väl utbyggt nät av gång- och cykelvägar med cykelparkeringar vid stationer, resecentra och bytespunkter bidrar till att fler väljer att åka kollektivt.

Runt de allmänna vägarna (ägs och sköts av staten) finns ett byggnadsfritt avstånd vars syfte är att skapa god sikt och bidra till en ökad trafiksäkerhet. Avståndet är minst 12 meter från vägområdet och kan utökas till högst 50 meter. Inom detta område får inte byggnader eller andra anläggningar uppföras utan länsstyrelsens tillstånd eller bygglov från kommunen. I Kramfors kommun är det byggnadsfria avståndet längs E4 och väg 90 utökat till 25 meter

**** Hänvisning till karta ****

För större vägar, se karta kommunikation eller webbkarta (www.kramfors.se).

**** Hänvisning till karta ****

För turistvägen, se webbkarta (www.kramfors.se).

Järnväg

Ådals- och Botniabanan löper genom Kramfors kommun. Ådalsbanan sträcker sig mellan Sundsvall och Långsele via Timrå, Härnösand, Kramfors och Sollefteå. Vid Ångermanälven strax norr om Höga Kusten Airport ansluter Ådalsbanan till Botniabanan. Botniabanan invigdes i augusti 2010 och ger tågförbindelse med bland annat Örnsköldsvik och Umeå. Botniabanan skapar tillsammans med Ådals- och Ostkustbanan (Sundsvall-Stockholm) en sammanhängande järnväg längs södra och mellersta Norrlandskusten för såväl person- som godstransporter.

Den framtida tågtrafiken på Botniabanan beräknas till 50-60 tåg per dygn, vilket ställer nya krav på Ådalsbanan. För att minska restiden och öka kapaciteten har en omfattande upprustning skett av Ådalsbanan. Vissa sträckor har fått en helt ny utformning.

I Kramfors stad invigdes ett nytt resecentrum i augusti 2010 och under 2011 en station vid Höga Kusten Airport. Under 2012 blev Ådals- och Botniabanan klar för person- och godstrafik.

Ådals- och Botniabanan är en del av den Botniska korridoren som är en viktig del av Europas godstransportsystem. Nordens tyngsta godsflöden på järnväg går via den Botniska korridoren, som binder samman norra Europa med sina rika naturresurser med de mest befolkningstäta marknaderna inom EU.

**** Hänvisning till karta ****

För järnväg, se karta kommunikation eller webbkarta (www.kramfors.se).

Flyg

Höga Kusten Airport ligger på Gistgårdsön, cirka 20 kilometer från Kramfors stad. Flygplatsen invigdes år 1974 och drivs genom ett bolag som ägs av Kramfors och Sollefteå kommuner.

Höga Kusten Airport ligger strategiskt med koppling till tre kommuncentra och väl placerat genom sin närhet till Ådals- och Botniabanan. Med tåg är restiden mellan Kramfors resecentrum och flygplatsen cirka 15 minuter. Bygget av Botniabanan har gett en restid på cirka 25 minuter mellan Örnsköldsviks resecentrum och flygplatsen.

Vid en framtida upprustning av Ådalsbanan mellan Sollefteå central och flygplatsen är restiden beräknad till cirka 20 minuter. Detta skapar samordningsmöjligheter mellan olika trafikslag, vilket anses särskilt värdefullt och bör ge Höga Kusten Airport stora möjligheter att växa.

Runt flygplatsen finns ett område med begränsad tillåten byggnadshöjd för att flygsäkerheten inte ska äventyras. Alla byggnadsverk berörs, både fasta, till exempel byggnader, master och vindkraftverk, och tillfälliga, som till exempel byggnadskranar. Höjdbegränsningarna måste beaktas i den fysiska planeringen. Detta är vad som brukar kallas för flygplatsens influensområde och innefattar även områden med hänsyn till flygbuller och elektromagnetiska störningar.

Hela Kramfors kommun ligger inom MSA-påverkad yta (Minimum Sector Altitude). Förutom ytan runt Höga Kusten Airport ligger den nordöstra delen av Kramfors kommun inom den MSA-påverkande ytan vid Örnsköldsviks flygplats och den sydvästra delen inom den MSA-påverkande ytan vid Sundsvall-Härnösand flygplats.

**** Hänvisning till karta ****

För flygplats, se karta kommunikation eller webbkarta (www.kramfors.se).

Sjöfart och hamnverksamhet

Ångermanälvens farleder (661 A, 662, 663) och farleden (670) längs Höga Kusten är av stor betydelse för sjöfarten, vilket även gäller närliggande hamnar. De djuphamnar som finns i kommunen ligger vid Ångermanälven och godset som transporteras utgörs till största delen av massa- pappers- och skogsprodukter.

Den persontrafik som bedrivs i Kramfors kommun sker på Ångermanälven samt i Höga Kusten, främst sommartid.

**** Hänvisning till karta ****

För farleder, se karta kommunikation eller webbkarta (www.kramfors.se).

För djuphamnar, se webbkarta (www.kramfors.se)

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken i Kramfors kommun sker framför allt med buss och från 2012 även med tåg på Ådals- och Botniabanan. Insatser för att stärka kollektivtrafiken bidrar till att uppnå angelägna mål i samhället vad gäller klimat och miljö, jämställdhet, tillgänglighet och trafiksäkerhet med mera.

Kollektivtrafikmyndigheten i Västernorrlands län (Din Tur) samordnar kollektivtrafiken i länet. Myndigheten ägs gemensamt av kommunerna i länet och landstinget. Kramfors kommuns ansvar är att ta fram ramar för hur kollektivtrafiken bör fungera i kommunen. Uppgiften för myndigheten är att ge regionen en så effektiv och komplett kollektivtrafik som möjligt. Detta omfattar till exempel upphandlingar med bussbolagen, information och ansvar för biljettsystemet.

Pendlarparkeringar

Vid pendlarparkeringarna finns möjlighet att ställa bilen och resa vidare med tåg eller buss. De flesta pendlarparkeringarna är utrustade med motorvärmplatser. Pendlarparkeringarna kan även användas för samåkning.

** Hänvisning till karta **

För pendlarparkeringar, se webbkarta (www.kramfors.se).

IT

Den ökande digitaliseringen av samhället gör att en stor del av kommunikationen kan ske genom användande av modern datateknik eller telekommunikation (IT). I Kramfors kommun har minst 90% (2011) av hushållen tillgång till bredband i någon form. Under 2010 drogs fiberkabel från Ullånger, via Nordingrå och Norrfällsviken ut till Ulvön (Örnsköldsviks kommun).

Täckningen för mobiltelefoni är generellt sett god men i inlandet samt i Höga Kusten finns områden där täckningen är bristfällig eller obefintlig. I Höga Kusten beror detta på topografien, som ger områden med radioskugga.

För att möta det ständigt ökande kravet på överföring av data finns ett stort behov av kapacitetshöjning för såväl bredband som mobiltelefoni.

Ställningstaganden kommunikation

Ställa om transportsystemet till miljöanpassade och resurssnåla transporter för att minska utsläppen av växthusgaser.

Vid förändring av kommunikationsstrukturen ska följande perspektiv vägas in: barn- och ungdomar, jämställdhet, folkhälsa och tillgänglighet.

Vid förändring av kommunikationsstrukturen ska näringslivets intressen beaktas.

Person- och godstrafiken ska ha goda anslutningsmöjligheter till Ådals- och Botniabanan.

Stationer och bytespunkter med omgivande miljö ska ha en funktionell, trygg och attraktiv utformning.

Kramfors kommun ska samarbeta med andra aktörer i regionen för att stimulera till ökad samverkan mellan olika trafikslag, till exempel genom etableringar av pendlarparkeringar.

Upprustningen av Ådalsbanan ska fortsätta. Angelägna projekt är upprustning av sträckan Västerasby-Sollefteå-Långsele, byggandet av ett triangelspår vid Höga Kusten Airport samt rätning av järnvägen mellan Sundsvall-Härnösand,

För att den fulla kapaciteten ska kunna tas tillvara hos Ådals- och Botniabanan är det nödvändigt att bygga ett dubbelspår på sträckan Gävle-Sundsvall.

Mark ska reserveras för verksamheter som drar nytta av att ligga i anslutning till Ådals- och Botniabanan samt Höga Kusten Airport.

Trafikverkets fyrstegsprincip bör användas som arbetsmodell innan beslut fattas om större utbyggnader och nya investeringar inom transportsystemet. Fyrstegsprincipen innebär:

1. Åtgärder som kan påverka transportbehovet och val av transportsätt
2. Åtgärder som ger effektivare utnyttjande av befintlig infrastruktur och fordon
3. Begränsade ombyggnadsåtgärder
4. Nyinvesteringar och större ombyggnadsåtgärder.

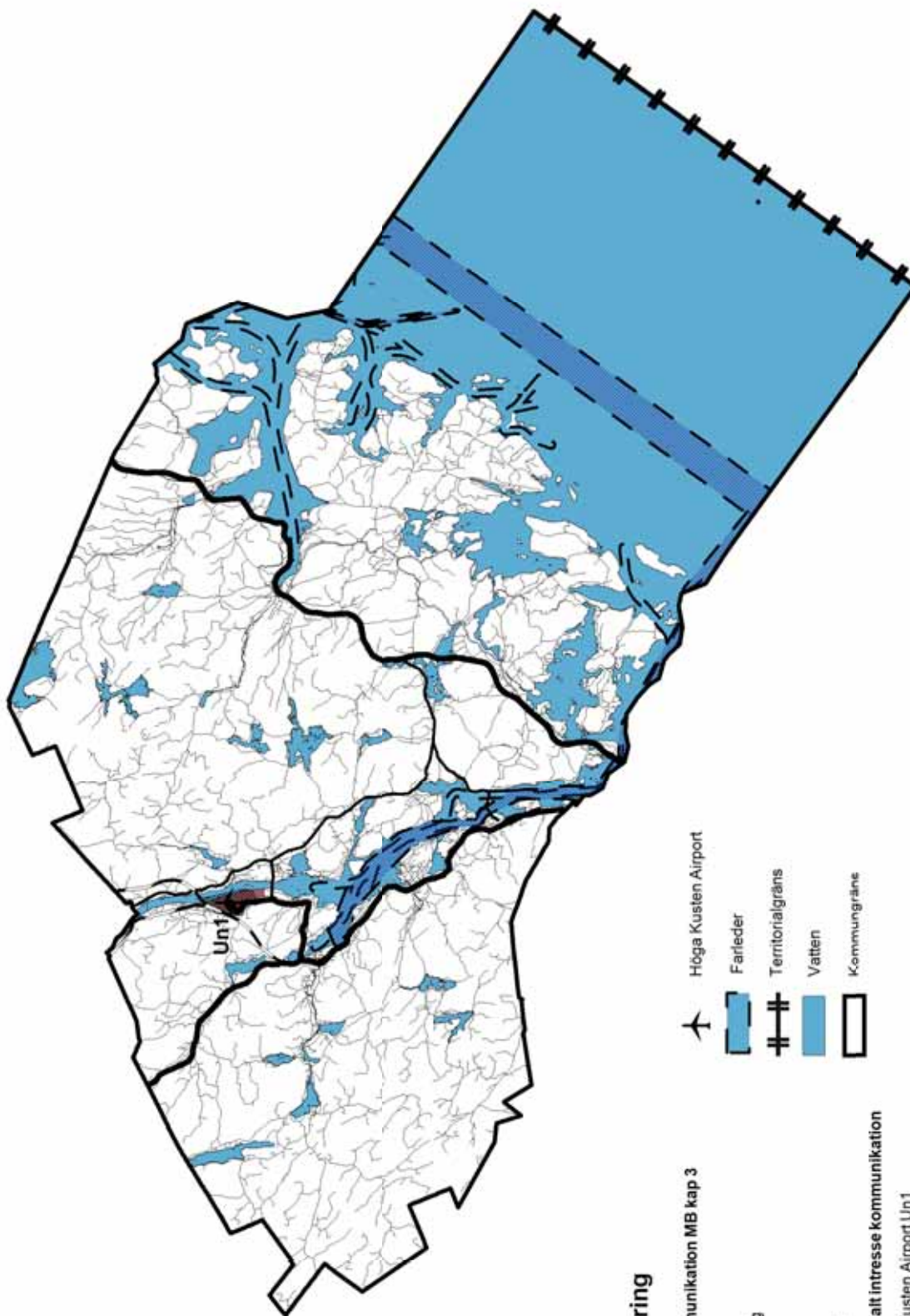
Kramfors kommun ska fortsätta bidra till att IT-infrastrukturen förbättras samt verka för kapacitetshöjningar i såväl tätorter som landsbygd.

Kramfors kommun ska verka för ett väl fungerande nät av gång- och cykelvägar med anslutningar till grannkommunerna.

Gång- och cykelvägarna ska vara trygga och säkra samt förbinda målpunkter, som till exempel bytespunkter för kollektivtrafiken och viktiga punkter/noder för rekreation och friluftslivet.

Om bostaden ligger inom cykelavstånd från skolan kan ibland eleverna förväntas cykla till och från skolan. Trafikmiljön vid skolorna samt vägen mellan bostad och skola ska vara trygg och säker för barn- och ungdomar.

Kommunikationer

Skala: 1:400 000

Teckenförklaring

Väg	Hoga Kusten Airport
Järnväg	Farleder
Flyg	Territorialgräns
Sjöfart	Vatten
Kommunalt/regionalt intresse kommunikation	Kommungräns
Hoga Kusten Airport Un1	
Övrigt	
Större väg	

4.7 Teknisk försörjning

Inledning

I begreppet teknisk försörjning ingår energi- produktion, energi- och vattenförsörjning, rening av avlopps- och spillvatten samt avfallshantering. En väl fungerande teknisk försörjning är av stor vikt för att samhället ska fungera.

Energiproduktionen i kommunen är av småskalig karaktär och de energipolitiska målen finns fastställda i en sammanslagen klimat- och energiplan, som sträcker sig mellan åren 2006-2012. Planen antogs av kommunfullmäktige under 2006. Utgångspunkten för energiplanen är den förändrade verklighet som dagens energiplanering måste ta hänsyn till. Klimatmålen har blivit tydligare och den politiska viljan att snabbt komma bort från beroendet av fossila bränslen får återverkningar inom alla samhällssektorer. Men också det tydliga målet att producera energi uthålligt, vilket delvis ger förutsättningar för en lokal energiplanering.

Vattenförsörjningen och reningen av avlopp- och spillvatten i Kramfors kommun är präglad av kommunsammanslagningarna, antalet mindre tätorter samt strukturomvandlingen av näringslivet. Huvuddelen av vattenförsörjningen och reningen av avlopps- och spillvatten sker genom kommunens försorg.

Avfallshanteringen är en viktig del i arbetet för en bättre miljö och ett hållbart samhälle. Avfall är på många sätt ett enkelt och synligt bevis på hur vår livsstil påverkar inte bara dagens miljö utan även förutsättningarna inför framtiden.

Kommunen har genom sitt åliggande som "avfallsplanerare" en viktig roll både i fråga om opinionsbildning, informationsspridning, effektivt resursutnyttjande och ansvar för en miljösäker hantering av det avfall som uppstår.

Energiförsörjning

Fjärrvärme

Det finns två fjärrvärmeverk i kommunen. De finns i Kramfors stad och Bollstabruk.

Vindkraft

Sveriges riksdag har fastställt ett nationellt mål för en utbyggnad av vindkraften, vilket innebär att vindkraften år 2020 ska bidra med 30 TWh. Detta kommer att innebära en nationell utbyggnad av vindkraften och trenden är att vindkraftverken blir större och därmed kan producera mer el.

I Höga Kusten (miljöbalken kapitel 4) har förbudsgränsen ändrats till att gälla tillståndspliktiga vindkraftverk. De nya bestämmelserna innebär bland annat att det inte längre är vindkraftsverkens sammanlagda uteffekt som avgör om verksamheten är tillstånd- eller anmälningspliktig utan vindkraftsverkens antal och höjd i meter.

Kommunstyrelsen beslutade år 2008 att anläggningar för produktion av vindkraft ska behandlas med största restriktivitet inom världsarvsområdet Höga Kusten. Kommunstyrelsen ansåg att området har en stor potential för kommunens utveckling som attraktiv boende- och besöksort men även har höga natur- och kulturvärden som har alltför stora kvaliteter i förhållande till vindkraftsintresset. Beslutet ligger i linje med länsstyrelsens vindkraftspolicy från 2001.

Kommunfullmäktige antog 2011 ett tematiskt tillägg till denna översiktsplan gällande vindkraftsetableringar. Vindkraftsplanen innehåller sex områden som bedöms ha bäst förutsättningar för vindkraft samt ett framtida utredningsområde.

I Kramfors kommun finns det ett vindkraftverk (2011), vilket är beläget på Hornöberget. Vindkraftverket är på 600 kW och producerar årligen cirka 1 GWh.

**** Hänvisning till karta ****

För lämpliga områden för vindkraftsetableringar, se karta översiktsplan, karta teknisk försörjning eller webbkarta (www.kramfors.se).

För vindkraftverket på Hornöberget, se webbkarta (www.kramfors.se)

Övrig energiproduktion

I Salteå finns en småskalig produktion av el genom vattenkraft.

**** Hänvisning till karta ****

För vattenkraftverket i Salteå, se webbkarta (www.kramfors.se).

Energidistribution

Det övergripande ansvaret för Sveriges elförsörjning har Svenska Kraftnät, vilka äger stamnätet. De regionala näten (regionledningarna) ägs och drivs av de stora energibolagen. Från regionledningarna får elverk och större industrikunder sin el. Regionledningarna matar även ställverken med el som sedan transformeras ned till de lokala elnäten. De lokala elnäten kan ägas och drivas av lokala nätbolag. Det är från de lokala elnäten, som bland annat hushållen får sin el.

**** Hänvisning till karta ****

För regionledningar, se karta teknisk försörjning eller webbkarta (www.kramfors.se).

Vatten och avlopp

Huvuddelen av vattenförsörjningen och reningen av avlopps- och spillvatten i Kramfors kommun sker genom kommunens försorg. I kommunen finns det fastställda verksamhetsområden för vatten och avlopp (VA). Inom dessa verksamhetsområden har hushåll och övriga verksamheter möjlighet att ansluta sig till det kommunala VA-nätet.

All VA-verksamhet inom verksamhetsområdena är taxefinansierad. Detta innebär att det är brukarna och konsumenterna som betalar för produktion, drift och underhåll av systemen genom avgifter.

**** Hänvisning till karta ****

För fastställda verksamhetsområden för VA, se webbkarta (www.kramfors.se).

I de områden som inte ligger inom fastställda verksamhetsområden för VA sker detta genom enskilda eller gemensamma anläggningar där fastighetsägarna står för kostnader för anläggning och drift. Det är även fastighetsägarnas ansvar att avloppsanläggningen uppfyller dagens krav på rening.

Ett fåtal industrier har egna avloppsanläggningar för processavlopp.

Ådalstunneln

Ådalstunneln är en vattentunnel som sträcker sig från Nyland till Kramfors stad. Den började byggas 1961 med syfte att förse massafabrikerna i Kramfors, Sandviken och Väja med sötvatten. Tunneln är 14 kilometer lång och ägs sedan 2007 av Mondi Dynäs AB i Väja.

** Hänvisning till karta **

För Ådalstunneln, se webbkarta (www.kramfors.se).

Vattenskyddsområden enligt miljöbalken kapitel 7

Syftet med ett vattenskyddsområde är att skydda en grund- eller ytvattentillgång, vilken används eller kan antas komma användas som vattentäkt. Ett vattenskyddsområde inrättas med stöd av miljöbalken och beslutet tas av länsstyrelsen eller kommunen. För att tillgodose syftet med skyddet finns föreskrifter för respektive vattenskyddsområde. Tre ytvattentäkter (Bålsjön, Bussjön och Sjöbysjön) har skydd genom bestämmelser i lokala föreskrifter för människors hälsa och miljö.

** Hänvisning till karta **

För vattenskyddsområden Vs 1-Vs 14, se karta översiktsplan, karta teknisk försörjning eller webbkarta (www.kramfors.se). Se bilaga 2 för namn och nummer.

Avfall och avfallshantering

Hantering av avfall inom Sveriges gränser regleras i kapitel 15 miljöbalken och i avfallsförordningen (2001:1063).

Enligt reglerna i kapitel 15 miljöbalken har kommunen ansvar för insamling och omhändertagande av hushållsavfall, med undantag för sådant avfall för vilket producentansvar gäller.

De lokala reglerna för avfallshantering beslutas av kommunen genom den kommunala renhållningsordningen, som består av föreskrifter om avfallshantering och en avfallsplan.

Kramfors kommuns avfallsplan antogs av kommunfullmäktige 2008 och planen gäller till och med 2012.

Den nuvarande och den förväntade framtida hanteringen av kommunens avfall finns beskrivna i avfallsplanen. För de åtgärder som görs genom kommunens försorg enligt miljöbalken och den kommunala renhållningsordningen tas avgifter ut enligt fastställd taxa.

Högbergets avfallsanläggning

Högbergets avfallsanläggning är kommunens centrala resurs för mottagning, behandling, mellanlagring och deponering av avfall. Verksamheten vid Högbergets avfallsanläggning är prövad enligt miljöbalken 2009.

** Hänvisning till karta **

För Högbergets avfallsanläggning, se webbkarta (www.kramfors.se).

Ställningstaganden teknisk försörjning

Övergången till långsiktigt hållbara energisystem ska påskyndas i samspel med övriga miljömål och intressen.

En ökad energieffektivisering och hushållning med energi ska eftersträvas.

Vindkraftsetableringar i världsarvsområdet Höga Kusten ska behandlas med största restriktivitet.

Dricksvattenförsörjningen ska vara säker, hållbar och hålla en god vattenkvalité. Det ska finnas ändamålsenliga vattenskyddsområden för alla kommunens vattentäkter och även för större enskilda täkter.

De kommunala vattenverken med tillhörande distributionsnät ska ses över kontinuerligt för att främst kunna minska vattenuttagen på anläggningarna och därmed reducera användningen av kemikalier och energi.

De kommunala avloppsreningsverken ska drivas så att högsta möjliga reningseffekt uppnås.

Enskilda avlopp ska uppfylla reningskraven enligt Naturvårdsverkets råd och anvisningar.

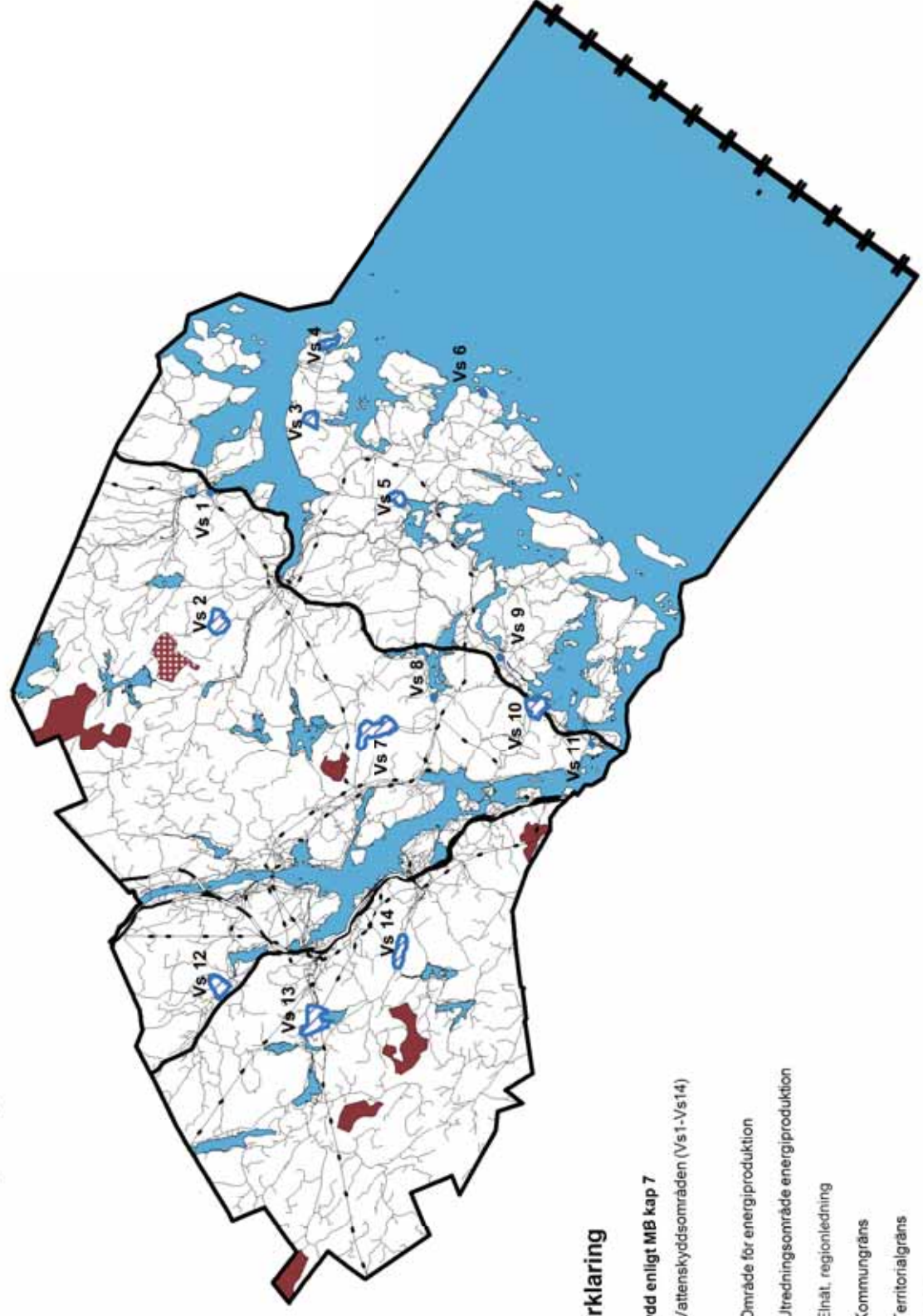
Mängden avfall och dess innehåll av miljöskadliga ämnen ska minska.

Hanteringen av avfall ska ske enligt följande steg: återanvändning, återvinning, förbränning och i sista hand deponering, där en minskad deponering inte får innebära en ökad spridning av farliga ämnen.

Återvinning ska ske så nära källan som möjligt.

Vårt avfall ska inte belasta miljön för framtida generationer.

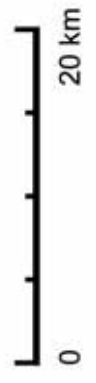
Teknisk försörjning

Teckenförklaring

- Områdesskydd enligt M8 kap 7
- Vattenskyddsområden (Vs1-Vs14)
- Övrigt
- Område för energiproduktion
- Utredningsområde energiproduktion
- Elnät, regionledning
- Kommungräns
- Territorialgräns
- Vatten

Skala: 1:400 000

4.8 Rekreation och friluftsliv

Inledning

Tillgången till områden, anläggningar med mera för rekreation och friluftsliv är en viktig kvalitet för alla människor. Insatser som syftar till att stärka förutsättningarna för rekreation och friluftsliv har stor betydelse för boendemiljön och folkhälsan men även för andra angelägna mål i samhället, som till exempel hållbara transporter, tillgänglighet och integration. Genom att samordna planerade investeringar med andra intressen kan nya produkter och tjänster skapas, som i sin tur kan bidra till en ökad tillväxt inom till exempel turismnäringen.

Forskning visar att anläggningar och platser som ligger nära bostaden eller arbetsplatsen används mera regelbundet. Närhet är speciellt viktigt för grupper som inte alltid tar sig så långt på kort tid, till exempel barn, äldre och personer med funktionshinder.

Den vardagsnära naturen har stor betydelse för att utjämna skillnader i hälsa mellan olika

sociala grupper, men även ett eget värde och ett pedagogiskt värde.

Tillgänglighet, trygghet och säkerhet är andra viktiga aspekter för den fysiska planeringen att väga in när man placerar och utformar anläggningar, grönområden, promenadstråk, mötesplatser med mera. För barn, äldre och kvinnor har upplevd trygghet och säkerhet stor betydelse för den fysiska aktiviteten.

Kramfors kommun har goda förutsättningar för ett rikt och varierat utbud året runt av såväl rekreation som friluftsliv för både kvinnor och män oavsett ålder. Naturen är omväxlande och ger möjlighet till bland annat båtliv, fiske, klättring och vandring. Utbudet av sevärdheter och utflyktsmål samt kulturlivet med en mängd olika arrangörer och aktörer bidrar till att ytterligare förstärka rekreations- och friluftsmöjligheterna i Kramfors kommun.

I närhet eller i anslutning till tätorterna finns bland annat idrotts- och fritidsanläggningar, elljusspår, vandrings- och skoterleder, skidspår och skidbackar.

Riksintresse friluftsliv enligt miljöbalken kapitel 3

Områden som är av riksintresse för friluftslivet ska ha särskilda natur- och kulturkvaliteter och vara tillgängliga för allmänheten. Värdena för friluftslivet ska vara av sådan betydelse att områdena är eller kan bli attraktiva för besökare från hela eller en stor del av landet eller utlandet.

Kramfors kommun berörs av två större områden av riksintresse för friluftslivet:

- Nedre Ådalen, som även berör Sollefteå kommun.
- Höga Kusten, som även berör Örnsköldsviks kommun.

Inom Kramfors kommun finns sex särskilt avgränsade delområden:

- Lövviklandet i Norafjärden
- Vågsfjärden
- Bönhamn
- Norrfällsviken
- Docksta, Skuleberget, Skuleskogen
- Mjältön

** Hänvisning till karta **

För riksintresse friluftsliv enligt miljöbalken 3:6, se karta rekreation och friluftsliv eller webbkarta (www.kramfors.se)

Jakt

Jakt är för många boende i Kramfors kommun en betydelsefull fritidsverksamhet. Det är främst älg som jagas, men det finns även ett stort intresse för jakt av småvilt och fågel.

Fritidsfiske

Möjligheterna till fritidsfiske i Kramfors kommun är goda genom närheten till hav, sjöar och vattendrag. För att få fiska på de flesta platser krävs fiskekort och de olika fiskevårdsföreningarna erbjuder möjlighet till fiske året runt. På många av anläggningarna finns vindskydd, bryggor och anvisade platser för eldning. Ramper som gör det möjligt för personer med funktionshinder att fiska finns bland annat vid Icktjärn.

** Hänvisning till karta **

För fiskevårdsområden, se webbkarta (www.kramfors.se)

Gästhamnar

Höga Kusten och Ådalen är attraktiva områden för båtägare och erbjuder goda möjligheter till rekreation. I Kramfors kommun finns det flera gästhamnar, vilka drivs och sköts av olika föreningar.

** Hänvisning till karta **

För gästhamnar, se webbkarta (www.kramfors.se).

Leder och spår

Högakustenleden

Högakustenleden sträcker sig mellan Hornöberget vid Ångermanälvens mynning och Varvsberget i Örnsköldsvik, en sträcka på cirka 13 mil indelad i 13 etapper. Den passerar genom sevärd natur, till exempel Skuleskogens nationalpark, men knyter även samman olika besöksmål i Höga Kusten. Längs med leden finns vindskydd och övernattningsstugor, vilka är öppna för vandraren.

Skoterleder

Skoterlederna i Kramfors kommun underhålls av skoterklubbarna. Utvecklingen av skoterleder är en process mellan skoterklubbarna, berörda markägare och kommunen.

Motionsspår

I kommunen finns tre större skidanläggningar med motionsspår på spårlängder mellan 2,5 kilometer och 25 kilometer. Spåren kan nyttjas såväl vinter som sommar och är belägna i Kramfors vid Latberget, Ullånger vid Kinavallen samt på Nordingråvallen. 2,5 kilometers spåren är belysta och liknande belysta motionsspår finns även att nyttja i Bollstabruk, Nyland, Lugnvik, Vibyggerå (Docksta), Noraström, Svanö och Sandö.

** Hänvisning till karta **

För Högakustenleden, se karta rekreation och friluftsliv eller webbkarta. För skoterleder och motionsspår, se webbkarta (www.kramfors.se).

Idrotts- och fritidsanläggningar

Sportanläggningar

Utbudet av olika typer av sportanläggningar är stort i kommunen. I Kramfors stad finns Ådalshallen, en sim- och sporthall anpassad för de flesta inomhus idrotter. Där utöver finns tennishall, bowlinghall, idrottsplats för fotboll och friidrott, ishall och slalombacke. I närhet till Kramforsån finns en skateboardpark med belysning och i Herrgårdsparken finns en större anläggning för boulespel samt en beachvolleybollplan.

Anläggningar med fotbollsplaner kompletterat med andra aktiviteter finns i Väja, Bollstabruk, Nyland, Bjärträ, Lugnvik, Mjällom, Docksta, Ullånger samt Frånö. Ishockeyhallar finns även i Nyland och Nordingrå. I Kusthallen i Nordingrå finns en anläggning för bowling samt gym och golfsimulator.

I Docksta vid Skuleberget finns klätterleder och slalombacke. Sommartid används liften till att transportera besökare upp till toppen för att njuta av utsikten samt besöka världens högsta kustlinje.

Ramper och plattformar från vilka landhöjningen kan studeras gör det möjligt för personer med funktionshinder att besöka Skuleberget.

Bad

Bad finns att nyttja året runt. I Kramfors finns simhall och ett tempererat utomhus bad med tre bassänger. Simhallar finns även i Bollstabruk och Herrskog. Naturbad finns vid Vedåsand i Docksta, Prästjärn i Ullånger, Dämstabadet i Styrnäs och Storsjöbadet i Skog. Dessutom finns Storsands havsbad i Norrfällsviken samt Hörsångs havsbad i Nora.

Hästsport

Från att ha varit en traditionell travbana har Dannero utvecklats till en multiarena, som även kan erbjuda andra typer evenemang. I Björknäs ligger en ridanläggning med stall, ridhus med läktare, paddock, tävlingsbana och rasthagar. Anläggningen ägs av kommunen. I Nordingrå ligger ett ridhus, som bland annat erbjuder hopp och dressyrträningar.

Hundsport

En anläggning för hundsport finns belägen vid Dysjön strax utanför Kramfors. Ett brett utbud av olika aktiviteter erbjuds klubbens medlemmar.

Skjutbanor

I Kramfors kommun finns det tre större skjutbanor (>5000 skott per år) samt ett par mindre, vilka främst används före jaktsäsong.

Golf

En 18-håls golfbana finns i Norrfällsviken. I närhet till Kramfors stad finns en golfranch med inspelsgreen enbart avsedd för träning.

** Hänvisning till karta **

För idrotts- och fritidsanläggningar, se webbkarta (www.kramfors.se).

Tätortsnära natur- och grönområden

Tätortsnära natur- och grönområden har stor betydelse för boendemiljön och folkhälsan samt ett högt egenvärde. Forskning visar att närheten är av avgörande betydelse för hur ofta dessa miljöer nyttjas. Äldre och funktionshindrade med nedsatt rörlighet är mer beroende av att det finns tillgång till sådana områden med god tillgänglighet.

Närnaturområden vid skolor

Tillgången till naturområden har stor betydelse för barns fysiska och psykiska hälsa

samt allmänna utveckling. Naturen har även ett stort värde som pedagogisk resurs för såväl förskolan som grundskolan det vill säga en plats där natur- och miljöförståelsen kan utvecklas. Denna miljö ska vara trygg och tillgänglig. Enligt Boverkets rekommendation bör närnaturområden ligga maximalt 300 meter från skolan.

Skogar med höga sociala värden

Skogstyrelsen har identifierat skogar med höga sociala värden, vilket är skogar som många människor besöker och uppskattar. Skogar med höga sociala värden har i huvudsak identifierats kring de större tätorterna och kring målpunkter och turistattraktioner i landskapet. Områdena är kompletterade med linjer för vandringsleder, skidspår och liknande. Sporadiskt finns även punktobjekt identifierade.

** Hänvisning till karta **

För skogar med höga sociala värden, se webbkarta (www.kramfors.se).

Ställningstaganden rekreation och friluftsliv

Barn- och ungdoms-, jämställdhets- och tillgänglighetsperspektivet ska beaktas vid planering samt förbättringar av idrotts- och fritidsanläggningar samt viktiga punkter/noder för friluftslivet.

Insatser och aktiviteter för barn och ungdomar ska prioriteras.

Arbetet med att öka möjligheterna för friluftslivet att röra sig i hela kommunen ska fortsätta. Exempel på åtgärder är hållplatser och parkeringar vid större målpunkter och småbåtshamnar, sammanhängande vandringsleder, vindskydd, grillplatser med mera.

Alternativa drifts- och skötselformer bör sökas för att behålla och utveckla idrotts- och fritidsanläggningar, gärna i samverkan med lokala aktörer.

Idrotts- och fritidsanläggningar ska lokaliseras på ett sådant sätt att man kan ta sig dit med så många olika färdmedel som möjligt: till fots, med cykel, kollektivtrafik eller bil.

Hållplatser för kollektivtrafik bör finnas inom gångavstånd från idrotts- och fritidsanläggningar samt vid viktiga punkter/noder för friluftslivet.

Fortsätta att utveckla Högakustenleden tillsammans med andra aktörer i kommunen såväl som i länet. I första hand bör befintlig sträckning av Högakustenleden prioriteras.

Kramfors kommun ska arbeta för att viktiga områden med tätortsnära natur samt grönområden säkerställs, utvecklas och tillgängliggörs.

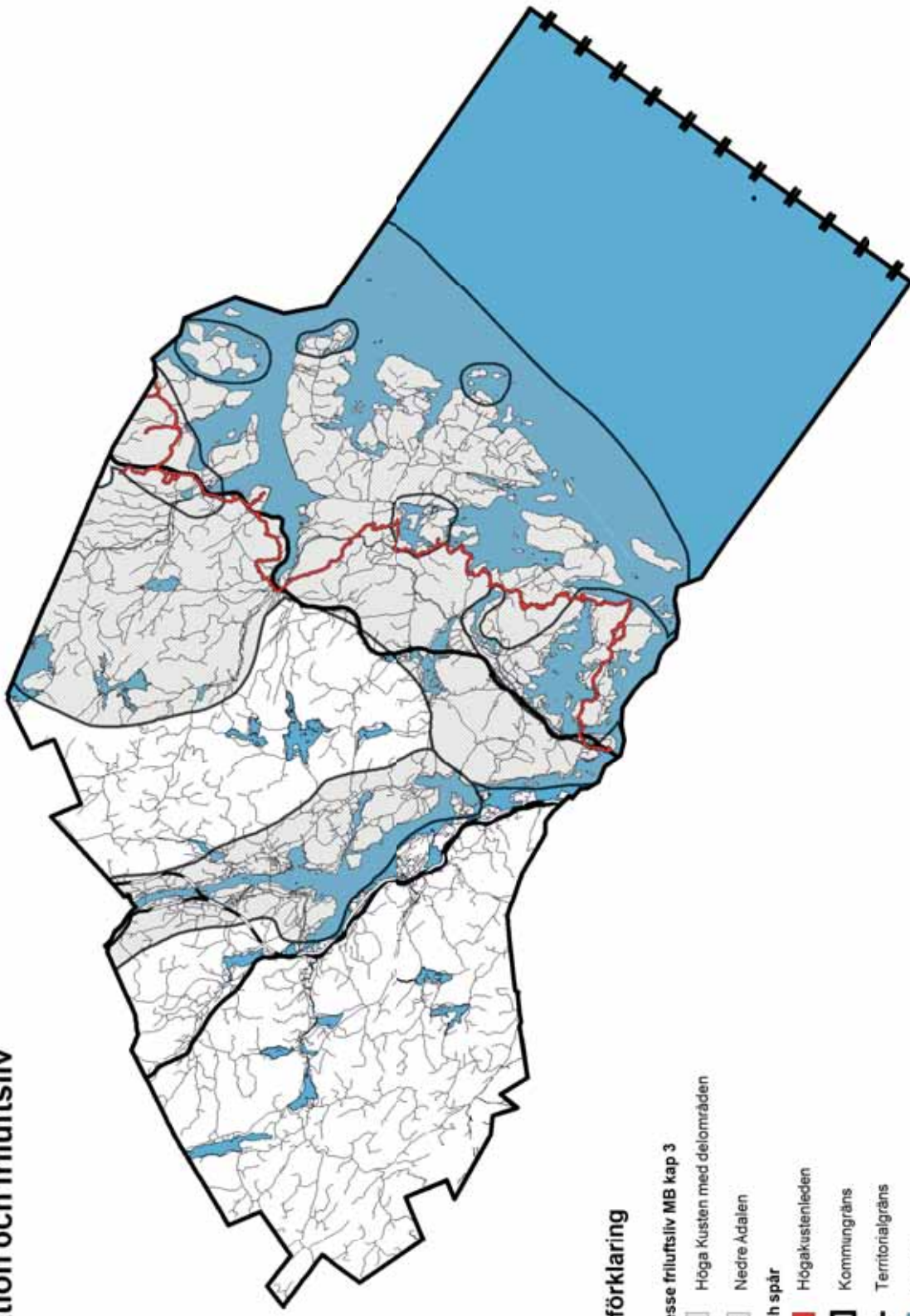
Barn- och ungdomar bör ha tillgång till trygga och lättillgängliga närnaturområden.

Vid avverkning i skogar med höga sociala värden bör särskild hänsyn tas till rekreationens och friluftslivets intressen.

Kramfors kommun anser att riksintresse friluftsliv i Höga Kusten enligt miljöbalken kapitel 3 ska koncentreras till kärnområden.

Kramfors kommun anser att en översyn och bearbetning bör ske av områdesgränser för riksintresset friluftsliv i Ångermanälven med närområde.

Rekreation och friluftsliv

Teckenförklaring

Riksintresse friluftsliv MB kap 3

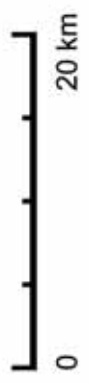
- Höga Kusten med delområden
- Nedre Adalen

Leder och spår

- Högakustenleden
- Kommungräns
- Territorialgräns

Vatten

Skala: 1:400 000

4.9 Areella näringar

Inledning

Stora delar av det landskap som vi ser idag är resultatet av människans brukande av jorden, skogen och vattnet. Av Kramfors kommuns landareal på 171 000 hektar användes år 2008 cirka 75 procent till jord- och skogsbruk.

Jordbruket har stor betydelse för flera av de värden som förknippas med det öppna landskapet samtidigt som brukandet av jorden ger oss livsmedel samt bidrar till en levande landsbygd. Brukandet av jorden har också bidragit till att skapa flera av de kulturmiljöer, som idag finns i kommunen. Jordbruket har även betydelse för såväl djur- som växtliv.

Skogsbruket är av stor betydelse för kommunen och länet, eftersom flera större industrier är beroende av skogen som råvara för sin pro-

duktion. Skogsmarken är även av intresse för naturvärden och friluftslivet.

Yrkesfisket liksom jord- och skogsbruket har gamla anor i kommunen. I Höga Kusten finns flera fiskelägen med tillhörande kapell där många är från 1600-talet.

Yrkesfiskarnas antal har minskat avsevärt och yrkesfisket utgör numera (2012) en marginell del av de areella näringarna i kommunen. I Höga Kusten finns det ett fåtal kasseodlingar för fisk.

Renbete har av tradition tidvis förekommit inom kommunen, främst vintertid. Fem samebyar (Vilhelmina södra, Voernese fd Frostviken norra, Jijnjevaerie, Raedtievaerie och Ohredahke) hävdar renbetesrätt. Såvitt det är känt förekommer i praktiken nu inget renbete.

Riksintresse areella näringar enligt kapitel 3 miljöbalken

Yrkesfiske av riksintresse

Det är Fiskeriverket som pekar ut områden med mera för yrkesfisket i Sverige. Områden som är av riksintresse för yrkesfisket är fångstplatser med omfattande fiskeaktivitet eller unika förutsättningar för visst fiske, lekområden för kommersiellt viktiga arter av fisk eller skalldjur, uppväxtområden eller vandringsstråk för kommersiellt viktiga arter. Enligt miljöbalken 3:5 ska områden av riksintresse för yrkesfisket eller för vattenbruk eller för rennäringen skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringarnas bedrivande.

Kramfors kommun berörs av Bottenhavets fångstområde för lax och sik, där Högbonden, Storön och Ångermanälven, är av riksintresse.

Rennäring av riksintresse

Ansvar för att utpeka renbetesområden överflyttades år 2008 från Jordbruksverket till sametinget. Vissa viktiga områden för rennäringen kan ha status som riksintresse och ska därmed skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra rennäringens bedrivande. En del av Styrnäs i Kramfors kommun berörs av kärnområdet Näsåker (15004) som är en del av Voernese (före detta Frostvikens norra) sameby och som har utpekats som riksintresse.

** Hänvisning till karta **

För riksintresse yrkesfiske och rennäring enligt miljöbalken kapitel 3:5, se karta areella näringar eller webbkarta (www.kramfors.se).

Jord- och skogsbruk

Jordbruk

Jordbruket är en näring med långa anor i kommunen och tendensen är allt större enheter. De flesta jordbruksföretagen kombinerar jordbruket med andra inkomster som till exempel skogsbruk, entreprenader och turism.

Ytan på jordbruksmarken i kommunen är cirka 8500 hektar, vilket motsvarar ungefär fem procent (2007) av den totala landarealen för Kramfors kommun. Den vanligaste användningen av åkerarealen (2007) är vall och grönfoder med cirka 80 procent och därefter spannmål med cirka 10 procent, vilket visar att en stor del av jordbruket är inriktat mot animalieproduktion.

I kommunen finns det ett antal områden där jordbruket är mer påtagligt, några exempel är delar av Höga Kusten, Ångermanälvens dalgång, Bjärträ och Kyrkdal.

Skogsbruk

Arealen skogsmark i kommunen är cirka 117 000 hektar (2007), vilket utgör cirka 70 procent av landarealen. Cirka 75 procent av skogsmarken är familjeskogsbruk (fysiska personer, dödsbon med mera) och resten är storskogsbruk (de stora skogsbolagen, kommunen, kyrkan, med flera). Storskogsbruk sker huvudsakligen i inlandet och vid kusten är familjeskogsbruket dominerande.

Den lag som styr skogsbruket är skogsvårdslagen, vilken anger den virkesproduktion som ska uppnås men även att hänsyn ska tas till natur- och kulturmiljöer samt rennäringen.

Planerade skogsbruksåtgärder som innebär väsentliga förändringar av naturmiljön ska anmälas till Skogsstyrelsen för samråd. Syftet med samrådet är att reda ut vilka konsekvenser en åtgärd kan få och behovet av anpassning för att begränsa eller motverka skador på miljön.

Rennäring

Samernas rätt till nyttjande av land och vatten grundar sig på urminnes hävd och är skyddad genom grundlagen. Renskötselns utövande regleras i rennäringslagen.

Exempel på viktiga, strategiska områden för rennäringen är flyttleder, övernattningsbeten, naturliga samlingsställen, svåra passager, speciella betesområden, områden kring anläggningar samt renhagar.

Kärnområden är områden som utgör kraftcentrum inom samebyn. De har en total kvalitet som har avgörande betydelse för möjligheterna att varaktigt bedriva renskötsel inom samebyn. De tillfredsställer renens behov av betesro och utrymme och de besöks återkommande.

Yrkesfiske och vattenbruk

Yrkesfisket är en näring med långa anor i Kramfors kommun men numera (2012) finns det ett fåtal yrkesfiskare i kommunen. Den svenska fiskerilagstiftningen styrs av EU:s fiskepolitik. Detta innebär att det i den svenska fiskerilagstiftningen finns föreskrifter för komplettering och genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken inom EU men även föreskrifter, vilka är av helt nationell karaktär.

Vattenbruk innebär odling av djur eller växter i vatten. I Kramfors kommun finns det tre fiskodlingar (2012), vilka producerar matfisk.

Ställningstaganden arealla näringar

Det är av stor betydelse att de areella näringarna ges möjlighet att utvecklas eftersom de bidrar till ett varierat och öppet landskap samt till en levande landsbygd och kustzon för såväl boende som besökare i Kramfors kommun. Därmed ska dess intressen särskilt beaktas vid ändrad mark- eller vattenanvändning.

De areella näringarna ska verka för att skydda och bevara den biologiska mångfalden.

Brukandet av mark och vatten ska sträva efter att minimera utsläpp av ämnen som negativt påverkar miljön.

Jordbrukslandskapets kulturvärden ska värnas och utvecklas.

Skogsmark ska brukas så att fornlämningar inte skadas.

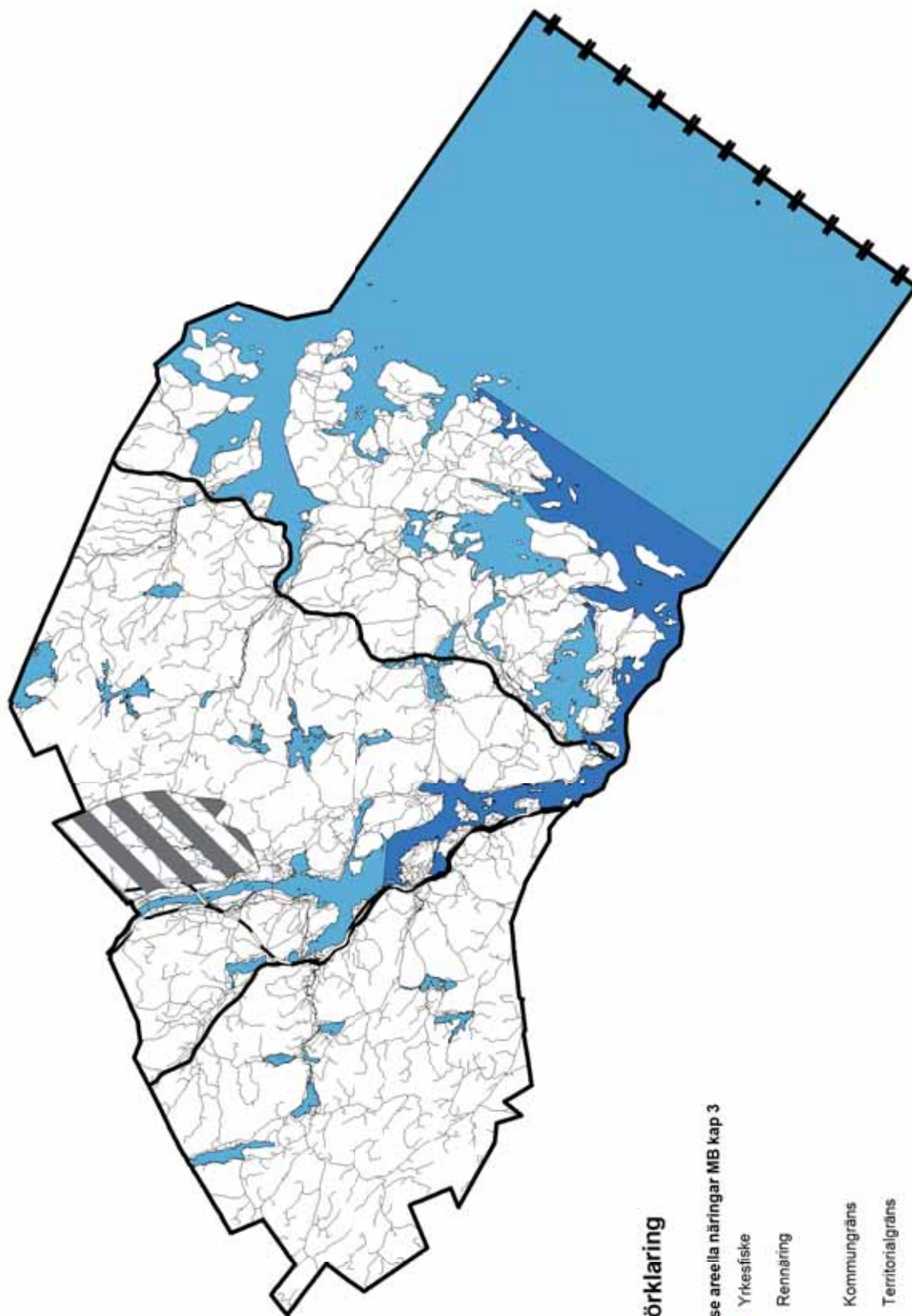
Avverkning av skog eller andra skogsbruksåtgärder inom skyddsområden för vattentäkter eller i närhet av enskilda vattentäkter får inte påverka vattenkvaliteten negativt.

Kramfors kommun anser att riksintresset för rennäringen inte ska beröra kommunen.

Kramfors kommun har inte funnit skäl att i översiktsplanen särskilt beakta rennäringen. I den mån renbete förekommer inom vissa skogsområden bedöms den kunna fortsätta som en oförändrad markanvändning, alltså i samma utsträckning som hittills.

Vid större exploateringar, till exempel för vindkraft och andra förändringar av markanvändningen som kan påverka rennäringen, ska samråd ske med berörd sameby.

Areella näringar

Teckenförklaring

Riksintresse areella näringar MB kap 3

Yrkesfiske

Rennäring

Övrigt

Kommungräns

Territorialgräns

Vatten

Skala: 1:400 000

4.10 Näringsliv och service

Inledning

Tillgången till mark, lokaler, kommunikationer samt ett bra näringslivsklimat är viktiga förutsättningar för att ge näringslivet goda etablerings- och expansionsmöjligheter. Även den lokala och regionala livsmiljön är av betydelse, vilken innefattar faktorer som till exempel närhet till utbildning samt utbudet av boende- och rekreativsmöjligheter för anställda. För att stärka näringslivets konkurrenskraft bör ett regionalt samspel ligga till grund för fysisk planering, näringslivsutveckling och investeringar i infrastruktur.

Utbud och närhet till offentlig och kommersiell service är viktiga byggstenar för att skapa en attraktiv boendemiljö och ett bra företagsklimat. I tätorter är tillgången till service ofta god, men i glesbygd och landsbygd är den vanligen begränsad. En fungerande service är en förutsättning för en levande landsbygd.

En levande och attraktiv stad kännetecknas av en blandning av bostäder, funktioner och verksamheter. Hur serviceställen är lokaliserade påverkar stadens struktur, miljö och tillgänglighet för olika grupper. Kramfors stads centrum ligger inom gångavstånd från resecentrum, vilket skapar nya förutsättningar för utveckling av näringslivet.

Kramfors kommun är en företagstät kommun och står nu genom Ådals- och Botniabanan inför en ny spännande möjlighet. Satsningen på järnvägen främjar inte bara en möjlig expansion för befintliga företag utan ökar samtidigt attraktiviteten för nya företag att etablera sig i kommunen. Höga Kusten Airport ligger i detta sammanhang mycket väl placerad genom sin närhet till järnvägen.

Under århundraden har näringslivet utvecklats i det område som numera är Kramfors kommun. Innan en småskalig industrialisering tog sin början under 1700-talet var samhället präglad av jord- och skogsbruk samt fisket. Under de följande 150 åren kom industrialismens genombrott till Ådalen, som därmed blev en viktig plats för bland annat trä- och pappersindustrin. Även i Höga Kusten fanns det flera sågverk, men också till exempel bagerier, salterier, sko- och handskfabriker.

I och med den snabba strukturrationalisering som skedde under mitten av 1900-talet har den industriella verksamheten upplevt stora

förändringar. Idag är kommunens näringsliv rikt och differentierat. Från traditionellt starka branscher som skogs- och mekanisk industri, till tjänstesektorn och de gröna näringarna finns det en lång rad olika företag. En växande näring är turismen.

Offentlig service vad gäller barnomsorg, utbildning och äldreomsorg finns i såväl Kramfors stad som i övriga tätorter. Kommersiell service, till exempel handel, post och banker finns i Kramfors stad och i varierande utsträckning i övriga tätorter. I kommunen finns flera vårdcentraler. Sjukhus finns i Sollefteå och Örnsköldsvik.

Industri och produktion

Det område som idag är Kramfors kommun har en gedigen industritradition. I kommunen finns ett flertal orter med såväl större som

mindre industrier. En samlad bild av de industrier som finns i kommunen är att de har en bred industribakgrund och industriell kunskap, vilket bådär gott för framtiden.

Storskalig processindustri, sågar, papper och pappersmassa har under lång tid varit basen i näringslivet. Sedan 60-talet har en kraftig strukturomvandling skett inom denna sektor och en koncentration har skett till ett fåtal stora anläggningar. Förädling av sågade varor är ett av profilområdena för Kramfors kommun.

Mekanisk industri och produktion av teknikkomponenter är områden som i hög grad skapar sysselsättning i kommunen. I till exempel Nyland finns ett industrikuster som består av ett flertal mindre företag. Dessa har växt fram genom ett antal avknoppningar från en gammal mekanisk industri i området. Även på Mjällomshalvön produceras det olika komponenter. Därutöver finns det i centrala Kramfors företag inom bland annat skärande bearbetning och handverktygstillverkning.

Livsmedelsproduktion är en bransch som har etablerat sig i kommunen. Det finns många småskaliga matproducenter (se avsnitt "Gröna näringar"), men även större produktionsföretag.

I Docksta finns exempelvis tillverkningsindustri inom nischen båtar och mindre fartyg.

Tjänstesektor

Tjänstesektorn i kommunen omfattar såväl stora som små företag som tillhandahåller ett brett utbud av olika tjänster. Inom tjänstesektorn är försäkringsbranschen viktig, vilken sysselsätter många yngre.

Bland de mindre aktörerna finns ett stort antal konsultföretag med uppdrag över hela landet men med Kramfors kommun som bas. Dessa verkar inom flera olika branscher, till exempel miljö, personalledning, ekonomi, ledarskapsutveckling och kvalitetsarbete.

Förväntningen är att dessa företag ska öka till antalet när kommunikationer till och från kommunen förbättras avsevärt tack vare Ådals- och Botniabanan. Detta kommer att skapa möjligheter för fler att leva och bo i en bygd som erbjuder naturupplevelser och livskvalité, samtidigt som man med teknikens hjälp kan driva livskraftiga företag som inte är beroende av den geografiska placeringen.

MSB:s (Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap) verksamhet på Sandö är en av tre enheter i Sverige som hanterar utbildning inom området räddning och säkerhet.

På Sandö finns även Folke Bernadotteakademien. Akademien inrättades 2002 och är en statlig myndighet med den övergripande uppgiften att stärka och utveckla den svenska och internationella förmågan inom området konflikt- och krishantering, med särskild inriktning på fredsinsatser. Akademien fungerar som plattform för samverkan mellan svenska myndigheter och organisationer och deras utländska partners.

Den största arbetsgivaren inom tjänstesektorn är Kramfors kommun. Den verksamhet som Kramfors kommun bedriver har stor betydelse för serviceutbudet.

Grundskolor och förskolor finns på ett tjugotal platser. I kommunen finns det även tre gymnasieskolor: Ådalsskolan i Kramfors stad, Räddningsgymnasiet på Sandö samt Naturbruksgymnasiet i Nordvik. I Kramfors stad (på Vallen) finns Studiecentrum, som erbjuder vuxenutbildning och eftergymnasial utbildning, samt Träakademien, med yrkesutbildningar i smide, byggnadsvård, möbeltapetsering och möbelsnickeri. Träakademien är en del av Mittuniversitetet.

Hemtjänstgrupper och äldreboenden finns i Kramfors, Bollstabruk, Nyland, Ullånger och Torrom. En utveckling mot fortsatt koncentration av särskilda boenden kan förväntas närmaste åren.

Landstinget är stor arbetsgivare inom tjänstesektorn och har stor betydelse för serviceutbudet i kommunen såväl som i regionen. Närmaste sjukhus finns i Sollefteå och Örnsköldsvik. Landstingets hälsocentraler finns i Kramfors, Nyland och Ullånger.

Transport

Länets kollektivtrafikmyndighet (Din Tur) samt flera företag som står för stora delar av länets persontrafik. Dessutom skapar den lokala industrin goda förutsättningar för gods- och timmertransporter och antalet åkeriföretag växer stadigt till antalet.

Gröna näringar

Trenden visar på att konsumenter i ännu större grad kommer att måna om ursprunget av de livsmedel som konsumeras. Därmed förspås lokalt producerade varor att öka i antal, variation och utbud. För närvarande finns redan ett flertal producenter i kommunen som bland annat erbjuder råvaror så som grönsaker, kött och mejerivaror. Dessutom ökar antalet företag som erbjuder förädlade produkter, till exempel bröd, ost, honung och choklad.

Dessa företag fungerar också som ett led i upplevelseturismen genom att antalet gårdsbutiker stadigt ökar, där utbudet av lokalt producerad mat och konsthantverk tillgängliggörs för kommunens besökare.

Kreativa näringar

De kreativa näringarna innefattar ett brett spektrum av verksamheter, vars syfte är att skapa och/eller leverera upplevelser i någon form. Kramfors kommun har ett stort kulturellt utbud att välja på som har spets, bredd och mångfald inom till exempel teater, konst och musik.

Företag och andra aktörer inom denna sektor har betydelse för upplevelseturismen, men skapar även mervärden för kommunens invånare genom konstutställningar, musikfestivaler, hembygdsdagar med mera.

Handel

Kramfors är i nuläget inte känt som något större handelscentrum, men vissa branscher inom handeln är ovanligt stora. Exempelvis finns ett flertal järnhandlare och leverantörer av byggmaterial.

Nätet av dagligvarubutiker är ganska väl sammanhållet med ett tiotal butiksformer. Dessutom lämnas hemsändningsbidrag till butiker som erbjuder utkörning av dagligvaror till sina kunder, mestadels äldre.

Bara en handfull orter har drivmedelsservice. Mest påtaglig är bristen på bensinstationer i södra delen av Höga Kusten, vilket beror på strukturomvandlingar hos de större bensinbolagen. Detta har delvis kompensats genom lokala initiativ genom så kallade byamackar.

Satsningen på Ådals- och Botniabanan samt Kramfors resecentrum kommer att ge ökade möjligheter för tillväxt inom handeln rent generellt, främst i Kramfors stad.

Turism

Turismnäringen är en komplex näringsgren, som består av flera olika branscher med privata, offentliga och ideella aktörer. Vid ett och samma tillfälle kan därmed flera olika aktörer vara inblandade i samma turistiska produkt. Den turistiska produkten består av:

- Gemensamma förutsättningar (den turistiska råvaran till exempel natur- och kulturmiljöer)
- Privata aktörer (bo, äta, göra, transportera)
- Offentliga aktörer (lokala, regionala och nationella turistorganisationer)
- Ideella aktörer (hembygds-, idrotts-, turistföreningar med flera)

Besöksmål i världsarvet Höga Kusten

Inom världsarvsområdet Höga Kusten har länsstyrelsen tagit fram tolv besöksmål varav åtta ligger i Kramfors kommun, ett ligger i såväl Kramfors som Örnsköldsviks kommun och tre (Skagsudde, Trysunda, Ulvön) ligger i Örnsköldsviks kommun.

Besöksmålen är valda utifrån vetenskapliga värden, tillgänglighet samt att de ska spegla hela Höga Kusten såväl geografiskt som geologiskt.

Ur vetenskaplig synvinkel är de viktigaste platserna Skuleskogens nationalpark, Skuleberget, Norrfällsviken, Högklinten och Sörleviken.

En avgörande faktor för den turistiska utvecklingen inom Kramfors kommun samt i regionen är att infrastrukturen är väl utbyggd och fungerar utifrån kundens behov.

Satsningen på Ådals- och Botniabanan skapar nya möjligheter att utveckla turismnäringen, till exempel genom Kramfors resecentrum och stationen vid Höga Kusten Airport.

Flygplatsen och dess framtida utveckling är en viktig strategisk fråga för destination Höga Kusten som helhet samt för Kramfors kommun.

Besöksmål i Kramfors kommun:

- Skuleskogens nationalpark (ligger även i Örnsköldsviks kommun)
- Skuleberget
- Norrfällsviken
- Högklinten
- Häggvik
- Rödklitten
- Högbonden
- Sörleviken
- Storön

**** Hänvisning till karta ****

För besöksmål i Kramfors kommun, se webbkarta (www.kramfors.se).

Ställningstaganden näringsliv och service

Kramfors kommun ska sträva efter att antalet arbetstillfällen ökar genom både tillväxt av befintliga företag och nyetablering.

Utveckla näringslivsklimatet genom ett nära samarbete med företagen och dess branschorganisationer.

Exploaterbar och planlagd mark för näringslivet ska finnas i attraktiva lägen.

Mark ska reserveras för verksamheter som drar nytta av att ligga i anslutning till Ådals- och Botniabanan samt Höga Kusten Airport.

Vid etableringar av större arbetsplatser bör dessa lokaliseras i anslutning till befintliga eller planerade kollektivtrafikstråk.

Tillgången till arbetskraft för näringslivet ska säkras genom goda boende- och pendlingsmöjligheter.

Kramfors kommun ska vara ett attraktivt resmål året runt.

I nära samarbete med besöksnäringen, organisationer, kommunmedborgare samverka för att utveckla och förstärka profilen av Höga Kusten, Ådalen och Kramfors stad.

Turism ska bygga på ett hållbart nyttjande av natur- och kulturmiljöer.

Alla invånare i kommunen ska ha tillgång till offentlig och kommersiell service i rimlig närhet till bostaden.

Det är av stor betydelse för både kommunen och regionen att Kramfors stad har ett bra handels- och serviceutbud.

Skolan ska vara en trygg plats där kvalitet på undervisningen ska vara hög, där alla kan utvecklas och stimuleras till lärande i alla åldrar

4.11 Miljö, säkerhet och beredskap

Inledning

Västernorrlands län och Kramfors kommun har många förorenade områden på grund av sin industrihistoria. Det finns även områden som har förorenats av till exempel bensinstationer, kommunala deponier och andra verksamheter.

Kramfors kommun har starkt kuperad terräng och i dalgångarna närmast Ångermanälven och kusten finns djupa lager lera. Där finns risk för ras och skred. Erosion förekommer både längs vattendragen och vid kusten. Den kuperade terrängen gör dock att de områden som kan drabbas av översvämning blir ganska små.

Trafiken är den största källan till buller och den vanligaste orsaken till buller i boendemiljöer. För trafikbuller finns det riktvärden, som inte bör överskridas. Farligt gods som transporteras i kommunen går huvudsakligen via E4 och Ådals- och Botniabanan.

Totalförsvaret består av såväl det militära som civila försvaret. Dessa har behov av mark- och vattenområden. Några exempel kan vara flygplatser, radio- och TV-kommunikation samt övnings- och skjutfält. Kommunen är ansvarig för den civila beredskapen.

Ras och skred

Under 2007 genomförde dåvarande Räddningsverket en översiktlig analys av risken för ras- och skred i Kramfors kommun. Syftet med karteringen var att analysera risken för ras och skred i närheten av bebyggelse och arbetet har utförts i etapper. De områden som omfattas av utredningen är främst belägna i dalgångarna intill Ångermanälven.

Översvämning och höga flöden

År 2000 genomförde dåvarande Räddningsverket en översiktlig översvämningsskartering av Ångermanälven med de två klassificeringarna 100-årsflöden och högsta flöde.

100-årsflöden är en översvämning med en beräknad återkomsttid på 100 år och räknas fram genom en statistisk analys av observerade vattenföringsserier. Högsta flöde är den beräknade största mängd vatten som kan vara i ett utpekat område. Detta sker genom att kombinera faktorer som maximalt ogynnsam nederbörd, snösmältning och markvattenförhållanden.

Havsvattenståndet kommer att öka globalt, vilket innebär att även vattennivån i Östersjön stiger. Enligt framtagna prognoser kommer den ökande vattennivån för norra Norrlands-kusten enligt SMHI att minst kompenseras av landhöjningen.

** Hänvisning till karta **

För områden med risk för översvämning, se webbkarta (www.kramfors.se).

Förorenade områden

Ansvaret för förorenade områden är reglerat i kapitel 10 i miljöbalken.

Kommunens många förorenade områden är en påminnelse om Kramfors kommuns industrihistoria. Det fanns väldigt många sågverk och behandling av trä mot blånadssvamp var vanligt. De lämnade efter sig höga halter dioxin. I Bollstabruk och Nyland finns kreosot och metaller där impregneringarna låg. I kommunen fanns under en period sju massabruk.

I Kramfors och på Svanö tillverkades massan enligt sulfitmetoden. Restprodukten, kisaska, innehåller höga halter av metaller. Kisaskan har även använts som utfyllnadsmaterial i vägar, runt ledningar med mera.

Hallstanäsfabriken var ett så kallat träsliperi där massan impregnerades med kvicksilverföreningar. Både sågverken och massaindustrin nyttjade stora markområden och byggde även nytt land med ribbkaj. Utfyllnaden gjordes med restprodukter, ballast från båtar med mera.

Det finns också andra verksamheter som lämnar efter sig föroreningar, till exempel depnier, verkstäder och bensinstationer.

I Kramfors kommun finns idag (år 2012) 10 områden med högsta riskklass enligt MIFO (Metod för Inventering av Förorenade Områden) 18 områden har placerats i näst högsta riskklass. Skalan är fyrgradig där riskklass 1 är högst.

Delar av Kramforsfabriken samt Svanöfabriken har sanerats i kommunal regi med statliga bidrag 2003 resp 2006). Kreosotresterna på älvbotten utanför impregneringen i Nyland täcktes över av bolaget 1996 och under 2010 sanerades SCA Timbers timmerplan från kreosot. Sanering av stolpupplaget i Bollsta har påbörjats. I samband med byggande av Ådalsbanan sanerades SJ Buss drivmedelsanläggning i centrala Kramfors. SPIMFAB (ägs gemensamt av oljebolagen) har undersökt samtliga bensinstationer nedlagda 1969 – 1994. Saneringar har utförts där det funnits föroreningar. Bensinstationer som läggs ner nu undersöks och saneras vid behov.

Undersökningar visar på höga föroreningsnivåer vid Mariebergs före detta sågverk, Köja sågverk samt vid fiberbankarna utanför Hallstanäs och Svanö. Kramfors kommun har ansökt om statsbidrag för sanering av Marieberg. SGU är huvudman för en huvudstudie både för Köja-Nyvik och fiberbankarna. I Kramforsviken finns undersökningar som visar på höga föroreningsnivåer. Där planeras fortsatta studier med kommunen som huvudman. I Nyland finns undersökningar som visar höga föroreningsnivåer. Provtagning vid Bollsta sågverk visar på höga föroreningsnivåer i sedimenten i Bollstafjärden och på land där impregneringen utfördes. Provtagningar vid sågarna i Häggvik, Docksta och Måviken visade låga föroreningsnivåer.

**** Hänvisning till karta ****

För förorenade områden MIFO klass 1 och 2, se webbkarta (www.kramfors.se).

Buller

Miljöbalken är den lag som gäller för all bullrande verksamheter. Det finns riktvärden för industri, väg, järnväg, flyg, motorsportbanor med mera. Riktvärdena varierar beroende på verksamhet, de strängaste värdena gäller fritidsverksamheter. Industrin har också strängare krav än väg och järnväg. Dessutom ställs högre krav vid nyetablering än för befintliga verksamheter. Alla riktvärden gäller nivåer vid närmaste bostadshus. För det mesta anges både riktvärde för ekvivalentnivå (en sorts medelvärde) och maxljud.

Vid prövning av verksamheter enligt miljöbalken fastställs vilka bullernivåer som gäller, vilket ibland kan skilja från de generella värdena. Ofta har äldre industri mildare krav än nya verksamheter.

Den enskilt största källan till buller i Sverige är vägtrafiken. Det är också trafikbuller som ger störst inverkan i planeringen. I samband med ombyggnad/nybyggnad av järnvägen har ett stort antal hus rivits på grund av buller och vibrationer. Många hus har fått bullerdämpande fönster. Även vid de större vägarna har det vidtagits bullerdämpande åtgärder, främst genom åtgärder på fastigheter.

Verksamheter och farligt gods

Det finns ett omfattande regelverk om Farligt gods som bland annat klassificerar godset i olika riskkategorier, vilket påverkar hur ämnet eller produkten transporteras.

Rekommenderade primära vägar för farligt gods i Kramfors kommun är E4, väg 90, 332, 333, 334, 825, 833 och 848 fram till Mjällom. På väg 767 förbi kommunens ytvattentäkt,

Sjöbysjön, är det förbjudet att transportera farligt gods. I Kramfors kommun finns det även tre rekommenderade parkeringsplatser för uppställning av transport med farligt gods.

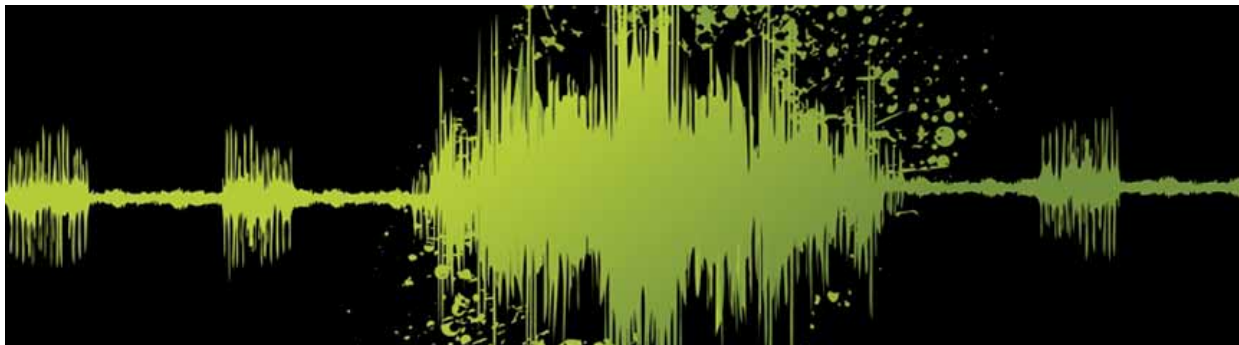
Transport av farligt gods på järnväg är generellt sett säkrare än transport via väg men samtidigt ska satsningarna på centrala stationslägen vägas in för persontrafik. Därmed bör farligt gods på tåg styras till stambanan där färre människor berörs vid en eventuell olycka utan att samtidigt försämra järnvägens konkurrenskraft för farligt gods.

Länsstyrelsen (2010) har tagit fram en riskpolicy, vilken ska fungera som vägledning för hur markanvändning, avstånd och riskhantering bör beaktas vid framtagandet av detaljplaner inom 150 meters avstånd från transportleder för farligt gods. Länsstyrelsen anger att för planer inom 150 meters avstånd från en transportled för farligt gods ska en riskanalys inklusive riskvärdering och riskreduktion upprättas.

I Kramfors kommun finns två anläggningar som omfattas av lagen om skydd mot olyckor (LSO 2:4), Kramfors/Sollefteå flygplats och Mondi Dynäs AB i Väja. Det finns inga anläggningar som omfattas av lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Seveso lagen).

** Hänvisning till karta **

För primära transportvägar för farligt gods och rekommenderade parkeringsplatser för uppställning av farligt gods, se karta miljö, säkerhet och beredskap eller webbkarta (www.kramfors.se).

Radon

Markradon

Med hjälp av länsstyrelsens geolog har det gjorts en översiktlig bedömning av om det finns risk för höga halter radon från marken i våra tätorter med närområden. Dessutom har SGU karterat vissa delar av kommunen vad gäller halter av uran. Undersökningar har gjorts för att spåra eventuella problem med markradon i dessa områden. Några hus har visats sig ha halter över gränsvärdena men de har varit så få att det inte har motiverat ytterligare spårning.

Radonproblem på grund av markpåverkan förekomma även vid så kallad lågriskmark. Bäst förebygger man problem med markradon genom att täta rör genomföringar och sprickor i husgrunden och ha balanserad ventilation.

Blågrå lättbetong

De hus som återfunnits med för höga radon/radondotterhalter i Kramfors kommun har till största delen varit hus byggda av blågrå lättbetong. Blågrå lättbetong (alunskifferbaserad) ett byggnadsmaterial som tillverkades och användes i Sverige under åren 1929 - 1975.

Radon i vatten från enskilda brunnar

Radonhaltigt vatten är vanligast i bergborrade brunnar. Radonrikt vatten är mest förekommande i områden med uranrik berggrund. Det finns dock flera exempel på höga koncentrationer trots att berggrunden generellt visar låga halter, detta på grund av så kallade pegmatitgångar som kan finnas insprängda i annan mark eller att uranet transporterats fram till vatten via sprickor i berggrunden. Man kan därför inte säga att vissa områden är riskfria. Endast genom vattenanalys kan man med säkerhet få veta hur hög koncentrationen av radon är.

Resultat över 1000 Bq/liter har till största delen kommit från den västra delen av kommunen. Endast ett fåtal prov i Höga Kusten har haft en halt över 1000 Bq/l. (Vattnet bedöms otjänligt om det har högre radonhalter än 1000 Bq/liter.) Strålsäkerhetsmyndigheten anser att radonhalter över 1.000 Bq/l bör leda till att man undersöker radon i inomhusluften.

Radon vid nybyggnationer

Om miljö- och byggkontoret befarar risk för förhöjda markradonhalter krävs i samband med bygglov att man undersöker markradonhalten och bygger radonskyddat/säkert beroende på vad undersökningen visar. Småhus byggs nuförtiden i princip radonskyddat med krypgrund eller kantförstyvad platta på mark.

Riksintresse totalförsvaret enligt miljöbalken kapitel 3

Riksintresset för totalförsvarets militära del (miljöbalken kapitel 3:9) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintresset.

Kramfors kommun berörs av Härnön R70 – ett skjutområde till havs, som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. I övrigt finns inga riksintressen som kan redovisas öppet. De eventuella övriga riksintressena påverkas framför allt av uppförande av höga byggnadsobjekt, som master och vindkraftverk. Därför ska Forsvarsmakten kontaktas i tidigt skede i ärenden som gäller objekt högre än 20 meter utanför tätort eller högre än 45 meter inom tätort.

Kommunal beredskap

Kramfors kommun har en viktig funktion när det gäller beredskap och samhällsplanering. Det är viktigt att arbeta förebyggande för att minimera risker av olika slag i samhället.

Kommunen ska även ha en beredskap för så kallade extraordinära händelser. Detta är händelser som avviker från det normala och innebär allvarlig störning eller överhängande risk för viktiga samhällsfunktioner, till exempel översvämning/höga flöden och olyckor med farligt gods/kemikalier.

För att lindra konsekvenserna av sådana händelser måste kommunen, räddningstjänsten, länsstyrelsen med flera kunna agera tillsammans.

Enligt lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap ska kommunerna analysera vilka extraordinära i fredstid som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Kramfors kommun har gjort sådana risk- och sårbarhetsanalyser sedan 2008. 2011 omarbetades analysen i enlighet med MSB:s (Myndigheten för skydd och beredskap) nya föreskrifter. Kommunen har också gjort fördjupade analyser av Omfattande avbrott i kommunens IT-miljö och växel, Höga flöden/översvämning, Långvarigt elavbrott vintertid, Pandemi samt Avbrott i vattenförsörjning.

Målet med analyserna är att få en bild av vad som kan orsaka en extraordinär händelse i kommunen och om en sådan inträffar, vilka konsekvenser dessa händelser kan medföra för de kommunala verksamheterna.

Målet är också att analyserna ska visa vilken förmåga kommunen har att hantera olika händelser och utifrån dessa resultat ge förslag på vilka åtgärder som bör vidtas.

Syftet med analyserna är att öka medvetandet om vilka risker och sårbarheter som finns i kommunen. Syftet är också att dessa kunskaper ska ligga till grund för åtgärdsplaner för att stärka kommunens krishanteringsförmåga.

Ställningstaganden miljö, säkerhet och beredskap

Ras-, skred- och översvämningsrisker ska beaktas vid all planering samt vid ansökningar om bygglov.

Områden med skred- och erosionsrisk får endast exploateras om det finns utredningar som visar att de åtgärder som planeras kan utföras på ett säkert sätt.

I områden med översvämningsrisk bör bebyggelse och infrastruktur placeras endast om de konstruerats för detta. Undantag kan göras för enkla byggnader som till exempel garage.

I redan exploaterade områden bör åtgärder vidtas för att minimera risken för ras och skred.

Risker med förorenad mark ska beaktas i tidigt skede vid all planering och projektering.

Markområden som kan vara förorenade måste undersökas och om så behövs saneras före exploatering.

Kända förorenade områden bör undersökas och riskbedömas. Kommunen ska aktivt delta i arbetet med riskbedömning och verka för att områdena saneras.

För befintlig bebyggelse och vid planering av ny bebyggelse bör riktvärdena för buller och vibrationer ej överskridas.

I samband med prövningar av såväl bebyggelse som verksamheter ska miljö- och hälsofaktorer beaktas.

För nya detaljplaner i närheten av en transportled för farligt gods ska länsstyrelsens riskpolicy vara vägledande.

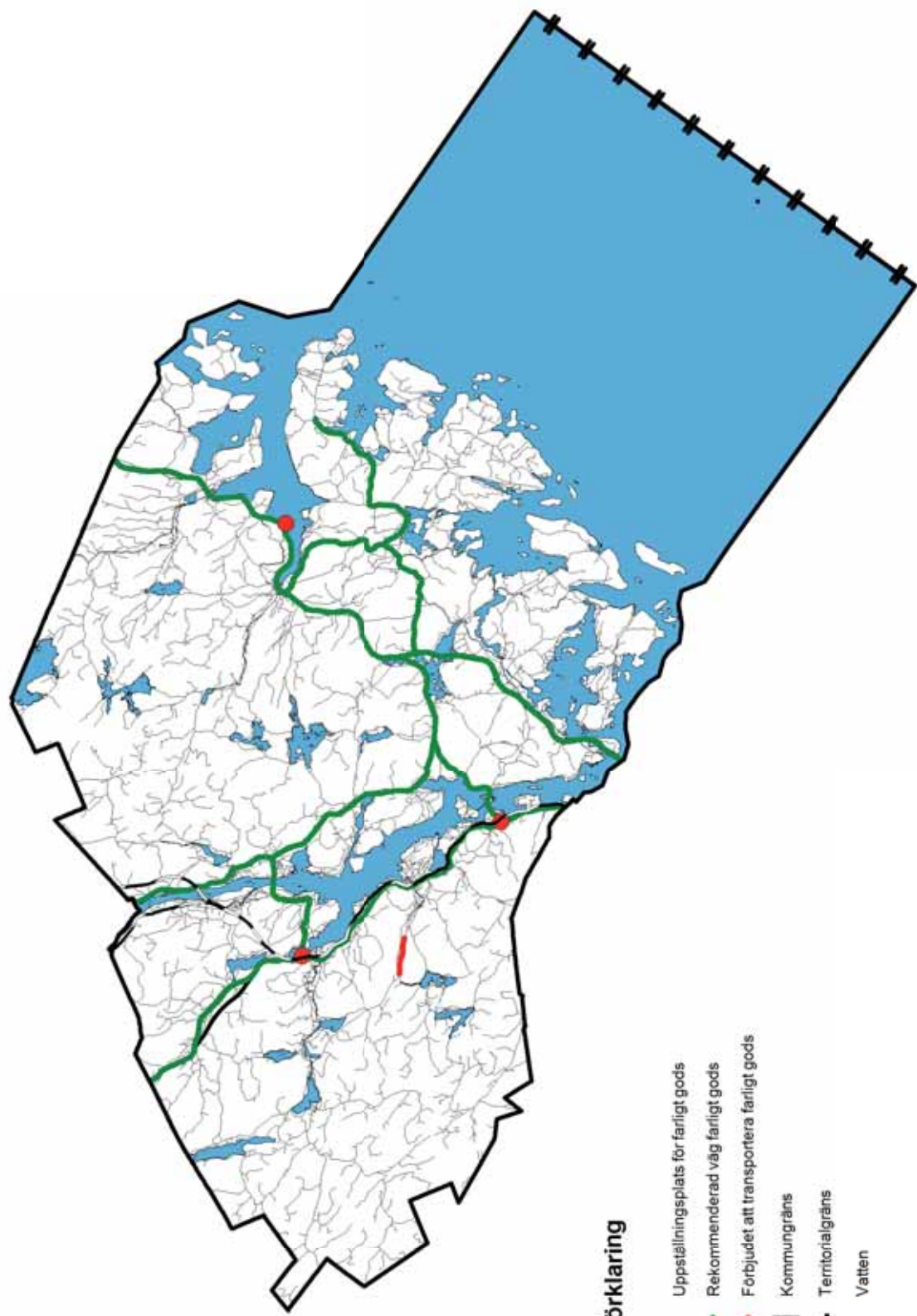
Farligt gods på tåg ska så långt som möjligt styras till stambanan.

Försvarets intressen har företräde framför andra intressen.

Kramfors kommun ska ha god beredskap för extraordinära händelser och samhällsstörningar.

Kramfors kommun ska samverka med andra aktörer för att tydliggöra risker och hot samt förebygga olyckor. Genomförda riskanalyser ska ligga till grund för den kommunala planeringen.

Miljö, säkerhet och beredskap

Teckenförklaring

- Uppsamlingsplats för farligt gods
- Rekommenderad väg farligt gods
- Förbjudet att transportera farligt gods
- Kommungräns
- Territorialgräns
- Vatten

Skala: 1:400 000

5.0 BESTÄMMELSER OCH REKOMMENDATIONER

5.1 Inledning

Översiktsplanen redovisas på karta översiktsplan (bestämmelser och rekommendationer) med angivande av ett antal olika typer av områden. Avvägningen mellan de allmänna intressena har lett fram det förslag som presenteras här vad gäller grunddragen i mark- och vattenanvändningen. I det följande redovisas bestämmelser och rekommendationer för olika områden.

- Gällande detaljplaner enligt plan- och bygglagen samt områdesskydd enligt miljöbalken
- Områden där planer och områdesskydd föreslås
- Områden där gällande områdesskydd föreslås upphävida
- Rekommendationer för särskilda utrednings- och utvecklingsområden
- Generella rekommendationer för fyra olika slag av större områden: landsbygdsområden, skogsområden, samhällsområden samt vattenområden
- Särskilda rekommendationer för geografiskt begränsade områden, knutna till sektorsvisa intressen

5.2 Gällande planer och områdesskydd

Område med gällande detaljplan (D)

En detaljplan reglerar användning och bebyggelse för mark- och vattenområden.

Skuleskogens nationalpark (N1)

Syftet med en nationalpark är att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick.

Natura 2000 (N1 – N9, N24)

Ett europeiskt ekologiskt nätverk med syfte att bevara särskilda arter och naturtyper. Ett Natura 2000 område är av riksintresse.

Naturreservat (N2 – N23)

Syftet är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter kan också förklaras som naturreservat. Varje naturreservat är unikt och har därför egna föreskrifter.

Djur- och växtskyddsområde (N25 – N27)

Inrättas när det krävs särskilt skydd för djur och växter inom ett visst område. Länsstyrelsen eller kommunen kan i sådana fall besluta om särskilda föreskrifter, vilka inskränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området.

Biotopskyddsområde (N28 – N61)

Små mark- eller vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda kan förklaras som biotopskyddsområde.

Område med utökad strandskydd (Ns)

Generellt gäller strandskydd längs samtliga stränder vid havet, insjöar och vattendrag in till 100 meter från strandlinjen. Det är förbjudet att inom strandskyddsområden vidta vissa åtgärder, som till exempel att anlägga, gräva eller bygga något. Inte heller får mark inom strandskyddsområden privatiseras och tas i anspråk som tomt.

Enligt länsstyrelsens beslut, 950130, har strandskyddet utvidgats till 200 meter vid vissa

delar av Bottenhavets stränder, innefattande fjärdar, vikar och öar. De fastlandsstränder, som omfattas av det utökade strandskyddet, redovisas på karta översiktsplan, karta naturvård samt webbkarta (www.kramfors.se). Det utökade strandskyddet gäller också på alla öar.

Kulturresevatet Marieberg (K1)

Marieberg utgör ett kulturresevat enligt länsstyrelsens beslut 2004-03-17. Syftet med resevatbildningen var att bevara och utveckla det värdefulla kulturlandskap, som har präglats av den sågverksindustri, som växte upp under 1860-talet. Bebyggelsen inom resevatet består av två arbetarkaserner med tillhörande ekonomibyggnader. För åtgärder som kan påverka kulturmiljön inom resevatet krävs särskilt tillstånd från länsstyrelsen

Vattenskyddsområde (Vs1-Vs14)

För att skydda dricksvattentäkter mot föroreningar kan kommunen eller länsstyrelsen fastställa vattenskyddsområden för yt- eller grundvattentäkter. För att tillgodose syftet med skyddet finns föreskrifter för respektive vattenskyddsområde.

5.3 Föreslagna planer och områdesskydd

Område, där detaljplan föreslås (Df)

För dessa områden har en planläggning, syftande till utveckling av bostäder i attraktiva lägen, initierats av kommunen eller av respektive markägare.

Föreslagna detaljplaner redovisas i webbkartan (www.kramfors.se).

Markanvändning (Df)

Områdena reserveras för utveckling av boende i attraktiva lägen. Slutlig prövning av en lämplig markanvändning sker genom detaljplaneprocessen. Intill dess att områdena behöver tas i anspråk eftersträvas en i huvudsak oförändrad markanvändning.

Rekommendationer (Df)

Innan planarbetet är avslutat tillåts som regel inte någon ny bebyggelse eller andra åtgärder, såvida det inte kan anses klarlagt att den inte försvårar en lämplig, framtida utveckling.

Område som föreslås skyddat som naturreservat (Nf)

Bråtan är en naturskog med sällsynta skogsbiotoper, där flera sällsynta växtarter, bland annat skogsfru, nästrot, tvåblad och kal tallört, växer på samma plats.

Länsstyrelsen har föreslagit att Bråtan skyddas som naturreservat med avverkningsförbud. Kommunen ansluter sig till detta förslag.

5.4 Gällande områdesskydd som föreslås upphävas

Nordingrå naturreservat (Nru)

För stora delar av Nordingrå gäller ett förordnande som naturvårdsområde, meddelat av länsstyrelsen 1983-03-03. Förordnandet innebär förbud att utan länsstyrelsens tillstånd uppföra helt ny byggnad eller utföra tillbyggnad, ändring eller omfärgning av befintlig byggnad som påverkar byggnadens förhållande till landskapsbilden. I samband därmed delegerade länsstyrelsen rätten att lämna sådant tillstånd till miljö- och byggnämnden i kommunen.

Det tidigare naturvårdsområdet betraktas numera som naturreservat enligt 7 kapitlet miljöbalken. Kramfors kommun har hos länsstyrelsen föreslagit att dessa bestämmelser ska upphävas.

Områden med skydd för landskapsbilden (Nlu)

För två mindre områden öster om Skuleberget, samt ett större område runt Skuleskogen och längs Mjältösundet mot Fanön, gäller förordnanden till skydd för landskapsbilden, meddelade av länsstyrelsen 1969-02-26 resp. 1974-12-20, enligt 19§ naturvårdslagen i dess äldre lydelse.

Dessa förordnanden innebär förbud att utan länsstyrelsens tillstånd spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt, dra luft- eller markledning, uppföra byggnad eller anlägga väg. De har inte fått status som områdesskydd enligt miljöbalken, men gäller ändå fortfarande. Kramfors kommun anser att förordnandena ska upphävas.

5.5 Rekommendationer för utrednings- och utvecklingsområden

Utvecklingsområden för boende (Ub 1-4)

Beteckningen utvecklingsområden används här för områden som bedömts som lämpade för boende. För dessa områden är omfattningen och inriktningen av bebyggelsen ännu inte helt klarlagd, utan beteckningen ska här ses som ett uttryck för kommunens bedömning av möjligheterna till en lämplig utveckling.

Satsningen på järnvägen innebär att förutsättningar skapas för att utveckla attraktiva boendemiljöer, vilka kännetecknas av goda pendlingsmöjligheter. Föreslagna utvecklingsområden i Ådalen utgörs i ett första steg, dels av områden i Kramfors stad, dels också i Nyland, där framförallt närheten till tågtrafiken och flygplatsen anses vara gynnsamma.

... Tomtmarksprojekt Utafjärn (Ub 1)

Vid Norrfjärden ligger Utafjärn där Käxeds intresseförening tillsammans med ett antal markägare har genomfört ett tomtmarkprojekt med stöd av Kramfors kommun. Projektet resulterade i cirka 40 möjliga tomter.

...Nyland (Hammar) (Ub 2)

För området öster om Storgatan öppnas nya möjligheter. Järnvägen har hittills utgjort en barriär. När nu järnvägstrafiken är borta blir älvstranden och dess rekreativsmöjligheter lättillgängliga från området. Genom förtätning och komplettering av den befintliga bebyggelsen kan här finnas möjligheter att uppföra 30-40 nya småhus.

... Nyland (Ub 3)

I västra delen av området anger gällande plan utbyggnadsmöjligheter för flerbostadshus med

uppskattningsvis cirka 50 lägenheter. Med hänsyn till de möjligheter som finns att bygga flerbostadshus i centrala lägen i Nyland bör detta område i stället kunna utnyttjas för småhusbebyggelse. Efter planändring bör det kunna inrymma cirka 20 småhus.

Vid tidigare utredningar har en fortsatt utbyggnad av området avsetts ske mot norr. Varierande grader av utnyttjande har studerats. Vid full utbyggnad skulle området kunna inrymma cirka 300 bostäder, vilket förutsätter en relativt tät, blandad bebyggelse med småhus och flerbostadshus.

En alternativ utbyggnadsriktning skulle kunna vara åt väster. Detta alternativ har tidigare valts bort, med hänsyn till de geotekniska förhållandena som råder samt för att undvika att bebygga jordbruksmark. Om denna utbyggnadsriktning väljs efter fortsatta överväganden och utredningar av dessa frågor kan här i en första etapp inrymmas ett tjugotal friliggande småhus.

... Kramfors stad (Bruket, etapp 2) (Ub 4)

Möjligheter till utbyggnad av ytterligare en etapp, med cirka 80 lägenheter, finns öster om Bruket. Området ligger nära centrum med service och kommunikationer. Området kan även erbjuda kontakt med vattnet, och udden norr om området bör med relativt enkla medel kunna ställas i ordning till ett attraktivt rekreativsområde. Det är angeläget att också i övrigt ta fasta på de kvaliteter som finns i det nuvarande bostadsområdet på Bruket, med en omsorgsfull gruppering och utformning av bebyggelsen.

Markanvändning (Ub 1-4)

Områdena reserveras för eventuell utbyggnad av boende. Tills vidare eftersträvas en oförändrad markanvändning.

Rekommendationer (Ub 1-4)

Vid Utafjärn kan ny bebyggelse, i form av komplettering till befintliga byar och husgrupper, i vissa fall lämplighetsprövas direkt vid ansökan om förhandsbesked och/eller bygglov. För utvecklingsområdena i Nyland och Kramfors stad krävs fortsatta utredningar för att studera ett lämpligt markutnyttjande. Dessa utredningar kommer att redovisas i en fördjupning av översiktsplanen och efterföljande detaljplaneläggning. Till dess kan ny bebyggelse endast få tillkomma om det kan anses klarlagt att den inte strider mot kommunens målsättning för områdenas användning.

Utredningsområde för energiproduktion (Ue)

Vallahöjden har enligt ett tematiskt tillägg (antaget 2011) till denna översiktsplan bedömts höra till de sju områden i kommunen som har bäst förutsättningar för vindkraftutbyggnad. Vallahöjden ligger inom det område, Höga Kusten som, enligt miljöbalken 4:2 i sin helhet är av riksintresse med hänsyn till sina natur- och kulturvärden. Inom detta område ska *"... turismens och friluftslivets, särskilt det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön..."* Enligt miljöbalken 4:3 får inte tillståndspliktiga vindkraftverk anläggas inom området.

Kommunen anser att riksintresset enligt miljöbalken 4 kapitlet bör begränsas till världsarvsområdet Höga Kusten och att bland annat Vallahöjden därför inte bör omfattas av något generellt förbud mot uppförande av tillståndspliktiga vindkraftanläggningar.

Den utredning som behöver göras gäller därför frågan om avgränsningen av 4:e kapitlet miljöbalken området Höga Kusten. De tekniska förutsättningarna för energiproduktion inom området är klarlagda i det tematiska tillägget till översiktsplanen.

Utvecklingsområden för verksamheter (Un1-3)

Dessa utvecklingsområden utgörs av områden runt flygplatsen och Box före detta kraftverk samt en del av strandområdet mellan Kramfors stad och Bollstabruk.

Un1

Områdena runt flygplatsen har unika förutsättningar genom närheten till flygplatsen och järnvägsstation. Förutom funktionen som ett resecentrum för persontransporter, med servicefunktioner av olika slag, öppnas också möjligheter för företag som är beroende av närhet till kommunikationer och snabba transporter. Samtidigt är områdena utsatt för en viss risk för flygbullerstörningar, vilket gör att de inte är lämpliga för bostäder.

Markanvändning (Ue)

Området reserveras för eventuell utbyggnad av vindkraftanläggningar. Tills vidare eftersträvas en oförändrad markanvändning.

Rekommendationer (Ue)

Ny bebyggelse eller andra åtgärder tillåts endast om det kan anses klarlagt att de inte försvårar områdets användning för vindkraftproduktion. För eventuell utbyggnad av vindkraft inom området gäller riktlinjer som har angivits i det tematiska tillägget.

Un2

Områdena runt Box för detta kraftverk reserveras för verksamheten med framställning av whisky i kombination med utveckling av turismen.

Un3

Bollsta sågverk och Dynäs fabriker är kommunens två största industrianläggningar. Inom den smala zonen mellan väg 90 respektive järnvägen, Ådalsbanan, i väster och älven i öster, finns bland annat den numera nedlagda Väjaskolan samt ett antal småhusfastigheter i enskild ägo. Området är utsatt för buller och andra störningar, både från väg- och järnvägstrafik och från industrierna, vilket gör att det inte är lämpligt för bostäder, men det kan betraktas som ett möjligt expansionsutrymme för industrierna.

Markanvändning (Un1-3)

Områdena reserveras för utveckling av verksamheter och därmed sammanhörande anläggningar. Intill dess att områdena behöver tas i anspråk eftersträvas en oförändrad markanvändning.

Rekommendationer (Un1-3)

För områdena runt flygplatsen krävs fortsatta utredningar för att studera ett lämpligt markutnyttjande. Dessa utredningar bör redovisas i form av fördjupningar av översiktsplanen och efterföljande detaljplaneläggning.

I avvaktan härpå kan ny bebyggelse få tillkomma endast om det kan anses klarlagt att den inte strider mot kommunens målsättning för områdenas användning.

För området runt Box före detta kraftverk krävs fortsatta utredningar för att studera ett lämpligt markutnyttjande. Dessa utredningar bör redovisas i form av fördjupningar av översiktsplan och efterföljande detaljplaneläggning som särskilt beaktar landskapsbild och kulturvärden. Området bedöms som ett möjligt LIS-område.

För strandområdet mellan Bollsta sågverk och Dynäs fabriker krävs likaså att ianspråktagande för verksamheter prövas genom detaljplan.

Utvecklingsområden för turism och rekreation (Ur1-7)

Beteckningen utvecklingsområden används här för områden som bedömts som lämpliga för användning för verksamheter. För dessa områden är omfattningen och inriktningen av respektive verksamheter inte alltid helt klarlagda. Beteckningen ska här ses som ett uttryck för kommunens bedömning av möjligheterna till en positiv utveckling.

Ur1	Docksta, Skuleberget, Skuleskogen	<i>Dessa områden har speciella förutsättningar för turism och rekreation. De sex förstnämnda är till stora delar av riksintresse för friluftslivet.</i>
Ur2	Mjältön	
Ur3	Norrfällsviken	
Ur4	Vågsfjärden	
Ur5	Bönhamn-Barsta-Näsviken	<i>Flogsta-Latberget är Kramfors stads främsta närrekreatiomsområde med goda möjligheter till såväl sommar- som vinteraktiviteter.</i>
Ur6	Svartnoralandet - Lövvik - Norafjärden – Norabygden	
Ur7	Flogsta-Latberget	

Markanvändning (Ur1-7)

Inom dessa områden prioriteras utvecklingen för turism och rekreation, både i form av bevarande och utbyggnad av anläggningar för friluftsliv och turism, samt inom områdena i Höga Kusten även för boende i lämpliga, attraktiva lägen. Intill dess att områdena behöver tas i anspråk eftersträvas en oförändrad markanvändning för jordbruk och skogsbruk.

Rekommendationer (Ur1-7)

Fortsatta utredningar krävs för att studera ett lämpligt markutnyttjande. Dessa utredningar bör utgå från en översyn av riksintressena i Höga Kusten, med en närmare geografisk avgränsning och beskrivning av deras värden, som underlag för en fortsatt planering. Kommunen avser att fördjupa översiktsplanen för Höga Kusten. Eventuell nyexploatering ska prövas genom detaljplaneläggning. I avvaktan härpå kan nybebyggelse få tillkomma endast om det kan anses klarlagt att den inte strider mot kommunens målsättning för områdenas användning.

5.6 Generella rekommendationer

Landsbygdsområden (RI)

Inom landsbygdsområdena är jord- och skogsbruk de dominerande markanvändningsintressena. Befolknings- och bebyggelsestätheten varierar.

Markanvändning (RI)

I huvudsak oförändrad markanvändning för jord- och skogsbruk, med spridd landsbygdsbebyggelse.

Rekommendationer (RI)

För främjande av en positiv landsbygdsutveckling bör ny bebyggelse för boende och verksamheter möjliggöras. Ny bebyggelse bör kunna tillkomma, i första hand som komplettering till befintlig bebyggelse. Tillkommande byggnader bör anpassas till landskapsbild och lokal byggnadstradition.

Skogsområden (Rs)

Dessa områden har ringa bebyggelse. Skogsbruket är det dominerande markanvändningsintresset.

Markanvändning (Rs)

I huvudsak oförändrad markanvändning för skogsbruk.

Rekommendationer (Rs)

Skogsbrukets och friluftslivets intressen ska prioriteras. Ny bebyggelse kan tillkomma, i första hand som komplettering till befintlig bebyggelse.

Samhällsområden (S)

Översiktsplanen redovisar följande samhällsområden:

Docksta	Ullånger
Mjällom	Nordingråvallen
Herrskog	Klockestrand
Svanö	Lunde
Frånö	Kramfors
Bollstabruk	Nyland
Prästmon	Sandslån
Strinne	Lugnvik

Stora delar av samhällsområdena är planlagda. Som regel finns en viss tomtreserv inom gällande detaljplaner, som bedöms kunna täcka det behov av utveckling som kan finnas. Alla samhällen ska utifrån sina förutsättningar kunna utvecklas med bostäder, arbetsplatser och service. Planläggning föreslås för framtida utbyggnad av bostäder i Kramfors stad och Nyland, i form av komplettering och förtätning inom befintliga samhällen. Någon egentlig utökning av samhällsområdena bedöms dock inte som erforderlig.

Vattenområden (Rw)

Vattenområden, där det för närvarande inte bedöms finnas några särskilda intressen eller anspråk.

Av praktiska skäl redovisas på plankartan endast insjöar större än 100 hektar.

Rekommendationer (S)

Inom de utvecklingsområden, som föreslås i Kramfors stad och Nyland, ska all ny bebyggelse föregås av detaljplan. Inom övriga delar av tätortsområdena krävs som regel detaljplan för all bebyggelseutveckling.

Ny bebyggelse eller andra åtgärder tillåts endast om det kan anses klarlagt att den inte försvårar en lämplig, planmässig utveckling av samhällsområdet och inte skadar viktiga natur- och kulturvärden.

Rekommendationer (Rw)

Vid all användning av vattenresurser ska en ekologisk, social och samhällsekonomisk långsiktig hushållning främjas.

5.7 Särskilda rekommendationer knutna till sektorsvisa intressen

Område för energiproduktion (Re)

Sex områden som enligt ett tematiskt tillägg (antaget 2011) till denna översiktsplan har bedömts ha bäst förutsättningar för vindkraftutbyggnad.

Markanvändning (Re)

Områdena reserveras för utbyggnad av vindkraftanläggningar. Tills vidare eftersträvas en oförändrad markanvändning.

Rekommendationer (Re)

Ny bebyggelse eller andra åtgärder tillåts endast om det kan anses klarlagt att de inte försvårar områdenas användning för vindkraftproduktion. För utbyggnad av vindkraft inom områdena gäller riktlinjer som har angivits i det tematiska tillägget.

Skyddszon runt flygplatsen (Rfl)

Område runt Höga Kusten Airport.

Markanvändning (Rfl)

Inom stora delar av området förväntas en oförändrad markanvändning. Dessa rekommendationer bedöms dock inte utgöra hinder för en positiv utveckling av befintliga tätorter eller verksamheter.

Rekommendationer (Rfl)

Ny bebyggelse och nya anläggningar får tillkomma endast i de fall de inte påverkar hinderfriheten runt flygplatsen eller blir störda av flygbuller. Höjdbegränsningen varierar, från 150 meters höjd 15 kilometer söder om flygplatsen, till 50 meter på fyra kilometers avstånd och sedan ner till marknivån.

Skyddszon längs järnvägen (Rjvg)

En zon längs Ådals- och Botniabanan i dess sträckning genom kommunen.

Markanvändning (Rjvg)

Området reserveras för järnvägen och därmed sammanhörande anläggningar.

Rekommendationer (Rjvg)

För ny bebyggelse inom ett avstånd av 150 meter från järnvägen ska risken för olyckor och störningar till följd av buller eller vibrationer från järnvägstrafiken klarläggas vid planläggning eller prövning av bygglov. All nybebyggelse i närheten av järnvägen ska ske med beaktande av gällande riktvärden för en god inom- och utomhusmiljö samt säkerhetsavstånd.

Kulturlandskap och andra större områden med särskilda kulturvärden (Rk)

Större områden med kulturhistoriskt värdefulla miljöer.

För övriga i kommunens kulturmiljövårdsprogram utpekade områden och objekt, se webbkarta (www.kramfors.se).

Markanvändning (Rk)

I huvudsak oförändrad markanvändning för jord- och skogsbruk, med spridd landsbygdsbebyggelse.

Rekommendationer (Rk)

Kulturmiljö och landskapsbild ska särskilt beaktas. För att främja en positiv landsbygdsutveckling bör ny bebyggelse kunna tillkomma, i första hand som komplettering till befintlig bebyggelse. Särskilda krav ställs på tillkommande byggnaders anpassning till landskapsbild och lokal byggnadstradition.

Områden med särskilt värdefull natur (Rn)

I stort sett oexploaterade områden med fina naturvärden av stort bevarandeintresse.

På plankartan redovisas sådana områden, som är särskilt utpekade som delområden av riksintresse för naturvärden inom Höga Kusten, nämligen Hästråberget, Ringkalleberget, Valaberget, ängs- och hagmarker i Berghamn samt Bölestaberget.

Dessutom finns dels naturvårdsobjekt enligt länsstyrelsens inventering, dels områden som har utpekats av länsstyrelsen och kommunen vid genomförda sjö- och kustinventeringar. Utöver detta finns nyckelbiotoper och naturvårdsavtal. För karta, se webbkarta (www.kramfors.se).

Markanvändning (Rn)

Områdena reserveras för främst naturvärden och det rörliga friluftslivet.

Rekommendationer (Rn)

Inom dessa områden tillåts som regel inte någon ny bebyggelse. I vissa fall kan mindre anläggningar för det rörliga friluftslivet medges, i starkt begränsad utsträckning, där det är uppenbart att bevarandeintresset inte motverkas.

Skyddszone längs större allmän väg (Rv)

Avser vägarna E4 och 90 i befintliga sträckningar genom kommunen.

Markanvändning (Rv)

Områdena reserveras för ovan nämnda vägar och därmed sammanhörande anslutningar.

Rekommendationer (Rv)

Utöver prövning mot det byggnadsfria avstånd som enligt väglagen gäller längs vägen ska risken för olyckor och störningar till följd av buller eller vibrationer från vägtrafiken klarläggas vid planläggning eller prövning av bygglov. All nybebyggelse i närheten av vägen ska ske med beaktande av gällande riktvärden för god inom- och utomhusmiljö samt säkerhetsavstånd vad gäller transporter av farligt gods.

Vattenområde för sjöfart (Rwt)

Dessa vattenområden utgörs av allmänna farleder, ankringsplatser samt farleder till industriernas lastplatser.

Rekommendationer (Rwt)

Anläggningar eller åtgärder som kan försvåra sjöfarten ska inte tillåtas.

Vattenområde av särskilt värde för naturvård och yrkesfiske (Rwn)

Vattenområden med naturvärden av stort bevarandeintresse, delvis också av riksintresse för yrkesfisket.

Rekommendationer (Rwn)

Åtgärder som kan försämra vattenkvaliteten eller på annat sätt skada naturvärdena eller yrkesfisket ska inte tillåtas.

För att skydda naturvärdena bör som regel följande iakttas:

- Ingen reglering av insjöarna.
- Ingen inplantering av främmande arter.
- Kalkning av insjöarna när deras motståndskraft mot förorening minskar.
- Restriktivitet mot avloppsläpp och andra åtgärder som väsentligt kan skada naturmiljön.

Militärt skjutområde (Rwm)

Härnön R70 utgör ett militärt skjutområde till havs. Det används under begränsade tider och bedöms ha en ringa omgivningspåverkan. Under de tider då det inte används för skjutningar är det tillgängligt för fiske och sjöfart.

Rekommendationer (Rwm)

Anläggningar eller åtgärder som kan försvåra den militära användningen ska inte tillåtas.

6.0 MILJÖ- OCH HÄLSOKONSEKVENSER

6.1 Inledning

En översiktsplan leder till en rad konsekvenser, både positiva och negativa. Konsekvenserna av en översiktsplan ska vara lätta att utläsa. Den här översiktsplanen har bedömts med avseende på ekologiska och sociala aspekter. Det som följer är en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, och en hälsokonsekvensbeskrivning, HKB. I det här kapitlet när det gäller MKB återfinns en samlad bedömning av planens konsekvenser samt hur planen påverkar de miljömål som finns.

Vad gäller HKB finns en beskrivande text i detta kapitel samt en bedömning av planens konsekvenser utifrån kapitel tre ”Generella ställningstaganden”.

6.2 Miljökonsekvensbeskrivning

Bakgrund och syfte

Gällande bestämmelser

Sedan den 21 juli 2004 ska alla översiktsplaner miljöbedömas enligt 6 kap 11 – 18 § i miljöbalken. Miljöbedömningen syftar till att integrera miljöaspekter i planen för att främja en hållbar utveckling. Till miljöbedömningen ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas.

Översiktsplanen

Kramfors kommun har i skrivande stund en gällande översiktsplan från 1990. Den nya översiktsplanen syftar till att utveckla befintliga tätorter och speciella utvecklingsområden, med avseende på boende, kommunikationer, näringsliv och hållbar utveckling.

Avgränsning

Denna MKB håller en detaljeringsgrad som är möjlig med hänsyn till översiktsplanens strategiska nivå. Avgränsningen har skett i samråd med Länsstyrelsen Västernorrland. Analysen är i huvudsak geografiskt avgränsad till Kramfors kommun. Den mark- och vattenanvändning som föreslås i planen bedöms inte medföra någon negativ inverkan

på intelligande kommuner. Möjligheterna till regional utveckling och mellankommunal samverkan bedöms komma att påverkas positivt utifrån de riktlinjer som föreslås i planen.

Strategiskt viktiga miljöaspekter:

Naturmiljö, kulturmiljö och rekreation

- Naturområden
- Strandområden och strandskydd
- Friluftsliv
- Landskapsbild
- Värdefull kulturhistoriskmiljö

Bebyggd miljö

- Bebyggelse
- Kollektivtrafik
- Vägnät
- Energiförsörjning
- Näringsliv

Vattenmiljö

- Dagvattenhantering
- Vatten och avlopp
- Grund- och ytvatten

Hälsa och säkerhet

- Trafikbuller
- Föroreningar
- Ras, erosion och översvämning och andra risker

Analysen om hur översiktsplaneförslaget uppfyller de trafikpolitiska målen återfinns under såväl ”Bebyggd miljö” som under ”Hälsa och säkerhet”.

Alternativredovisning

Nollalternativ

Ett nollalternativ ska alltid finnas med i en miljökonsekvensbeskrivning och syftar till att spegla en trolig utveckling om översiktsplanen inte antas.

Utan planberedskap – helheten förbises

Nollalternativet innebär viss bostadsutbyggnad där efterfrågan finns, troligen delvis som enstaka bostadshus ute på landsbygden i attraktiv naturmiljö. Bebyggelseutvecklingen blir mer ostyrd vilket innebär större spridning av bebyggelsen som i sin tur innebär att vatten- och avloppsförsörjningen och dagvattenhanteringen blir mer spridd istället för samlad. I och med en mer spridd bebyggelse försvårar nollalternativet möjligheterna till vägförbättringar, utveckling av bussförbindelser samt förutsättningarna för service-relaterad verksamhet. Det blir därmed svårare att uppnå miljömålen och miljö kvalitetsnormerna. En utspridd bebyggelse innebär även att mer mark tas i anspråk än vid samordning via planläggning.

Om man ser till det tematiska tillägget för vindkraft, bedöms nollalternativet på sikt medföra att grupper av verk och enstaka verk kan komma till lite här och där över kommunens yta samt att varje kW kommer att produceras till en högre miljö kostnad jämfört med en produktion utifrån översiktsplanens intentioner.

Strandskyddet fortsätter att försvåra möjligheten till strandnära bebyggelse, men underlättar samtidigt bevarandet av naturmiljön och friluftslivets rätt till strand- och vattenområden.

Planförslagets miljöaspekter

Den övergripande visionen för Kramfors kommun är att satsa offensivt med bland annat den nya kommunikationsinfrastrukturen i

form av Ådals/Botniabanan som grund. Detta innebär bättre pendlingsmöjligheter som kan komma att gynna kommunen på många sätt, bland annat arbetsmarknaden och turismnäringen.

Översiktsplanen fokuserar på följande sex områden:

- Folkhälsa, trygghet och säkerhet
- Demokrati
- Miljömässig hållbarhet
- Boendemiljö
- Kommunikation
- Arbetsmarknad

Planens profil har en tydlig inriktning mot social och ekonomisk hållbarhet, men har samtidigt ambitionen att stärka och utveckla den ekologiska och miljömässiga hållbarheten.

Kramfors kommuns översiktsplan syftar till att utveckla befintliga tätorter och speciella utvecklingsområden, med avseende på boende, kommunikationer, näringsliv och hållbar utveckling.

För att uppnå detta redovisas i planen bland annat följande:

- Rekommendationer för utrednings- och utvecklingsområden avseende energiproduktion samt för utvecklingsområden för boende, verksamheter och turism/rekreation (kap 5.5).
- Generella rekommendationer för olika arealtyper (kap 5.6) samt särskilda rekommendationer för områden av vikt för ekologi och miljö (kap. 5.7). Speciellt det senare kapitlet har en mycket tydlig miljöprofil.

I de fördjupningar med mera som anges i kapitel 7:2 är miljöprofilen tydlig, vilket innebär att miljöfrågorna kommer att konkretiseras ytterligare under de närmaste årens arbete för att stärka och fördjupa översiktsplanen.

Befintliga miljöproblem

Kramfors kommun har en del äldre industriområden som efter utförda studier och undersökningar har visat sig vara starkt förorenade. Det finns en del områden som fått riskklass 1 eller 2, vilket betyder mycket stor risk respektive stor risk enligt Naturvårdsverkets MIFO-modell. Dessa områden har helt eller delvis undersökts och studerats. Vidare studier behövs för vissa områden medan andra har studerats färdigt och åtgärder krävs. I Länsstyrelsens regionala program för arbete med förorenade områden finns vidare information att hämta.

Kommunen har haft stora problem med förorening och kalkning har pågått sedan 1980-talet. Idag ser läget ljusare ut och kalkningen har minskat.

Naturområde som anges i kapitel 7 miljöbalken eller ett annat område av särskild betydelse för miljön bedöms idag inte vara utsatt för hot om miljöpåverkan.

Betydande miljöpåverkan

Planens rekommendationer för utrednings- och utvecklingsområden (kap 5.5) har en tydlig intention att kraftsamla för att utveckla befintliga bebyggelsecentra. Denna strategi ger stora möjligheter att arbeta för hållbara lösningar inom trafik-, vatten/avlopp-,

energi- med flera områden samtidigt som oexploaterade naturområden sparas. Planen bedöms därför inte komma att medföra någon betydande miljöpåverkan. På lång sikt bedöms däremot nollalternativet leda till en mer spridd bebyggelse, vilket på sikt kan komma att medföra betydande miljöpåverkan inom flera områden.

Miljö kvalitetsnormer

Mätningar av utomhusluft sker, så kallad PM10 (kvävedioxid, bensen och små partiklar), och resultatet visar att miljö kvalitetsnormen för luft inte överskrids inom Kramfors kommun. Kommunens strategi att satsa på befintliga tätorter medför dock att kommunen avser följa den framtida situationen och målsättningen är givetvis att miljö kvalitetsnormen för utomhusluft ska innehållas även framgent.

För miljö kvalitetsnormen gällande vatten utför kommunen inga regelbundna undersökningar. Planen bedöms inte komma att påverka miljö kvalitetsnormen för vatten, vare sig positivt eller negativt. I planskrivningen framhålls att kommunen kommer att medverka i vattenmyndighetens fortsatta arbete med statusklassning av vatten, ett ställningstagande som är positivt i förhållande till det framtida arbetet med att säkra en god vattenkvalitet inom kommunen.

Samlad miljöbedömning

Miljömål och strategiskt viktiga miljöaspekter

Nedan följer en samlad bedömning av översiktsplanen, en checklista om hur planen påverkar de 16 nationella och regionala miljömålen. Västernorrlands län har satt fem av dessa mål i frontlinjen som profilmål för aktuell period, 2007 – 2020, dessa fem mål är markerade med fet stil i texten. Därefter följer ytterligare en checklista som behandlar hur planen påverkar de olika strategiskt viktiga miljöaspekterna som satts upp för den här miljökonsekvensbeskrivningen.

Checklistorna är utformade så att bedömningen består av:

- + positiv påverkan, bedöms påverkan bli liten sätts tecknet inom parantes
- negativ påverkan, bedöms påverkan bli liten sätts tecknet inom parantes
- +/- ingen påverkan
- + och - både positiv och negativ påverkan. Om något av tecknen bedöms ha en underordnad betydelse sätts det inom parantes.

Till dessa symboler följer en kommentar som förklarar bedömningen.

Miljömål	Översiktsplan	Nollalternativ	Kommentar
1 Begränsad klimatpåverkan	+	-	Planen anger att kommunen ska inrikta sig på att främja en övergång till långsiktigt hållbara energisystem, vilket är en tydlig markering för att kommunen vill satsa på en bättre effektivare och mindre klimatpåverkande energiförsörjning. Ådalsbanan/Botniabanen i samverkan med planens fokus att utveckla befintliga bebyggelseområden ger goda möjligheter att kunna utforma hållbara trafiklösningar och för att de transportpolitiska målen ska kunna uppfyllas.
2 Frisk luft	+	-	Planen anger även att kommunen ska sträva efter ett förbättrat och utökat gång- och cykelnät samt att fler åker kollektivt.
3 Bara naturlig försurning	+/-	+/-	Finns inget i planen som kan medföra varken positiv eller negativ påverkan på målet. Dock kan planen på sikt komma att få en positiv effekt vad gäller biltrafikens försurande inverkan.

Miljömål	Översiktsplan	Nollalternativ	Kommentar
4 Giftfri miljö	+	-	Planen medverkar till och underlättar för att förorenade områden undersöks och åtgärdas vid behov. Planen anger också ambitiösa målsättningar för avloppsvatten- och avfallshandling, allt för att inte ämnen från vårt avfall ska belasta miljön för kommande generationer.
5 Skyddande ozonskikt	+/-	+/-	Finns inget i planen som kan medföra varken positiv eller negativ påverkan på målet.
6 Säker strålmiljö	+/-	+/-	Finns inget i planen som kan medföra varken positiv eller negativ påverkan på målet.
7 Ingen övergödning	+ och (-)	+/-	Planen anger en viljeinriktning för en förbättring av reningen av avlopps- och spillvatten. Den anger även en viljeinriktning att bygga strandnära där det är lämpligt. Att bygga nära vatten kräver godkända avloppslösningar och behöver således inte vara negativt från ett övergödningssperspektiv. På lång sikt kan dock aktiviteter nära vatten komma att få en svagt gödande påverkan, och planens påverkan på målet bedöms således bli både positiv och negativ, även om det är troligt att de positiva effekterna kommer att överväga.
8 Levande sjöar och vattendrag	(+)	+/-	Planen pekar på det pågående arbetet med att skydda och återställa sjöar och vattendrag samt skydda värdefulla marina områden. Som allmän rekommendation stöder kommunen en ekologiskt, socialt och samhälls-ekonomiskt nyttjande av vattenresurserna. Planen tar också ett ställningstagande att medverka i vattenmyndighetens statusklassning av vatten samt åtgärdsplaner för att nå en god status på våra vattenområden. Sammantaget bedöms planen ha en något positiv inverkan på möjligheterna att kunna uppfylla miljömål 8.

Miljömål	Översiktsplan	Nollalternativ	Kommentar
9 Grundvatten av god kvalitet	+	+/-	Planen har en offensiv inställning till utveckling av vattenskyddsområden och medverkar därför till en säkring av grundvattnet på lång sikt. Planens "tätortsfokus" bör också på sikt medföra att andelen enskilda avloppsanläggningar kommer att minska, vilket är positivt för grundvattenresursen i stort.
10 Hav i balans samt levande kust och skärgård	+	+/-	Planen intar ett konstruktivt förhållningssätt till de olika riksintressen som inryms inom Höga Kusten. Kommunens ambition är därvid att få till stånd ändringar som ökar möjligheterna till utveckling inom Högakustenområdet. Att ge "det levande" större möjligheter inom området. Detta utan att bevarandebestämmelserna påverkas negativt, rekommendationerna i översiktsplanen tillgodoser fullt ut riksintressena för naturvård. Planen är även positiv till länsstyrelsens ambition att bilda naturreservat för Bråtan samt för länsstyrelsens BSPA-arbete. Kommunens vindkraftplan har inte pekat ut några vindkraftområden inom världsarvsområdet, vilket i praktiken omöjliggör byggande av vindkraft inom världsarvsområdet. Planen bedöms därför ha en positiv inverkan på miljömål 10.
11 Myllrande våtmarker	(+)	+/-	Planen innehåller ett generellt ställningstagande att värdefulla naturområden ska identifieras och tillvaratas för kommande generationer samt en rekommendation att användning av vattenresurser ska ske på ett ekologiskt, socialt och samhällsekonomiskt hållbart sätt. Sammantaget bedöms planen ha en något positiv inverkan på möjligheterna att kunna uppfylla miljömål 11.

Miljömål	Översiktsplan	Nollalternativ	Kommentar
12 Levande skogar	(+)	+/-	Planen säger att skogsbruksändamål bör prioriteras vid lov- och tillståndsärenden och att skogsmarken ska brukas så att fornlämningar inte skadas, samt att de areella näringarna ska verka för att skydda och bevara den biologiska mångfalden. I kapitel 4.8 framgår kommunens höga profil vad gäller friluftsliv och naturvärden. Skogsmarkens sociala värden blir därmed viktiga, bland annat ges riktlinjen att viktiga tätortsnära skogar ska identifieras och skyddas. I övrigt påverkar planen målet varken positivt eller negativt.
13. Ett rikt odlingslandskap	+	+/-	Planens riktlinjer stämmer väl överens med det regionala miljömålet och underlättar för det. Planen betonar även vikten av att jordbrukslandskapets kulturella värden ska värnas och utvecklas.
14 Geologisk mångfald	+/-	+/-	Planen ger inte några direkta riktlinjer för ett ökat skydd av den geologiska mångfalden. Dock anger planen att Världsarvet Höga Kusten är unikt och ska bevaras, det vill säga att de landhöjningsvärden arvet baseras på inte får skadas. Sammantaget bedöms planen ha en neutral till svagt positiv position i förhållande till miljömål 14.
15 God bebyggd miljö	+ och (-)	-	Planen kommer att ha både positiva och neutrala effekter på målet. Planen anger som allmänt ställningstagande att den fysiska planeringen ska bidra till att Kramfors kommun upplevs som en trygg och säker plats för alla, men det finns få konkreta riktlinjer för detta arbete. Däremot nämner planen en del riktlinjer vad gäller kommunikation och vikten av den tätortsnära naturen, vilket är positivt. <i>Fortsättning nästa sida...</i>

Miljömål	Översiktsplan	Nollalternativ	Kommentar
15 God bebyggd miljö	+ och (-)	-	<p><i>Fortsättning från föregående sida</i></p> <p>Kommunen har ett fungerande system för att hantera riskerna för radon i mark, vatten och byggmaterial. Den samlade bedömningen blir att vissa pusselbitar saknas och att planen därför bedöms ha en blandad påverkan på miljömål 15, men att plustecknet överväger starkt.</p>
16. Ett rikt växt- och djurliv	+	+/-	<p>Planen håller i sin helhet en bevarandelinje som får anses innebära en viss positiv påverkan på målet. Planen markerar turismens betydelse och framhåller att den ska bygga på ett hållbart nyttjande av natur- och kulturmiljöer.</p>

Checklista - samlad bedömning av planens konsekvenser

	Översiktsplan	Nollalternativ	Kommentar
NATURMILJÖ, KULTURMILJÖ OCH REKREATION			
Naturområden	+	+/-	Kommunens vilja är att bevara de naturområden som finns samt utveckla och stärka viktiga värdefulla områden. Ett tydligt ställningstagande är att ” den biologiska mångfalden ska bevaras och gärna stärkas.” Planen lyfter också frågan om den tätortsnära naturen, bland annat säger planen att ”barn och ungdomar bör ha tillgång till trygga och lätt-tillgängliga närnaturområden”.
Strandområden och strandskydd	+ / (-)	-	Ett tematiskt tillägg ska tas fram där nya möjliga områden för strandnära boende ska pekas ut. Kommunens vilja kommer fram bättre och de exploateringar som kommer att ske i strandnära lägen blir koncentrerade och riktade. Detta underlättar både för exploatörer och handläggare och åtgärderna kan genomföras med så liten miljöpåverkan som möjligt. Man kan förmoda att kommande strandskyddsplan kommer att underlätta för exploatering inom vissa utpekade områden medan skyddet, på grund av de nya strandskyddsbestämmelserna, kommer att öka inom huvuddelen av de strandnära områdena inom kommunen.
Friluftsliv	+	+/-	Kommunen vill utveckla Höga Kusten och Höga Kustenleden som destination för turism och friluftsliv, men anger också en lång rad offensiva ställningstaganden vad gäller friluftslivets utveckling inom hela kommunen. Bland annat föreslås 7 utvecklingsområden för turism och rekreation (kap 5.5). Ett speciellt fokus hålls på barn- och ungdomsperspektivet samt på behovet av närnaturområden. <i>Fortsättning nästa sida.</i>

Översiktsplan	Nollalternativ	Kommentar
NATURMILJÖ, KULTURMILJÖ OCH REKREATION		
Friluftsliv	+	+/-
		<p><i>Fortsättning från förra sidan.</i></p> <p>Planen förordar att en precisering görs av riksintresset för friluftsliv inom Högakustenområdet samt för Ångermanälven med närområde, det vill säga Ådalen, detta för att få ett mer aktuellt underlag för de kommande avvägningar som måste göras. Kommunen vill skydda Flogsta/Latbergområdet med avseende på rekreation och friluftsliv.</p>
Landskapsbild	+	+/-
		<p>Planens fokus på att förstärka befintliga bebyggelsestrukturer gynnar på sikt landskapsbild. Att kommunen planmässigt omöjliggör byggande av vindkraft i Högakustenområdet verkar åt samma håll. Planen stipulerar också att inom kulturlandskap ska särskilda krav ställas på tillkommande byggnaders anpassning till landskapsbild och lokal byggnadstradition.</p>
Värdefull historisk miljö	+	+/-
		<p>Planen markerar att kulturmiljövårdsprogrammet ska revideras vilket kommer att ta fram ett mer aktuellt material som underlag i olika frågor rörande kulturmiljön. Planen anger även riktlinjer, som stärker bevarandet av kulturmiljön, vid tillkomst av ny bebyggelse inom dessa områden.</p>

Översiktsplan	Nollalternativ	Kommentar
VATTENMILJÖ		
Dagvattenhantering	-	+/-
		<p>Planen anger att ny bebyggelse ska samlas och inte spridas ut. För dagvattenhanteringen kan detta komma att få negativa effekter. Ökad trafikmängd och mer hårdgjorda ytor minskar möjligheten till upptag av dagvatten i växtligheten. Viktigt att ta hänsyn till detta vid framtida exploateringar.</p>

	Översiktsplan	Nollalternativ	Kommentar
VATTENMILJÖ			
Vatten och avlopp	+/-	+/-	Planen förmedlar en god vilja genom några allmänt hållna ställningstaganden, men inget som får några påtagliga konsekvenser, varken positiva eller negativa.
Grundvatten och ytvatten	+	+/-	Planen medverkar till en säkring av grundvatten och grundvattenkvaliteter på lång sikt. Planen anger att det ska finnas ändamålsenliga vattenskyddsområden för alla kommunala vattentäkter, och även för de större enskilda vattentäkter som finns.

	Översiktsplan	Nollalternativ	Kommentar
BEBYGGD MILJÖ			
Kollektivtrafik	+	-	Kommunen vill anlägga fler pendlar-parkeringar, vilket kan bidra till att fler väljer kollektivtrafik. Planen gör också ett tydligt ställningstagande att miljöanpassade transportsätt, bland annat kollektivtrafik, ska prioriteras. Nollalternativet kommer på sikt att leda till en mer spridd bebyggelsestruktur, vilket kan komma att försämra möjligheterna för kollektivtrafiken jämfört med dagens situation.
Vägnät	+	+/-	Planen anger ett flertal ställningstaganden som markerar en vilja att ha ett väl fungerande vägnät inom kommunen (kap 4.6). Förslagen har ett fokus på att utveckla gång- och cykelvägar, bytespunkter för att stärka kollektivtrafiken, pendlarparkeringar, kopplingarna till järnväg och flyg med mera.
Näringsliv	+	+/-	Med planen visar kommunen en tydlig vilja att utveckla näringslivet. Detta kan ge väldigt positiva effekter på arbetslivet och hela kommunen.

	Översiktsplan	Nollalternativ	Kommentar
HÄLSA OCH SÄKERHET			
Trafikbuller	+ / (-)	+ / -	Planen rekommenderar att all ny bebyggelse inom störningsområde från flygplatsen, järnväg och större allmän väg ska föregås av en prövning visavi bullermålen.
Föroreningar	+	+ / -	Planen anger att markundersökningar ska utföras vid misstanke om förorenad mark när exploateringsintresse finns. Förorenade områden med riskklass 1 och 2 ska undersökas och lämpliga åtgärder ska vidtas vid behov.
Ras, erosion och översvämning	+ / -	+ / -	Planen hänvisar till den översiktliga kartering som finns från 2007, och anger som riktlinje att risken för ras, erosion och översvämning ska beaktas vid all planering och vid ansökningar om bygglov. Planen ger dock inga konkreta riktlinjer för hur det allmänna kunskapsunderlaget för riskvärderingen ska kunna förbättras, och planen blir därför relativt neutral/passiv i frågan.

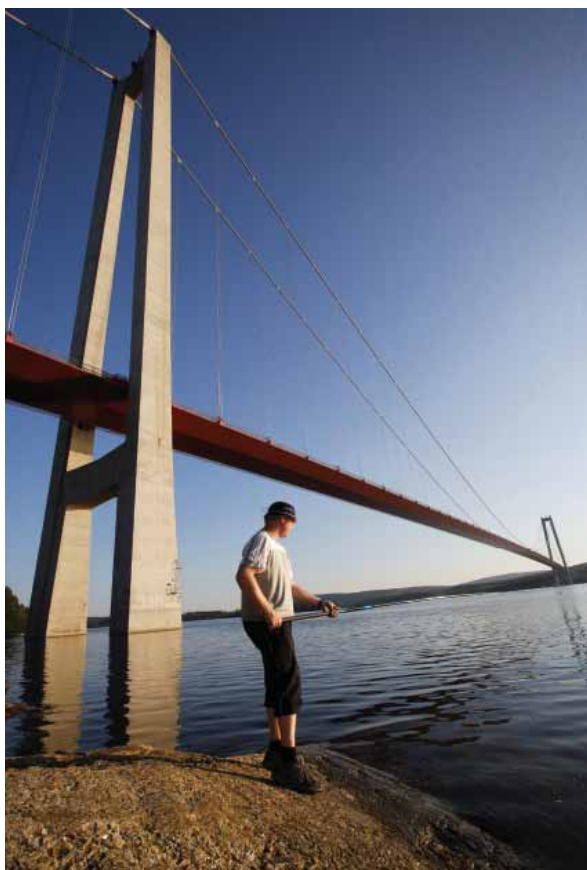
6.3 Hälsokonsekvensbedömning

Kramfors kommun ska vara en kommun där livsmiljön möjliggör att människor uppnår och bibehåller en god hälsa. Att ha invånare som är friska och kan vara i arbete är sannolikt en av de allra viktigaste förutsättningarna för att en kommun ska utvecklas.

Forskning visar att god hälsa i befolkningen leder till ekonomisk tillväxt medan en ekonomisk tillväxt inte lika tydligt leder till bättre hälsa. Därmed är det viktigt att inte enbart se folkhälsan som ett mål, utan även som ett medel för kommunens utveckling.

Hållbar utveckling och analys av sociala konsekvenser

Enligt regeringens strategi för hållbar utveckling ska alla politiska beslut ta hänsyn till sociala, miljömässiga och ekonomiska konsekvenser. Som definierats i kapitel 1 innebär social hållbarhet att bygga ett långsiktigt

stabil och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls.

Precis som miljömålen utgör basen för den ekologiska hållbarheten utgör folkhälsopolitikens elva målområden grunden för den sociala hållbarheten. För att föra in den sociala dimensionen av hållbar utveckling i kommunal planering kan en analys genomföras med hjälp av en så kallad hälsokonsekvensbeskrivning (HKB).

En analys av social hållbarhet av Kramfors översiktsplan innebär att systematiskt beskriva och bedöma hälsokonsekvenserna för olika befolkningsgrupper av planens innehåll. Utgångspunkt för bedömningen är de så kallade bestämningsfaktorerna för hälsa som utgörs av två perspektiv: faktorer i samhället och levnadsvanor. Hälsans bestämningsfaktorer ligger till grund för Sveriges elva folkhälsomål.

Folkhälsans målområden

- Delaktighet och inflytande i samhället
- Ekonomiska och sociala förutsättningar
- Barn och ungas uppväxtvillkor
- Hälsa i arbetslivet
- Miljöer och produkter
- Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård
- Skydd mot smittspridning
- Sexualitet och reproduktiv hälsa
- Fysisk aktivitet
- Matvanor och livsmedel
- Tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel

Att genomföra en social analys på ett övergripande beslutsunderlag som en översiktsplan är viktigt, men för att än tydligare visa på effekterna av planen på olika befolkningsgrupper bör den sociala analysen genomföras på åtgärdsnivå. Alltså där översiktsplanen övergår i handling.

Vad betyder översiktsplanen för folkhälsan?

Översiktsplanen är ett dokument som skapar förutsättningar för medborgarnas livsmiljö genom riktlinjer för till exempel hållbar utveckling, jämställdhet och tillgänglighet. Översiktsplanen skapar en viktig grund som Kramfors kommuns invånare lever i. Kvaliteten på livsmiljön kan mätas genom folkhälsan.

Strategiskt viktiga områden för folkhälsan som kan främjas av översiktsplanen

- Bostadsutbudet – för att motverka segregation ska planering och anläggning av nya bostäder och upprustning av befintliga planeras utifrån behov hos kommunens olika befolkningsgrupper och ske i samråd med boende.
- Trygga mötesplatser – för gemenskap vilket ökar delaktighet och inflytande.
- Kommunikationer – för att främja tillgång till utbildning, arbete och fritidssysselsättning.
- Gång och cykelvägar – att utveckla infrastruktur som stödjer fysisk aktivitet påverkar människor att exempelvis välja cykeln framför bilen.
- Grönområden – parker, natur i nära anslutning till bostadsområden skapar trivsel, välbefinnande och inbjuder naturligt till fysisk aktivitet.

Metod

En hälsokonsekvensbedömning/social analys har fem steg. Första steget var att bedöma behovet av att genomföra en social analys på översiktsplanen. Eftersom översiktsplanen har betydelse för folkhälsan ansågs det relevant att genomföra en hälsokonsekvensbedömning.

Efter denna bedömning planerades analysen (steg 2) genom att göra avgränsningar och antaganden inom prioriterade grupper, urval av folkhälsomål och tillhörande indikatorer. Själva analysen (steg 3) genomfördes med hjälp av en hälsomatrix, vilket möjliggör en systematisk genomgång av bestämningsfaktorernas betydelse för olika målgrupper. Slutatserna (steg 4) redovisas i slutet av detta kapitel. Uppföljning och utvärdering av utfallet (steg 5), som är det sista steget i en HKB, är i dagsläget inte aktuella.

Avgränsningar och antaganden

Den sociala analysen av Kramfors kommuns översiktsplan gäller kapitel 3 "Generella ställningstaganden". Analysen bygger på ett för översiktsplanen relevant urval av folkhälsopolitikens målområden och tillhörande indikatorer. Enligt HKB ska ett nollalternativ simuleras, men då det inte finns ett "icke-översiktsplansalternativ" används översiktsplanen som den referens ur vilken analysen hämtat fakta från.

Det är viktigt att påpeka att den analys av social hållbarhet som gjorts är genomgående kvalitativ. Analysen visar på de förutsättningar som finns för att medborgarnas hälsa kan påverkas till det bättre, sämre eller förbli oförändrade. Det finns inte möjlighet att påvisa storleksordningen av positiva respektive negativa effekter.

Val av befolkningsgrupper

Översiktsplanens generella ställningstaganden påverkar flera befolkningsgrupper. I analysen har barn, unga, unga vuxna, vuxna, äldre och funktionsnedsatta varit i fokus. Genus har beaktats.

Flickor och pojkar 0-15 år

Ungdomar och unga vuxna 16-25 år

Enligt Kramfors kommuns barn- och ungdomspolicy ska ett barn- och ungdomsperspektiv alltid genomsyra kommunens verksamhet. En god uppväxt speglas bland annat av säkerhet och trygghet i omgivande miljöer, tillgång till fritidsaktiviteter och en miljö som främjar fysisk aktivitet.

För denna grupp finns ett stort behov av ett väl fungerande utbildningssystem med grundskola samt tillgång till gymnasiala och eftergymnasiala utbildningar som matchas av omgivande arbetsmarknad. Barn och unga påverkas i större utsträckning än vuxna av luftföroreningar, buller och andra miljöfaktorer.

Kvinnor och män 26-65 år

Denna grupp omfattar en stor del av befolkningen och är den grupp som i störst utsträckning rör sig på arbetsmarknaden och drabbas hårt av ett utanförskap från densamma. Stödande miljöer för balans mellan arbete och fritid kan främjas genom lättillgängliga kommunikationer och närhet till grönområden, både via arbete och hemmiljö.

Kvinnor och män 66 år och äldre

Eventuella svårigheter att röra sig kräver närhet till grönområden för en möjlighet att ta sig ut. Äldre är en grupp med många olika behov och möjligheter att röra sig i samhället.

Närhet till service på landsbygden men också i stadsmiljön är en annan parameter, som är viktig för äldres hälsa, trygghet och möjlighet att leva ett självständigt liv.

Personer med olika typer av funktionsnedsättningar

Allt planarbete ska identifiera de processer som utgör ett hinder för personer med funktionsnedsättning som kan leda till brister i delaktighet och ojämlikhet, till exempel tillgänglighet i bostads-, trafik- och arbetsmiljö.

Val av målområden och tillhörande indikatorer

Översiktsplanens generella ställningstaganden har på flera vis påverkan på hälsoutvecklingen och påverkar eller påverkas därmed av ett flertal av folkhälsopolitikens målområden. Under respektive målområde har ett antal indikatorer valts utifrån relevans för översiktsplanens innehåll.

Beskrivningarna av dessa är, om inte annat anges, gjorda med stöd av Folkhälsoinstitutets checklista för val av målområden och indikatorer vid hälsokonsekvensbedömning.

Delaktighet och inflytande i samhället

Socialt deltagande

Hälsa formas i ett samspel mellan individuella förutsättningar och den omgivande sociala miljön. För att må bra finns behov av att känna delaktighet och möjlighet att påverka. Socialt deltagande som att medverka i föreningsliv, skriva insändare i tidningar, umgås med vänner eller familj är en form av socialt deltagande som ger förutsättning till att kunna förstå det samhälle vi lever i.

Fysisk tillgänglighet

Grundläggande förutsättning för delaktighet i samhället är tillgänglighet. Att kunna bestämma över sin tillvaro genom möjlig rörelsefrihet påverkar hälsan positivt och underlättar delaktighet.

Ekonomisk och social trygghet

Tillgång till utbildning

Utbildningsnivå är en avgörande faktor för hälsa och har ett starkt samband med människors levnadsvanor. Desto högre utbildning en person har desto bättre är den genomsnittliga hälsan. Detta är beroende av att utbildningsnivå avgör position på arbetsmarknad, vilket i sin tur påverkar tillgången till materiella resurser liksom risken att utsättas för fysiska och psykosociala riskfaktorer i arbetsmiljön.

Trygghet i närmiljön

Trygghet är ett grundläggande mänskligt behov och spelar stor roll för vårt välbefinnande. Det finns starka samband mellan trygghet och självskattad hälsa. En miljö som upplevs vara otrygg begränsar rörelsefriheten och minskar därmed möjligheten till rekreation och fysisk aktivitet. Även den psykiska hälsan påverkas av den stress det kan innebära att bo i ett otryggt område.

Tillgång till sysselsättning

Arbete är människors huvudsakliga källa till inkomst och försörjning. Att vara del av en arbetsplats påverkar delaktigheten i samhället samt relationerna till andra människor.

Trygga och goda uppväxtvillkor

Meningsfull fritid

Deltagande i olika aktiviteter på jämställda och jämlika villkor är en viktig del av en trygg uppväxt. Det är viktigt att barn och unga under sin uppväxt får utrymme för kreativitet och eget skapande.

Barns och ungas inflytande

Delaktighet och inflytande har stor betydelse för barns och ungas utveckling. Goda relationer till kamrater och lärare har inverkan på den psykiska hälsan. Utveckling av barns kompetens i skolan är hälsofrämjande. Att ha möjlighet att påverka och förändra ger ett större självförtroende och en känsla av att man som människa är värd något. Att vara delaktig ger också en känsla av att vara respekterad. Detta är viktigt under barn- och ungdomstiden.

Relation barn och föräldrar

Den mest betydande sociala resursen för barn och ungdomar är föräldrarna. Psykisk hälsa och en god familjesituation har starka samband. Ekonomiska villkor och föräldrars ansvar påverkar miljön i hemmet.

Ökad hälsa i arbetslivet

Balans arbetsliv/fritid ger tid för återhämtning

En viktig del för ett hälsosamt arbetsliv är möjligheten till nedvarvning och återhämtning mellan arbetspass. Arbetsplats med närhet till grönområde/rekreatiomsområde ger bättre förutsättningar för återhämtning.

Sunda och säkra miljöer och produkter

Exponering för buller

Buller kan ge psykologiska och fysiologiska stressrelaterade symptom, vilka påverkar det allmänna välbefinnandet. Buller från väg- och flygtrafik har visat sig öka risken för hjärt- och kärlsjukdom. Effekter av buller varierar beroende på var man exponeras. I till exempel hemmet störs sömn, vila och avkoppling samt möjligheten att uppfatta tal av buller.

Riskmiljöer

Risken att skadas finns i olika miljöer som berörs av denna plan, exempelvis trafik-, skol-, fritids- arbets- och bostadsmiljöer. Här kan olycksfall men också självtillfogade skador eller skador genom våldshandlingar uppstå.

Ökad fysisk aktivitet

Aktiv transport och tillgång till grönområden

Stödjande miljöer för aktiv transport förenklar valet för människor att naturligt vara fysiskt aktiva. Dessa miljöer kan innebära tillgång till allmänna kommunikationer, gång- och cykelbanor samt tillgång till grönområden.

Fysisk aktivitet påverkar den fysiska, mentala och sociala hälsan. För rekreation och fysisk aktivitet bör grönområden, lekplatser, idrottsplatser med mera finnas inom 5-10 minuters gångavstånd från bostaden eller arbetsplatsen. Grönområden bör finnas tillgängligt för alla

Samlad bedömning av det sociala perspektivet

Analysen av kapitel 3 "Generella ställningstaganden" (s 26-29) är positiv. Vid detaljplanering, projektering med mera bör en social analys genomföras för att förtydliga åtgärders konsekvenser för olika befolkningsgrupper.

Att behoven för att må väl ser olika ut hos olika befolkningsgrupper vet vi idag. Det är viktigt att kommunens arbete speglar diversitet för att undvika att omedvetet skapa en segregande livsmiljö.

Social analys hälsomatriser

Teckenförklaring för matriserna som presenteras på nästa uppslag

- + Förbättring för markerad befolkningsgrupp
- Försämring för markerad befolkningsgrupp
- 0 Oförändrat/marginell förändring för markerad befolkningsgrupp

Lämnas en ruta tom bedöms ställningstagandet inte ha någon påverkan på bestämningsfaktor/befolkningsgrupp.

6. Miljö - och hälsokonsekvenser

Mål för folkhälsan	Bestämningsskriterier för folkhälsan	Ställningstagande	Flickor/ pojkar 0-15 år	Ungdomar/ Unga vuxna 16-25 år	Kvinnor/ män 26-65 år	Kvinnor/ män 66 år och äldre	Personer med olika typer av funktionsned- sättningar
1. Delaktighet och inflytande	Socialt deltagande	Folkhälsa, trygghet, säkerhet	+	+	+	+	+
		Demokrati	+	+	+	+	+
		Miljömedvetenhet	+	+	+	+	+
		Boendemiljö	+	+	+	+	+
		Kommunikation	+	+	+	+	+
		Arbetsmarknad	+	+	+	0	+
2. Ekonomisk och social trygghet	Fysisk tillgänglighet	Folkhälsa, trygghet, säkerhet	+	+	+	+	+
		Demokrati	+	+	+	+	+
		Boendemiljö	+	+	+	+	+
		Kommunikation	+	+	+	+	+
	Tillgång till utbildning	Boendemiljö	+	+	+	+	+
		Kommunikation	+	+	+	+	+
		Arbetsmarknad	+	+	+	+	+
	Trygghet i närmiljö	Boendemiljö	0/+	0/+	0/+	0/+	0/+
		Kommunikation	0/+	0/+	0/+	0/+	0/+
	Tillgång till sysselsättning	Folkhälsa, trygghet, säkerhet	+	+	+	+	+
		Boendemiljö	+	+	+	+	+
		Kommunikation	+	+	+	+	+
Arbetsmarknad		+	+	+	+	+	

Mål för folkhälsan	Bestämningsfaktorer för folkhälsan	Ställningstagande	Flickor/ pojkar 0-15 år	Ungdomar/ Unga vuxna 16-25 år	Kvinnor/ män 26-65 år	Kvinnor/ män 66 år och äldre	Personer med olika typer av funktionsned- sättningar
3. Trygga och goda uppväxtvillkor	Meningsfull fritid	Folkhälsa, trygghet, säkerhet	+	+			+
		Demokrati	+	+			+
		Boendemiljö Kommunikation	+	+			+
3. Trygga och goda uppväxtvillkor	Barns och ungas inflytande	Folkhälsa, trygghet, säkerhet	+	+			+
		Demokrati	+	+			+
		Kommunikation	+	+			+
3. Trygga och goda uppväxtvillkor	Relation barn och föräldrar	Folkhälsa, trygghet, säkerhet	+	+	+		+
		Demokrati	+	+	+		+
		Boendemiljö	+	+	+		+
4. Ökad hälsa i arbetslivet	Balans arbetsliv/ privatliv ger tid för återhämtning	Folkhälsa, trygghet, säkerhet		+	+		+
		Demokrati		+	+		+
		Miljömessig hållbarhet		+	+		+
		Boendemiljö		+	+		+
		Kommunikation Arbetsmarknad		+	+		+
5. Sunda och säkra miljöer och produkter	Exponering för buller	Folkhälsa, trygghet, säkerhet	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-
		Miljömessig hållbarhet	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-
		Boendemiljö	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-
5. Sunda och säkra miljöer och produkter	Riskmiljöer	Boendemiljö	+och -	+och -	+och -	+och -	+ och -
		Kommunikation	+och -	+och -	+och -	+och -	+och -
		Arbetsmarknad	+och -	+och -	+och -	+och -	+och -
6. Ökad fysisk aktivitet	Stödande miljöer för aktiv transport och grönområden	Folkhälsa, trygghet, säkerhet	+	+	+	+	+
		Demokrati	+	+	+	+	+
		Miljömessig hållbarhet	0/+	+	+	+	+
		Boendemiljö	+	+	+	0/+	+
		Kommunikation Arbetsmarknad	0/+	+	+	+	+

7.0 GENOMFÖRANDE

7.1 Inledning

Översiktsplanen är vägledande för beslut gällande användningen av mark- och vattenområden. Översiktsplanen ska underlätta för kommunen och andra myndigheter vid beslut i enskilda ärenden som gäller planering, byggande och resurshushållning.

Översiktsplanen ska ligga till grund för detaljplanering och andra utredningar med sikte på ett konkret genomförande. Detta gäller även för planerade fördjupningar och tematiska tillägg till översiktsplanen. Framtaget material ska kunna användas vid en framtida översyn och revidering av översiktsplanen.

7.2 Genomförande

När översiktsplanen är antagen ska en årlig redovisning ske till kommunstyrelsen hur arbetet med att genomföra planens ställningstaganden och intentioner fortlöper. Kommunfullmäktige ska varje mandatperiod ta ställning till om översiktsplanen är aktuell.

För att komplettera och stärka översiktsplanen föreslås följande kommunala styrdokument:

- Fördjupad översiktsplan för Höga Kusten
- Fördjupad översiktsplan för Ådalen
- Tematiskt tillägg till översiktsplanen med tema strandskydd och strandnära boende, som inkluderar landsbygdsutveckling i strandnära läge, så kallade LIS-områden
- Revidera kulturmiljövårdsprogrammet
- En kustplan
- Riktlinjer för bostadsförsörjning
- Plan/riktlinjer för gång- och cykelnätet
- Plan/riktlinjer för närtaturområden vid skolor

BILAGA 1

Lista över naturmiljöer med områdes- skydd enligt miljöbalken kapitel 7

Löpnummer	Namn	Typ av områdesskydd
N1	Skuleskogen	Nationalpark, natura 2000
N2	Omneberget	Naturreservat, natura 2000
N3	Gnäggen	Naturreservat, natura 2000
N4	Svartnäsudden	Naturreservat, natura 2000
N5	Halsviksravinen	Naturreservat, natura 2000
N6	Sör-Lappmyran	Naturreservat, natura 2000
N7	Villmyran	Naturreservat, natura 2000
N8	Högbonden	Naturreservat, natura 2000
N9	Älgberget-Björnberget	Naturreservat, natura 2000
N10	Högekälstoppen	Naturreservat
N11	Icktjärn	Naturreservat
N12	Lidberget	Naturreservat
N13	Mjältön	Naturreservat
N14	Norrfällsviken	Naturreservat
N15	Högklinten	Naturreservat
N16	Rotsidan	Naturreservat
N17	Skuleberget	Naturreservat
N18	Storsand	Naturreservat
N19	Storön	Naturreservat
N20	Finn-Stenbittjärnsbäcken	Naturreservat
N21	Godgrubberget	Naturreservat
N22	Herrestaberget	Naturreservat
N23	Hugstmyrhöjden	Naturreservat
N24	Lidängen	Natura2000
N25	Grönviksflasen	Djur- och växtskyddsområde
N26	Långskärsklubben	Djur- och växtskyddsområde
N27	Skorporna	Djur- och växtskyddsområde
N28		Biotopskydd
N29		Biotopskydd
N30		Biotopskydd
N31		Biotopskydd
N32		Biotopskydd
N33		Biotopskydd
N34		Biotopskydd
N35		Biotopskydd
N36		Biotopskydd
N37		Biotopskydd
N38		Biotopskydd
N39		Biotopskydd
N40		Biotopskydd

Löpnummer	Namn	Typ av områdesskydd
N41		Biotopskydd
N42		Biotopskydd
N43		Biotopskydd
N44		Biotopskydd
N45		Biotopskydd
N46		Biotopskydd
N47		Biotopskydd
N48		Biotopskydd
N49		Biotopskydd
N50		Biotopskydd
N51		Biotopskydd
N52		Biotopskydd
N53		Biotopskydd
N54		Biotopskydd
N55		Biotopskydd
N56		Biotopskydd
N57		Biotopskydd
N58		Biotopskydd
N59		Biotopskydd
N60		Biotopskydd
N61		Biotopskydd

BILAGA 2

Lista över vattenskyddsområden enligt miljöbalken kapitel 7

Vs 1	Docksta
Vs 2	Möckelsjön (Invik)
Vs 3	Mjällom
Vs 4	Norrfällsviken
Vs 5	Nordingråvallen
Vs 6	Bönhamn
Vs 7	Bålsjön
Vs 8	Herrskog (formalia påbörjad för upphävande av skyddsområde)
Vs 9	Torrom
Vs 10	Nordvik
Vs 11	Nyadal
Vs 12	Ållsta (Kyrkdal)
Vs 13	Angsta
Vs 14	Sjöbysjön (Östby)

Granskningsyttrande över översiktsplan för Kramfors kommun

Bakgrund

Kramfors kommun har upprättat ett förslag till kommunomfattande översiktsplan. Översiktsplanen är utställd för granskning enligt 4 kapitlet 6 § plan- och bygglagen (1987:10). Länsstyrelsen yttrade sig 2010-04-20 över samrådsversionen av planförslaget.

En ny plan- och bygglag (2010:900) trädde i kraft 2 maj 2011 och plan- och bygglagen (1987:10) upphörde att gälla. Enligt övergångsbestämmelserna till den nya lagen ska äldre föreskrifter gälla för ärenden som har påbörjats före 2 maj 2011. Hänvisningar i yttrandet görs därför till den numer upphävda plan- och bygglagen 1987:10.

Enligt 4 kapitlet 9 § plan- och bygglagen ska länsstyrelsen under utställningstiden avge ett granskningsyttrande över översiktsplaneförslaget. Detta granskningsyttrande utgör statens samordnade syn på förslaget och ska ingå som en del i den blivande översiktsplanen.

Av yttrandet ska det framgå om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
2. förslaget kan medverka till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Sammanfattande synpunkter

Det är värdefullt att Kramfors kommun har tagit fram ett genomarbetat förslag till ny översiktsplan. I översiktsplanen finns en aktuell bild av kommunens mark- och vattenanvändningen med riktlinjer för framtida bebyggelseutveckling, ett underlag som ger en gemensam spelplan för både kommun, allmänhet och myndigheter.

Planhandlingarna har bearbetats i hög grad efter samrådet, bl.a. har förtydligande kapitel om riksintressen tillkommit och viktiga frågor som service kompletterats. Planhandlingarna har överlag blivit mer lättlästa och de geografiska fördjupningsområdena har lyfts ut för att senare bli separata fördjupningar av översiktsplanen för Höga kusten och Ådalen. Den genomförandedel som finns sist i översiktsplanen redogör på ett tydligt sätt för vilka fördjupningar som anses behövas för att utveckla översiktsplaneringen. Att den marina miljön fortfarande saknas i ställningstaganden kring framtida utveckling och bevarande är dock en brist.

Översiktsplanen är visionär och anger med generella ställningstaganden utgångspunkter för kommunens utveckling. Översiktsplanen ska också utgöra underlag för andra myndigheters beslut i tillståndsfrågor och överprövningar samt förmedla till medborgare och verksamhetsutövare vad som gäller för ett specifikt mark- och vattenområde. Planen innehåller också allmänna riktlinjer för mark- och vattenanvändning, men länsstyrelsen anser att översiktsplanens vägledande roll och rekommendationer avseende byggande och exploatering kan utvecklas. T.ex. bör riktlinjerna för hantering av exploatering vid förorenade områden förtydligas och rekommendationerna för föreslagna utrednings- och utvecklingsområden utvecklas för att utgöra ett gott stöd för kommande prövningar.

Kartmaterialet är en viktig del i granskningen av översiktsplanen, både för myndigheter och för allmänheten. Det är svårt att på den kommunomfattande kartan över bestämmelser och rekommendationer, vilken saknar textreferenser, bedöma hur de exploateringar som översiktsplanen föreslår förhåller sig till allmänna intressen. Granskningen av översiktsplanen, särskilt granskningen av föreslagna utrednings- och utvecklingsområden, försvåras också av att den webbkarta som översiktsplanen hänvisar till inte finns tillgänglig.

De föreslagna utrednings- och utvecklingsområdena anger en politisk ambition om var tillkommande verksamheter och boende är tilltänkt. Skillnaden mellan dessa båda benämningar är dock oklar. Benämningarna är också inkonsekventa (jämför utvecklingsområde för verksamheter i textdokumentet och utredningsområde för verksamheter på karta). Länsstyrelsen önskar ett förtydligande av vad som gäller för de olika områdesbenämningarna.

Kommunen har i sin översiktsplan tagit ställning till riksintressens utbredning och avgränsning. Generellt har länsstyrelsen utifrån redovisat underlag inte möjlighet att ta ställning till föreslagna förändringar. Tydligare motivering och konsekvensanalys behövs. Länsstyrelsen avser utifrån kommunens ställningstaganden fortsätta dialogen och tillsammans med kommunen se över om det finns skäl till ändring. Kommentarer till de specifika förslagen ges under respektive riksintresse.

De allmänna intressena och riksintressena är beskrivna med generella ställningstaganden för respektive ämne. Hur riksintressenas värden tillgodoses samt hur gällande miljökvalitetsnormer följs i samband med föreslagna utrednings- och utvecklingsområden redovisas dock inte, vilket försvårar granskningen av förslagets lämplighet.

Översiktsplanen ska fungera som en övergripande lämplighetsprövning av specifika markanvändningsförslag. Utrednings- och utvecklingsområdena saknar utöver analys av påverkan på riksintressen och miljökvalitetsnormer också redovisning av kommunens ställningstagande om markens lämplighet avseende krav på säkerhet och hälsa. T.ex. behöver lämplighet med hänsyn till översvämnings- ras- och skredrisker eller närhet till farligt godsled, bullrande verksamheter etc. översiktligt bedömas. Eftersom den övergripande lämplighetsprövningen inte är tydligt redovisad måste länsstyrelsen hänskjuta stor del av granskningen till kommande planprocesser.

Översiktsplanen innehåller inga områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Kommunen avser istället att göra ett tematiskt tillägg till översiktsplanen för (LIS-områden) och länsstyrelsen har därför ännu inte granskat översiktsplanen avseende förenlighet med 7 kap 18 e § första stycket miljöbalken.

Sammanfattningsvis ser länsstyrelsen fram emot en fortsatt dialog i samband med det fortsatta översiktsplanarbetet med bl.a. framtagande av LIS-områden och fördjupade översiktsplaner för Höga kusten och Ådalen. Där måste redovisningen av de föreslagna utrednings- och utvecklingsområden utvecklas med tydligare karta samt tydligare beskrivningar av hur dessa områden förhåller sig till allmänna intressen. Där kan också möjligheterna att tillgodose värdena i berörda riksintressen, hur miljökvalitetsnormer kommer att följas samt förslagets lämplighet med hänsyn till krav på säkerhet och hälsa bedömas.

Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden

Riksintressen

Länsstyrelsen framhåller i sitt tidigare yttrande behovet av en samlad bild av aktuella riksintressen med tillhörande beskrivningar. Översiktsplanen har också kompletterats med kartor till respektive riksintresse, tydligare beskrivningar och generella ställningstaganden till hur kommunen avser tillgodose riksintressena. Riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken, Höga kusten, ska enligt översiktsplanen tillgodoses genom en i huvudsak oförändrad markanvändning, ny bebyggelse ska som regel endast tillåtas som komplettering till befintlig bebyggelse och dessa ska anpassas till landskapsbilden. Ny bebyggelse ska kunna tillkomma inom föreslagna utvecklingsområden utan att det innebär skada på bevarandeintressena.

Riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken finns sammanställda och presenterade i översiktsplanen. Riksintressena anges tillgodoses genom rekommendationer i översiktsplanen (kap. 5, Bestämmelser och rekommendationer.) För de markområden som särskilt anges i kap. 5 finns också rekommendationer, men länsstyrelsen saknar tydlig redovisning av hur dessa områden sammanfaller med riksintressen och i så fall hur värdena i riksintressena ska tillgodoses. Rekommendationerna säger i flera fall att fortsatta utredningar krävs för att studera lämpligt

markutnyttjande, vilket innebär att prövningen mot berörda riksintressen och dess värden skjuts till senare skede.

Kommunen har i sin översiktsplan tagit ställning till riksintressens utbredning och avgränsning. Kommentarer till föreslagna förändringar ges under respektive riksintresse.

Höga kusten (4 kap miljöbalken)

Kustområdet och skärgården i Ångermanland, från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde, är i sin helhet riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken. Kommunen har i översiktsplanen en beskrivning av värdena i riksintresset och rekommendationer för hur värdena ska tillgodoses.

Kommunen anser att riksintresset ska begränsas till världsarvsområdet Höga kusten. Förslaget har tidigare diskuterats mellan kommunen och länsstyrelsen, med slutsatsen att en revidering av den tolkning av området som råder idag kräver tydliga motiv och utredningsunderlag, processade av berörda kommuner och myndigheter.

Översiktsplanen saknar dock motiv till förändringarna och en analys av konsekvenser av förslaget behöver tas fram. Länsstyrelsen har utifrån befintligt underlag inte möjlighet att ta ställning till föreslagen förändring. Kommunens ställningstagande om riksintresseförändringarna i översiktsplanen är dock en tydlig utgångspunkt till fortsatt dialog. Länsstyrelsen avser utifrån kommunens ställningstagande och det underlag som tagits fram i tidigare diskussioner fortsätta dialogen och med gemensamma insatser se över om det finns skäl till ändring.

Utredningsområde för energiproduktion avser vindkraft och ligger inom område Höga kusten, riksintresseområde enligt 4 kap. miljöbalken. Innan eventuell revidering av riksintressets omfattning får enligt miljöbalken inga tillståndspliktiga vindkraftverk uppföras inom detta område.

Rennäring (3 kap 5 § miljöbalken)

Kramfors kommun anser att riksintresset för rennäringen inte ska beröra kommunen och anger att riksintresset på grund av marginellt nyttjande inte föranleder några särskilda rekommendationer i översiktsplanen. Eventuella markanspråk får därför prövas mot värdena i riksintressen i kommande prövningar.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att riksintresset för rennäring i Jämtland och Västernorrland utpekades av Sametinget 2009. Områdena är av riksintresse enligt 3 kap. 5 § miljöbalken och således utpekade som viktiga områden för rennäringen. Enligt utpekandet sträcker sig kärnområde för Frostviken norras sameby in i Kramfors kommun.

Riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken är inte viktade mot andra allmänna intressen. De är heller inte, i jämförelse med 4 kap miljöbalken, riksintressen med kopplade rättsverkningar utan ska betraktas anspråk på markanvändningen som bekräftas först vid rättslig prövning, t.ex. detaljplaneläggning. Kommunen kan därför i översiktsplanen föreslå annan lämplig markanvändning och argumentera för att andra allmänna intressen bör prioriteras framför, i det här fallet, rennäringen. Länsstyrelsen efterfrågar en tydlig motivering till ställningstagandet för att översiktsplanen ska kunna utgöra ett bra underlag i kommande prövningar.

Friluftsliv och naturvård (3 kap 6 § miljöbalken)

Förslag till förändringar anges i översiktsplanen för riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt 3 kap. miljöbalken. Kommunen anser att riksintressena ska koncentreras till kärnområden i Höga kusten samt att en översyn och bearbetning av områdesgränser för riksintresse friluftsliv i Ångermanälven med närområde bör göras.

Som beskrevs tidigare är riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken anspråk på mark som bekräftas vid rättslig prövning. Områdesavgränsningarna anger en ungefärlig yta för de värden som riksintresset innehåller. I de fall ett befintligt riksintresseområde ändå anses inaktuellt, eller värdebeskrivningar behöver ändras, kan revideringar göras i nära samråd mellan kommun och stat. Sådana revideringar ska föregås av tydliga motiv och utredningsunderlag, processade av berörda kommuner och berörda myndigheter.

Vad gäller riksintresse friluftsliv har Naturvårdsverket fått i uppdrag av regeringen att göra en översyn av vilka områden som bedöms vara av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, särskilt med beaktande av de långsiktiga behoven av tätortsnära natur. I det uppdraget kan Kramfors kommuns önskemål om revidering av riksintresse friluftsliv diskuteras.

Kulturmiljö (3 kap 6 § miljöbalken)

Avsnittet om kulturmiljö är överlag välarbetat och riksintressen för kulturmiljövärden beskrivs. Beskrivning av hur värdena i riksintressena ska tillgodoses behöver dock utvecklas. För att ha ett användbart underlag inför prövningar inom områden för riksintresse kulturmiljö är det därför av stor vikt att det kommunala kulturmiljövårdsprogrammet revideras med tillhörande värdebeskrivningar.

Kommunikationer (3 kap 8 § miljöbalken)

År 2009-2010 gjorde Trafikverket en översyn av riksintressen för samtliga transportslag. Tidigare riksintressen ersattes genom beslut 2010-07-02 av nya riksintresseanspråk, med reviderat beslut 2010-11-17. Ytterligare ett beslut togs 2011-11-23, vilket är en uppdatering av status för anläggningar samt mindre korrigeringar. Trafikverket avser att göra uppdatering av status för riksintressena varje år samt en större översyn av riksintressen var fjärde år.

Enligt Trafikverkets senaste beslut är Ådalsbanan mellan Bollstabruk och Norr Nyland inte utpekad som riksintresse.

Föreslagna åtgärders eventuella påverkan på riksintresse sjöfart bedöms inte kunna göras utifrån översiktsplanens riktlinjer. Sjöfartsverket bör därför ges tillfälle till yttrande vid olika förändringar av mark- och vattenanvändningen. Se Sjöfartsverkets bifogade yttrande för specificering av tillfällen när samråd behövs.

Totalförsvaret (3 kap 9 § miljöbalken)

Försvarsmakten beslutade 2010-02-17 enligt förordningen om hushållning med mark- och vattenområden mm (1988:896) om områden av riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § miljöbalken (MB). Den 17 december 2010 översände Försvarsmakten en komplettering till beslutet från 2010-02-17 där samrådsområden för plan- och bygglovärenden som ska remitteras till Försvarsmakten redovisas.

Länsstyrelsen informerade via brev daterat 2011-04-19 kommunerna om Försvarsmaktens beslut.

I Kramfors kommun finns Härnön R70 – ett skjutområde till havs som utgör riksintresse för försvarets militära del. Riksintresset har ringa omgivningspåverkan, men bör införas i översiktsplanen. För utförligare beskrivning av riksintresse för försvaret, se bifogat yttrande från Försvarsmakten daterat 2012-06-25.

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen ser positivt på kommunens omvärldsbevakning och analys av sin roll i regionen. Översiktsplanen anger en god ambition för regional utveckling och mellankommunal samverkan och ligger i linje med den regionala utvecklingsstrategin.

Kommunen lyfter särskilt sin del i det förbättrade kommunikationssystem man förväntar sig att Botniabanan kommer att innebära. Utvecklingen av miljöerna i anslutning till järnvägsstationer och flygplatsen Höga kusten Airport är en tydlig inriktning från kommunen som möjliggör bättre regional samverkan och förstörade arbetsmarknadsregioner. Även ambitioner att utveckla friluftsliv och turism i Höga kusten tillsammans med Örnsköldsvik samt gemensamma ställningstaganden kring områdesskydd som berör flera kommuner har lyfts i översiktsplanen.

Miljökvalitetsnormer

Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen avser att följa gällande miljökvalitetsnormer. Översiktsplanen saknar beskrivning av gällande normer och länsstyrelsen efterfrågar en kommunal inriktning kring hur man avser följa gällande normer för främst vatten.

Vatten

Vattenmyndigheten Bottenviken har fastställt miljökvalitetsnormer (MKN) för yt- och grundvattenförekomster. MKN för vatten bestämmer vilken miljökvalitet som ska uppnås och behållas. Syftet med normerna är med andra ord att åstadkomma en förbättring av miljökvaliteten och samtidigt undvika försämring. Översiktsplanen bedöms av kommunen inte komma att påverka miljökvalitetsnormer för vatten, varken positivt eller negativt. Kommunen säger också att man ska medverka i vattenmyndighetens fortsatta arbete med statusklassning av vatten. Länsstyrelsen ser positivt på kommunens ställningstagande, men påpekar att översiktsplanen ska pröva hur föreslagen markanvändning kan bidra till att uppnå eller bibehålla miljökvaliteten i vattenförekomsterna. Då översiktsplanen saknar redovisning av hur dess förslag kan komma att påverka MKN för vatten, kan länsstyrelsen inte bedöma om översiktsplanen kan innebära att miljökvalitetsnormer för vatten inte följs.

Länsstyrelsen har tagit fram en vägledning för arbete med miljökvalitetsnormer för vatten i fysisk planering. Skriften finns att hämta från länsstyrelsens publikationer på <http://www.lanssstyrelsen.se/vasternorrland>

Luft

Kommunens ambition är att miljö kvalitetsnormerna för luft ska följas. Mätningar på utomhusluft görs och kommer att fortsätta, men kommunen har idag inga problem att följa miljö kvalitetsnormerna för luft. Som upplysning kan sägas att PM 10 är små partiklar. Utöver det görs mätningar på bensen och kvävedioxid.

Hälsa, säkerhet och risker för olyckor, översvämning och erosion

Översiktsplanen ska redovisa att föreslagen markanvändning inte blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Ämnesområdet behandlas främst under kapitlen Miljö, säkerhet och beredskap samt Teknisk försörjning med generella ställningstaganden.

Vattenskyddsområden och vattenförsörjning

Länsstyrelsen noterar att kommunen anger att det ska finnas ändamålsenliga vattenskyddsområden för alla kommunens vattentäkter och även för större enskilda vattentäkter. Ställningstagandet är värdefullt och länsstyrelsen utgår från att "ändamålsenliga" vattenskyddsområden innebär geohydrologiskt avgränsade skyddsområden med föreskrifter som lever upp till miljöbalken, vattenförvaltningsförordningen och miljö kvalitetsmålen.

Kommunens vattenskyddsområden kan med fördel redovisas i bilaga 1, Lista över naturmiljöer med områdesskydd enligt miljöbalken kapitel 7.

Länsstyrelsen anser att kommunen tydligare bör beskriva hur vattenförsörjningen ska säkras på lång sikt. Såväl länsstyrelsen som SGU har i tidigare yttranden rekommenderat kommunen att redovisa den samlade bilden av tillgängliga vattenresurser (yt- och grundvattenförekomster) inom kommunen, i form av en vattenförsörjningsplan. Vattenförsörjningsplanen bör ha som fokus att identifiera och beskriva vattenresurserna och de framtida behoven. Länsstyrelsen bedömer att såväl plan- och bygglagen som vattenförvaltningens åtgärdsprogram kräver att kommunen ska beskriva hur vattenförsörjningen ska säkras på lång sikt.

Risk för ras, skred, översvämning och erosion

Det är positivt att det finns ställningstaganden kring översvämning-, ras- och skredrisker vid planering. En samlad redovisning av geotekniska riskfaktorer bör dock inarbetas i översiktsplanen och riktlinjerna för markanvändningen utifrån utredningar avseende ras, skred och översvämning bör förtydligas. Det är direkt olämpligt att placera exempelvis samhällsviktig verksamhet i områden som kan översvämmas eller har identifierats som ras- och skredriskbenäget. En värdering av områdenas lämplighet med utgångspunkt från livslängd och värde av bebyggelse, anläggningar etc. bör vägas in. Föreslagna utrednings- och verksamhetsområden har heller inte redovisats i förhållande till tillgängliga analyser och utredningar inom området, varpå den prövningen måste göras i senare skede.

Observera att MSB:s översiktliga kartering av stabilitetsförhållandena, som hänvisas till i översiktsplanen, är begränsad till områden som vid utredningstillfället var bebyggda. Det kan alltså finnas andra områden med förutsättningar för skred.

I översiktsplanen är fokus på översvämningar i och kring Ångermanälven. Det kan vara av värde att även lyfta fram andra vattendrag i kommunen som kan översvämmas och hota bebyggelse.

Förutom risken för ras och skred bör risken för erosion beaktas. Klimatförändringen indikerar att ökad nederbörd förväntas leda till mer extrema nederbördsperioder med förhöjda nivåer i sjöar och vattendrag. Detta kan öka risken för översvämning, erosion och skred, vilket särskilt bör värderas vid översiktlig planering. Noteras bör att SGI tagit fram översiktliga kartor över erosionsförhållanden. I Kramfors kommun har såväl kusträckan som Ångermanälvens stränder inventeras. Kartorna finns att hämta på www.swedgeo.se under fliken Myndighetsstöd/stranderosion.

Farligt gods

Kommunen avser att använda länsstyrelsens riskpolicy "Riskhantering i detaljplaneprocessen- riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods". Det innebär att föreskriven riskhanteringsprocess ska beaktas i framtagandet av detaljplaner inom 150 meters avstånd från en farligt godsled. Det bör även framgå i planen hur man vill förhålla sig till bebyggelse i närheten av stationär verksamhet där farliga ämnen hanteras. Detta kan exempelvis handla om bensinstationer eller farlig verksamhet enligt LSO kap 2 § 4.

Kommunens ställningstagande är att farligt gods i så stor utsträckning som möjligt ska styras till Stambanan. Länsstyrelsen konstaterar att Ådalsbanan är av riksintresse och ingår i TEN-T och det strategiska godsstråket. Farligt gods kommer därmed att transporteras även på Ådalsbanan.

Förorenad mark

Översiktsplanen beskriver kommunens problematik med förorenade områden och ger en översiktlig bild över de områden som är påverkade. Eftersom webbkarta inte har funnits tillgänglig har potentiellt förorenade områden inte redovisats. Lämpligheten för föreslagna utvecklingsområden har heller inte redovisats utifrån föroreningsrisk. För att säkerställa att mark är lämpad för bebyggelse eller åtgärder måste denna granskning därför göras i senare prövning.

Riktlinjen "Markområden som kan vara förorenade måste undersökas och om så behövs saneras före exploatering" bör förtydligas. Länsstyrelsen anser att den bör omfatta alla riskklasser och att undersökningar ska genomföras innan antagande av detaljplan för att säkerställa markens lämplighet för byggande.

Buller

I översiktsplanen gör kommunen ställningstagandet att riktvärden för buller och vibrationer ej bör överskridas för befintlig bebyggelse och vid planering av ny bebyggelse. Möjligheterna att följa detta i de i översiktsplanen föreslagna områdena för nya detaljplaner och utrednings- och utvecklingsområden framgår inte. För att underlätta framtida prövningar kan verksamheters och industriers miljötillstånd kompletteras med riktlinjer i översiktsplanen för markanvändning intill bullriga miljöer samt för utformning av influensområden kring bullriga verksamheter.

Område för landsbygdsutveckling i strandnära läge

Kommunen avser att göra ett tematiskt tillägg till översiktsplanen för landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen (LIS-områden). Länsstyrelsen har därför inte granskat översiktsplanen avseende förenlighet med 7 kap 18 e § första stycket miljöbalken. Att översiktsplanen kompletteras med LIS-områden är nödvändigt för att kunna möjliggöra användandet av ytterligare särskilda skäl för strandskyddsdispens. Planering för LIS-områden kan också innebära förbättrad kunskap om strandområden och potentiella utvecklingsområden för t.ex. turismsatsningar.

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Översiktsplanen innehåller en samlad miljöbedömning med kortfattad beskrivning av konsekvenserna på miljö kvalitetsmålen och specifika värden. Länsstyrelsen anser att en sakkunnig bedömning behöver göras i MKB:n över vilka konsekvenser de föreslagna utvecklingsområdena får när det gäller påverkan på riksintressen, miljö kvalitetsnormer för vatten och risken för naturolyckor. Denna ska ligga till grund för kommunens beslut om vilka mark- och vattenområden som bör utvecklas.

Hälsokonsekvensbedömningen är ett bra initiativ som tydligt markerar kommunens ambition att erbjuda en god livsmiljö och god folkhälsa. Att konsekvensbedömningen identifierar strategiskt viktiga områden för folkhälsan som kan främjas av översiktsplanen anger vilka aspekter som är viktiga för kommunens samhällsplanering.

Övriga synpunkter**Gällande områdesskydd som föreslås upphävas**

I översiktsplanen hänvisas till en framställan från Kramfors kommun till länsstyrelsen om upphävande av beslut om bildande av naturvårdsområde för områden i Nordingrå socken från 1983. Det tidigare naturvårdsområdet betraktas nu som naturreservat enligt 7 kap. miljöbalken och Kramfors kommun föreslår att områdesskyddet ska upphävas.

Länsstyrelsen och Kramfors kommun har påbörjat ett arbete om upphävande av naturvårdsområdet. Bl.a. företogs en studieresa våren 2009 till det aktuella området. I överläggningarna har det bedömts att riktlinjer och rekommendationer för aktuella områden, samt vid behov inrättande av områdesbestämmelser, ska inarbetas i den kommande översiktsplanen för att möjliggöra ett upphävande. Kommunen har också i en skrivelse 2009-02-16 angivit förslag till åtgärder som ska säkerställa skydd för värdena beträffande kulturlandskap, strandområden och fiskelägen och liknande speciella miljö. Dessa skall enligt skrivelsen införas i översiktsplanen.

De riktlinjer som generellt föreslås för riksintressen i Höga kusten kan inte anses utgöra sådana riktlinjer och länsstyrelsen emotser därför vidare diskussion om i arbetet med kommande fördjupning av översiktsplanen för Höga kusten.

Kramfors kommun anser även att förordnanden om landskapsbildsskydd för två mindre områden öster om Skuleberget samt ett större område runt Skuleskogen och längs Mjältösundet mot Fanön, meddelade av länsstyrelsen 1969-02-26 respektive 1974-12-20 enligt 19 § naturvårdslagen i dess äldre betydelse, ska upphävas. Motiv till upphävandet måste utvecklas och eventuellt behov av annat skydd för området analyseras.

Boende och bostadsförsörjning

Översiktsplanen ska redovisa kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Länsstyrelsen anser att det saknas redovisning av behov av eller planer på insatser i befintliga bostadsområden.

Energi och klimat

Planläggning ska enligt plan- och bygglagen bl.a. ske med hänsyn till klimataspekter samt främja en långsiktigt god hushållning med energi och råvaror. Fysisk planering är också ett viktigt verktyg för att nå de nationella miljömålen med begränsad klimatpåverkan. Föreslagna utredningsområden i översiktsplanen bör redovisas utifrån klimatpåverkan eller behandlas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Beslut i ärendet har fattats av tf. landshövding Mikael Norberg efter föredragande av planhandläggare Stina Pettersson. I ärendet har också företrädare för sakområde service, skydd mot olyckor och krisberedskap, naturvård, kulturmiljö, miljö, jämställdhet och samhällsplanering deltagit.

Mikael Norberg

Stina Pettersson
Enheten för samhällsplanering
Telefon 0611-34 92 05

Bilagor:

Sjöfartsverkets yttrande 2012-06-19

Försvarsmaktens yttrande 2012-06-25

Kopia till:

Trafikverket diariet.harnos.ext@trafikverket.se

Havs- och vattenmyndigheten; havochvatten@havochvatten.se

Statens geotekniska institut; sgi@swedgeo.se

Sjöfartsverket; sjofartsverket@sjofartsverket.se

Försvarsmakten, exp-hkv@mil.se

Skogsstyrelsen; skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

Trafikverket – Region Mitt
Box 186
871 24 Härnösand

Yttrande över remiss - Översiktsplan för Kramfors kommun, utställning

Inledning

Sjöfartsverket har ansvar för tillgänglighet, framkomlighet och säkerhet i svenska farleder och farvatten. Sjöfartsverket arbetar dessutom för hög transportkvalitet, god miljö, regional utveckling och ett jämställt transportsystem.

I Sjöfartsverkets uppdrag ingår att bevaka sjöfartens transportleder och hamnterminaler inklusive dess anslutningar till landbaserad infrastruktur.

Bakgrund

Trafikverket fattade i november 2010 beslut om riksintressen för trafikslagets anläggningar. Detta innebär att Sjöfartsverkets tidigare utpekade riksintressen ersätts med nya riksintresseanspråk. Beslut med tillhörande PM och tabeller över anläggningar av riksintresse finns på Trafikverkets hemsida, <http://www.trafikverket.se/Foretag/Planera-och-utreda/Samhallsplanering/Riksintressen//>.

Av utpekandet framgår att sträckningen av allmän farled 661A, 663 och 670 med tillhörande sjösäkerhetsanordningar (SSA) är utpekade som riksintressen för sjöfarten. I planarbetet skall hänsyn tas så att planerade åtgärder inte försämrar sjöfartens framkomlighet, tillgänglighet eller säkerhet.

Synpunkter

Sjöfartsverket har yttrat sig angående översiktsplan för Kramfors kommun samt dess tematiska tillägg för vindkraft och vidhåller vad som tidigare förts

fram i skrivelser till Länsstyrelsen Västernorrland, daterade 2010-03-08, 2011-03-17 och 2011-07-11. I samband med utställning av översiktsplanen framför Sjöfartsverket följande:

Sjöfartsverket anser att utvisade planer inte är så detaljerade eller konkreta som önskvärt är för att kunna avge ett reservationslöst yttrande om eventuell påverkan för sjöfarten. Följande planområde ska därför samrådats med Sjöfartsverket när planerna bearbetats ytterligare och konkretiserats:

- Eventuella etableringar av småbåtshamnar, båtplatser, bryggor, kajer eller andra vattenanläggningar
- Vatten- och strandnära anläggningar samt bostads- och övriga bebyggelser
- Inrättande eller utvidgning av natur- eller vattenskyddsområde och vattenskyddsföreskrifter, restriktioner etc.
- Inrättande eller utvidgning av naturreservat i strandnära- eller vattenområde
- Planer som innebär ändring av befintlig strand- eller kajlinje
- Sjöförlagda kablar, VA- eller andra ledningar inklusive åtgärder för befintliga ledningar
- Vindkraftsetableringar i vatten eller strandnära läge på land

För att kunna avge ett reservationslöst yttrande om eventuell påverkan för sjöfarten bör planerade åtgärder i senare samråd redovisas i en detaljerad sjökortsbild eller i shape-format för att relationen till sjöfartsstråk, farleder, kajer och sjösäkerhetsanordningar tydligt skall framgå.

Vid planering av fasta belysningspunkter i planområdet ska hänsyn tas så att dessa inte bländar sjöfarande eller påverkar funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för sjöfartens säkra navigation. Detta gäller även arbetsbelysning under anläggningsfasen.

När planerade anläggningar eller byggnationer färdigställts ska dess koordinater geodetiskt bestämmas och rapporteras till ntm.baltico@sjofartsverket.se (Ufs-redaktionen) för införande i sjökort.

Även andra förändringar av information som anges i sjökort, exempelvis strandlinje eller bottenpografi, ska positionsbestämmas eller sjömätas enligt sjömättningsstandard SRS 44 och rapporteras.

Datum
2012-06-19Vår beteckning
10-01357-17

I det fall sjömätningar utförts i området skall resultatet av dessa rapporteras till Sjöfartsverket, 601 78 Norrköping, för uppdatering av djupdatabas och sjökort.

Yttrande

Sjöfartsverket har utöver ovan anförda synpunkter inget att erinra mot rubricerat planförslag för det aktuella området men förutsätter att samråd kommer att ske med Sjöfartsverket angående utveckling av planområdena, när planerna bearbetats och konkretiserats.

I handläggningen av detta ärende, som avgjorts av chefen för Enheten för infrastruktur Marielle Svan har regionkoordinator för Region nord Mikael Pesula och nautiske handläggaren vid Infrastrukturenheten Tomasz Krzyński deltagit, den sistnämnde föredragande.

Marielle Svan
Tomasz Krzyński

Kopia till:

Länsstyrelsen Västernorrland
Enheten för samhällsplanering

871 86 Härnösand

Ert tjänsteställe, handläggare
Länsstyrelsen Västernorrland, Stina Pettersson

Ert datum
2012-05-21

Er beteckning (kommunens)
-

Vårt tjänsteställe, handläggare
PROD INFRA Jakob Gille 08-7887806
jakob.gille@mil.se

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning
(13 920: 20506)

Yttrande över Utställning av Kramfors översiktsplan 2012, Kramfors kommun, Västernorrlands län

Riksintresset för totalförsvarets militära del

Försvarsmakten önskar förtydliga riksintresseredovisningen gällande riksintresset för totalförsvarets militära del. En mer utvecklad text om riksintresset bör införas i plandokumentet Ett förslag följer nedan:

Riksintresset för totalförsvarets militära del

Riksintresset för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintresset.

I Kramfors kommun finns Härnön R70 -ett skjutområde till havs som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Riksintresset har en ringa omgivningspåverkan.

I övrigt finns inga riksintressen som kan redovisas öppet. Inom kommunen kan riksintresset framför allt påverkas av uppförande av höga byggnadsobjekt som master och vindkraftverk. Därför bör Försvarsmakten kontaktas i tidigt skede i sådana plan- och bygglovärenden. Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 m utanför tätort och högre än 45 m inom sammanhållen bebyggelse. Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt måste skickas på remiss till Försvarsmakten. Informationen används också som förberedelse för införandet av höga objekt i landets flyghinderdatabas"

Beslut om detta yttrande har fattats av överstelöjtnant Per Sohl.
I den slutliga beredningen har arkitekt Jakob Gille varit föredragande.

Per Sohl
Tj.f. Chef Produktionsledningens Infrastrukturavdelning

Jakob Gille

(JG)

Postadress
Högkvarteret
107 85 Stockholm

Besöksadress
Lidingövägen 24

Telefon
08-788 75 00

Telefax
08-788 77 78

E-post, Internet
exp-hkv@mil.se
www.forsvarsmakten.se/hkv

Sändlista

Länsstyrelsen Västernorrlands län
Kopia

vasternorrland@lansstyrelsen.se
stina.pettersson@lansstyrelsen.se

För kännedom

Kramfors kommun

kramfors.kommun@kramfors.se

För kännedom inom HKV
PROD INFRA

BILAGA 4 Antagande kommunfullmäktige

**Kramfors
kommun**

Kommunfullmäktige

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Datum
2013-04-29

Sida
10(29)

§ 31

Dnr KS 2013/78

Utlåtande efter utställning och förslag till antagande, översiktsplan för Kramfors kommun

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar följande

1. Anta förslag till översiktsplan enligt 3 kap § 19 plan- och bygglagen.
2. Besluta att följande planer, tematiska tillägg och program fortsätter att gälla:
 - Vindkraft i Kramfors, tematiskt tillägg till översiktsplan, antaget 2011-11-21.
 - Fördjupning av översiktsplanen för delen Bollstabruk-Norra Nyland ny sträckning för Ådalsbanan, antagen 2004-02-23.
 - Områdesplan för Kramfors-Frånö, antagen 1988-11-28.
 - Miljöprogram för Kramfors centrum centrumplan, antaget 1988-11-28
 - Kulturmiljövårdsprogram för Kramfors kommun, antaget 1990-11-26.

Reservation

Annika Östman (C) reserverar sig mot beslutet i förmån för sitt yrkande.

Ärendet

Översiktsplan

Förslag till översiktsplan för Kramfors kommun har varit utställt enligt 3 kap § 12 plan- och bygglagen. I utlåtandet sammanfattas inkomna yttranden med tillväxtavdelningens kommentarer och förslag till ändringar. Inkomna yttranden har inte föranlett några väsentliga förändringar av planförslaget.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Kommunfullmäktige

Utgångspunkten för planförslaget är att Kramfors kommun ligger centralt placerat i ett av Norrlands befolkningstätaste områden. Botniabanan tillsammans med Ådalsbanan innebär nya möjligheter till utveckling.

Städer, orter och kommuner är en del av en större helhet - ett expanderande arbetsmarknadsområde i Mellannorrland. För att ta tillvara denna möjlighet bör planeringshorisonten vidgas så att det totala regionala utbudet görs tillgängligt för så många som möjligt.

Kramfors kommun har goda förutsättningar att utvecklas till en trivsamt plats centralt belägen i en ny och spännande region. Med andra ord: "ett bra kvarter i den stora staden". På motsvarande sätt ska kommunens landsbygd och samhällen kunna utvecklas utifrån sina premisser för att bli trivsamma kvarter inom en större helhet.

Tematiskt tillägg vindkraft och fördjupad översiktsplan Kramfors stad

Kommunfullmäktige antog 2011 ett tillägg till översiktsplanen med temat vindkraft. Tillägget innehåller sex områden som bedöms ha bäst förutsättningar för vindkraft samt ett utredningsområde.

Under hösten/vintern 2012 aktualiserades frågan om vindkraft i Finnmarken. Detta i samband med att tillståndsprövningen påbörjades gällande etablering av vindkraft på Granåsen och Vitberget. Båda dessa områden finns med bland de sex områden i vindkraftsplanen som bedöms ha bäst förutsättningar för vindkraft i kommunen.

Kramfors kommun har mottaget och besvarat skrivelser, synpunkter och frågor samt medverkat vid informationsmöten gällande vindkraftsplanerna i Finnmarken.

Idag är vindkraftverken högre och står längre ifrån varandra, vilket innebär att det krävs färre verk för samma elproduktion. Utvecklingen mot större vindkraftverk fortsätter. Detta innebär ändrade förutsättningar samtidigt som andra motstående intressen kan ha förändrats sedan antagandet av tillägget för vindkraft 2011. Tillägget bör därmed ses över.

Gällande områdesplan och miljöprogram för Kramfors stad är från 1988. Idag är Kramfors en stad i förändring. Järnvägen och resecentrum har gett nya möjligheter till resande och arbetspendling, vilket ger förutsättningar för utveckling av stationsnära bebyggelse. Staden har fått nya etableringar och fler är på gång. Satsningar har skett längs med Kramforsån och en upprustning av torget och idrottsplatsen är under planering. För att ta tillvara dessa nya möjligheter behövs en fördjupad översiktsplan för Kramfors stad.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Kommunfullmäktige

Yttranden

Annika Östman (C), Michael Steger (M), Rolf Andersson (MP) och Micael Melander (S) yttrar sig i ärendet.

Yrkanden

Micael Melander (S) och Rolf Andersson (MP) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Annika Östman (C) lämnar följande skriftliga yrkande:

Att lägga till under rubriken Tjänstesektor på sid 83, lägger till i stycket ang. hemtjänst och äldreboenden, lägger till att det även finns hemtjänstgrupper i Docksta, Nordingrå och Lugnvik.

Propositionsordning

Ordförande meddelar att det finns två förslag till beslut, kommunstyrelsens förslag och Annika Östmans (C) yrkande, som kommer ställas mot varandra. Propositionsordningen godkänns. Efter ställd proposition finns ordförande att kommunfullmäktige beslutat i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

Beslutsunderlag

Sammanställning av inkomna yttranden och kommentarer (utlåtande)
Förslag till översiktsplan för Kramfors kommun
Karta översiktsplan (bestämmelser och rekommendationer)
Tjänsteskrivelse, Andreas Gylling

Skickas till

Kommunledningsförvaltningen
Miljö- och byggförvaltningen
BAS-förvaltningen
BKU-förvaltningen
Länsstyrelsen Västernorrland

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Datum
2013-04-29

Kommunfullmäktige

Plats och tid	Folkets Hus och Park, Tid 17.00-18.30	
Beslutande	Ledamöter Se sida 2.	Tjänstgörande ersättare Se sida 2. Närvarande ersättare Se sida 2.

Övriga närvarande

Jenny Gardtman, kommunsekreterare
Anders Gylling, utvecklingssekreterare
Stefan Billström, ekonomichef
Allmänhet
Media

Justerare

Katariina Haukirauma (S), Maria Thunberg (V) och Clyde Lindström (C)

Justerings plats och tid

Förvaltningsbiblioteket, kommunhuset den 6 maj kl.15.00

Underskrifter

Sekreterare Paragrafer §§ 26--45
Jenny Gardtman

Ordförande
Rainor Melander (S)

Justerare
Katariina Haukirauma (S) Maria Thunberg (V) Clyde Lindström (C)

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organ Kommunfullmäktige

Sammanträdesdatum 2013-04-29

Datum då anslaget sätts upp 2013-05-07 Datum då anslaget tas ned 2013-05-29

Förvaringsplats för protokollet Kommunledningsavdelningen Sista datum för överklagande 2013-05-29

Underskrift
Ellen Jansson

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

BILAGA 5 Förteckning över fotografierna

Sida	Beskrivning	Fotots ägare
9	Berghamn	Kramfors kommun
10	Dannero travbana	Kramfors kommun
10	Boulebana i Kramfors	Kramfors kommun
10	Rövarbyn i Docksta	Kramfors kommun
10	Torghandel i Kramfors	Kramfors kommun
11	Dokument	Kramfors kommun
12	Höglosmen	Oskar Norrgrann
13	Barnen och unga i centrum	Marie Näslund
15	Boendemiljö	Kramfors kommun
16	Kul i sanden på Hörsång	Kramfors kommun
17	Symboler för manligt och kvinnligt	Stockphotomedia
18	Högakustenbron.	Pelle Nordlander/Kramfors Turism
19	Två vackra broar, Sandöbron och Högakustenbron	Kramfors kommun
20	Styresholmsspelen	Kramfors Turism
20	Lastning i Industriådalen	Kramfors kommun
21	Cykla i kommunen är en upplevelse	Kramfors kommun
23	Ett fönster på Högbonden öppet mot framtiden	Ann-Cathrin Granbäck
24	Resecentrum	Kramfors kommun
25	I Kramfors ska barnen stå i fokus	Pelle Nordlander/Kramfors Turism
26	Bergsklättring är populärt i Höga Kusten	Kramfors kommun
27	Snöskovandring i Skuleskogen	Urban Lidbaum
28	På våren blommor scillan vackert i Omne.	Ann-Cathrin Granbäck
29	Tågen går åter på Ådalsbanan	Kramfors kommun
30	Flygbild över Väja/Dynäs	Kramfors kommun

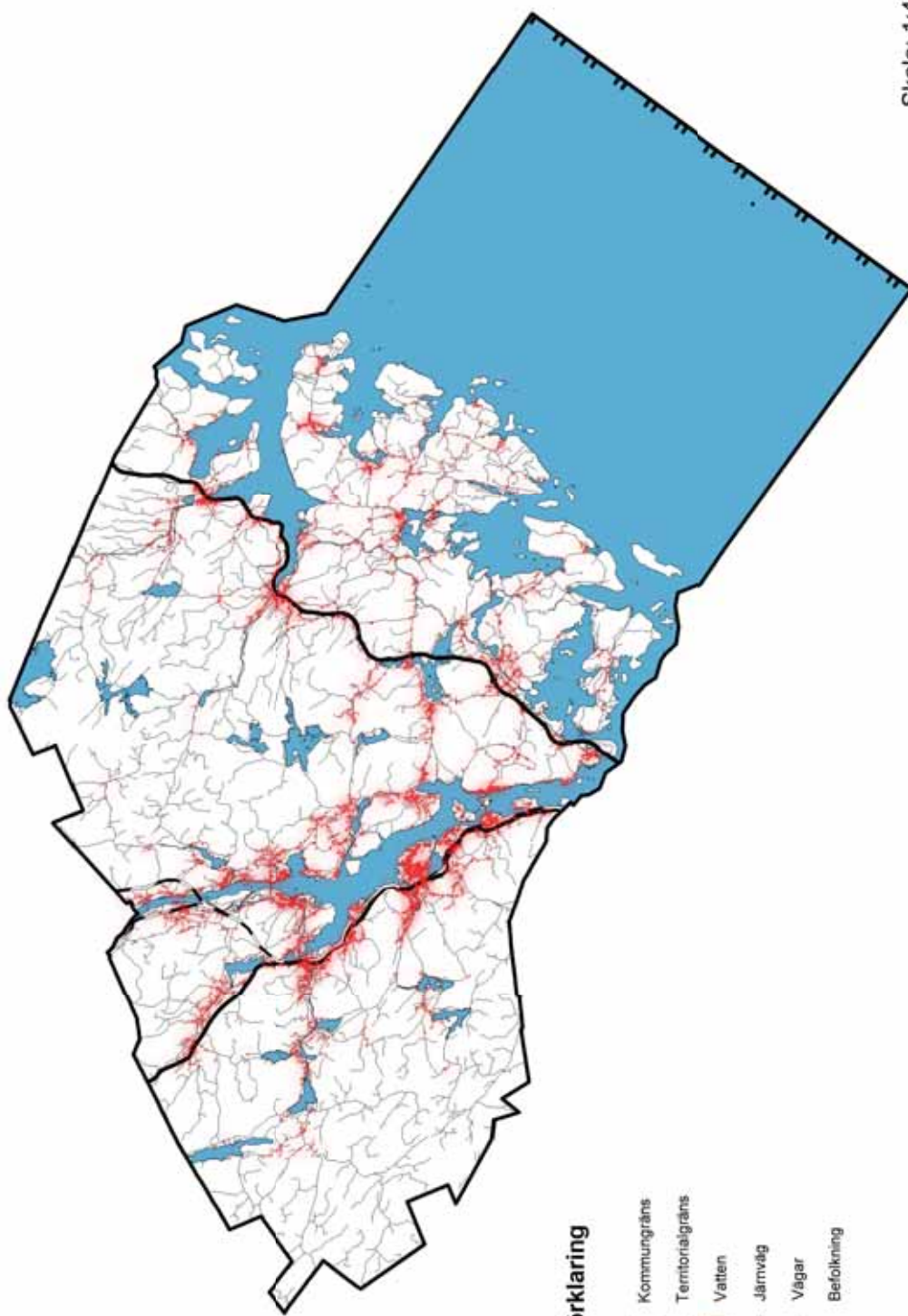
Sida	Beskrivning	Fotots ägare
31	Ytterlännäns gamla kyrka	Kramfors kommun
33	Än finns några yrkesfiskare kvar	Kramfors kommun
34	I kommunen finns gott om möjlighet till sportfiske	Kramfors kommun
35	Kejsarstaden i Bollsta	Kramfors kommun
35	Höga Kustenbåtarna	Kramfors kommun
38	Boendemiljö i Nyland.	Lilian Westerman
39	Nybygge i Norrfällsviken	Ann-Cathrin Granbäck
41	Utsikt över Gaviksfjärden	Anna Greta Tjäder
42	Skuleberget i vinterskrud	Kjell Lungström/Kramfors Turism
42	Västeråsen	Oskar Norrgrann
43	Vandring i Skuleskogen	Peder Sundström/Kramfors Turism
44	Den sällsynta orkidén Norna	Ann-Cathrin Granbäck
45	Utsikt från Stortorget i Häggvik	Pelle Nordlander/Kramfors Turism
46	Bollstaån.	Kramfors kommun
47	Kajak på Rotsidan	Ann-Cathrin Granbäck
50	Vy från Borgberget	Kramfors kommun
51	Sandslån under flottningstiden	Länsmuséet Västernorrland
51	Häxmuseet på Sandslån	Mikael Engman/Kramfors Turism
51	Flottning på Sandslån	Länsmuseet Västernorrland
51	Ådalen 31 Minnesmärke	Kramfors Turism
52	Norrfällsvikens kapell	Ann-Cathrin Granbäck
52	Överingenjörsvillan på Svanö	Kramfors kommun
53	Kulturreseptatet Marieberg	Johan Sjöström
56	Resecentrum i Kramfors	Urban Lidbaum
57	Godståg	Kramfors kommun

Sida	Beskrivning	Fotots ägare
57	Ådalen III vid Sandslån	Kramfors kommun
58	Turistvägskylt	Kramfors kommun
58	Höga Kusten Airport	Höga Kusten Airport
59	Skulebergets klassiska siluett	Ann-Cathrin Granbäck
59	Carl XVI Gustaf inviger Bottniabanan	Ann-Cathrin Granbäck
60	Incheckning på Höga Kusten Airport	Höga Kusten Airport
60	Ådalen III.	Kramfors Turism
61	Pendlarparkeringen i Ullånger	Ann-Cathrin Granbäck
62	God service	Bildarkivet
65	Miljöarbete för människor och natur	Kramfors kommun
66	Vindkraftverk på Hornöberget	Kramfors kommun
67	Dricksvatten, för oss en självklarhet	Bildarkivet
70	Skulebacken	Urban Lidbaum
71	Rekreation och motion i ett	Peder Sundström/Kramfors Turism
71	Fiske på fritiden är populärt	Kramfors Turism
71	Båthamnen i Ullånger	Kramfors kommun
72	Vandring längs Högakustenleden	Ann-Cathrin Granbäck
73	Kramfors skatepark	Kramfors kommun
73	Flogstabadet	Kramfors kommun
74	Golfbanan i Norrfällsviken	Peter Swedin
74	Vitsippor på Västeråsen	Oskar Norrgrann
77	Västeråsen	Oskar Norrgrann
78	Havsöring	Kramfors kommun
81	Limstagatan i Kramfors	Ann-Cathrin Granbäck
82	Industriebild från Bearbetningscenter	Ann-Cathrin Granbäck

Sida	Beskrivning	Fotots ägare
82	Torbjörn Larsson, VD Dockstavarvet	Ann-Cathrin Granbäck
83	Kramforsskolan.	Kramfors kommun
83	Kvarnbacken	Kramfors kommun
84	Transportsätt	Stockphotomedia
84	Shopping	Stockphotomedia
84	Marknad	Kramfors kommun
85	Klapperfält på vägen till Högklinten, Nordingrå.	Kramfors kommun
87	Räddningstjänsten	Kramfors kommun
88	Flygfoto över Svanö fabrik, 1920-talet	NCB:s arkiv
88	Sanering på Svanö	Swepro
89	Illustration över buller	Stockphotomedia
91	Kramfors stad	Erica Björk
94	Vackra träd	Urban Lidbaum
95	Skuleberget	Pelle Nordlander/Kramfors Turism
96	Vy i Mäländ, Nordingrå.	Kramfors kommun
97	Norrjärden mot Vårdkallberget	Willy Jonsson
98	Bönhamn	Ann-Cathrin Granbäck
102	Vy över Storsjön i Skog	Kramfors kommun
102	Vy över Strinne	Kramfors kommun
103	Docksta	Urban Lidbaum
104	Järnvägen	Ann-Cathrin Granbäck
105	Box, Marieberg, Bjärträ	Ann-Cathrin Granbäck
105	Fackelblomster	Oskar Norrgrann
106	Sandöbron	Urban Lidbaum
106	Havet lockar till utomshusvistelser	Kramfors kommun

Sida	Beskrivning	Fotots ägare
107	Fysisk aktivitet främjar god hälsa	Kramfors kommun
108	Kramfors kommuns första översiktsplan	Kramfors kommun
110	Gammal industribyggnad vid Hallstanäs	Björn Strömberg
115	Badet vid Butjärn i Bjärträ	Kramfors kommun
119	Fotbollsskallar	Kramfors kommun
120	Fiske vid Högakustenbron.	Pelle Nordlander/Kramfors Turism
121	Härlig väg att strosa i Måviken, Mjällom	Kramfors kommun
122	Höga Kusten Expo	Kramfors kommun
123	Polisens närvaro ger trygghet	Kramfors kommun
123	Studenter	Stockphotomedia
124	Pojke målar med förälder	Stockphotomedia
125	Klädhängaren i Ullånger	Kramfors kommun
125	Mjällomsvikens vandrarhem	Kramfors kommun
125	Bokbussen	Kramfors kommun
128	Bagerskor vid Kramfors hembygdsgård	Kramfors kommun
129	Kramfors stad	Erica Björk
129	Världsarvsleden	Kramfors kommun
129	Herberts stråle, Kramfors	Kramfors kommun

Befolkningens geografiska spridning i Kramfors kommun 2013

Teckenförklaring

- Kommungräns
- Territorialgräns
- Vatten
- Järnväg
- Vägar
- Befolkning

Skala: 1:400 000

